

KOMPLEKSOWA DIAGNOZA MIASTA KATOWICE 2021

Raport 1. Diagnoza – wymiar strategiczny

Nazwa raportu / ekspertyzy: KOMPLESOWA DIAGNOZA MIASTA KATOWICE

2021. Raport 1. Diagnoza – wymiar strategiczny

Data raportu / ekspertyzy: grudzień 2021 r.

Zleceniodawca: Wydział Rozwoju Miasta Urzędu Miejskiego w Katowicach

Numer i data zlecenia/umowy: 523/BR/21

Zespół autorski

Lp.	Stopień i tytuł naukowy	Imię i nazwisko
1.	dr hab.	Adam Drobnik
2.	dr	Joachim Bronder

Kierownik projektu / opracowania

.....
podpis

Charakter pracy: (zaznaczyć x)

Naukowo-badawczy x	Inny
-----------------------	------

Sposób udostępnienia pracy: (zaznaczyć x)

Za zgodą Zleceniodawcy x	Za zgodą Dyrektora	Ogólnodostępna
-----------------------------	--------------------	----------------

Zatwierdzam

.....
Dyrektor IETU

Rozdzielnik:

Zleceniodawca –egz.

Autor opracowania/Kierownik projektu -

Biblioteka Naukowa IETU (elektroniczne repozytorium prac) – plik pdf

Archiwum (wersja elektroniczna) plik pdf

Spis treści

Wykaz skrótów	6
I. Cel i metodyka prac	7
II. Diagnoza – wymiar strategiczny	8
1. Diagnoza zjawisk społecznych	8
1.1. Ludność i procesy demograficzne	8
1.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe	15
1.3. Sport, rekreacja i turystyka	21
1.4. Bezpieczeństwo publiczne	30
1.5. Polityka społeczna	35
1.6. Edukacja i wychowanie	41
1.7. Kapitał społeczny	47
2. Diagnoza zjawisk gospodarczych	50
2.1. Gospodarka i rynek pracy	50
2.2. Finanse samorządowe	67
3. Diagnoza zjawisk przestrzennych - planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	72
3.1. Położenie miasta, w tym względem większych ośrodków miejskich	72
3.2. Ukształtowanie terenu	75
3.3. Walory środowiskowe, bogactwa naturalne, możliwość ich eksploatacji i wykorzystania	76
3.4. Struktura osadnicza – układ funkcjonalno-przestrzenny	79
3.5. Powiązania funkcjonalne - obszary funkcjonalne	82
3.6. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna (drogowa, rowerowa, kolejowa, lotnicza)	88
3.7. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym .	96
3.8. Mobilność, transport zbiorowy	96
3.9. Zasięg sieci, dostępność i jakość internetu	99
3.10. Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów	100
3.11. Rewitalizacja – obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji, założenia i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	102
3.12. Obszary zintegrowanego inwestowania i wykluczenia z inwestowania, obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego	105
3.13. Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych i obszary o wyjątkowym potencjale rozwoju	105
III. Diagnoza w zakresie obszarów tematycznych wynikających z dokumentu pn.: Ocena aktualności Strategii Katowice 2030	107
3.1. Obszary tematyczne – pola strategiczne Strategii Katowice 2030	107
3.2. Obszary tematyczne – dokumenty strategiczne wyższych poziomów	107

IV. Wnioski strategiczne	115
Materiały źródłowe	124
Spis tabel	127
Spis rysunków.....	129

Wykaz skrótów

CH	Centrum Handlowe
CMK	Centralna Magistrala Kolejowa
DK	droga krajowa
DW	droga wojewódzka
GUS BDL	Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych
GZM	Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
ha	hektary
ICT	technologie informacyjno-komunikacyjne
IEM	Intel Extreme Masters
km	kilometry
KPM	Krajowa Polityka Miejska
KZGM	Katowicki Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
MCK	Międzynarodowe Centrum Kongresowe w Katowicach
mkw	metry kwadratowe
MPGK	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
MPL	międzynarodowy port lotniczy
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
NGO	sektor organizacji pozarządowych
PGZM	Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Katowice na lata 2017-2021
PV	instalacje fotowoltaiczne
PZK	Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Katowice
UE	Unia Europejska
UM	urząd miasta
OUB	outsourcing usług biznesowych
ZTM	Zarząd Transportu Metropolitalnego

I. Cel i metodyka prac

Raport 1. Diagnoza strategiczna stanowi jeden z dokumentów analitycznych przygotowanych w ramach *Kompleksowej diagnozy miasta Katowice 2021*. Raport został przygotowany w konwencji wielowymiarowej analizy, rozwijającej wątki diagnostyczne dotyczące miasta zawarte zarówno w corocznych raportach o stanie miasta, jak i całościowej jego diagnozy sformułowanej w *Raporcie o stanie miasta Katowice 2014*.

Głównym celem przygotowania *Raportu 1. Diagnoza strategiczna* jest sformułowanie wniosków diagnostycznych o charakterze strategicznym na temat Katowic. Wniosków, które z jednej strony prezentują obecny potencjał miasta, jego specyfikę, rangę oraz dokonujące się zmiany, z drugiej strony wniosków, które pozwalają uzyskać odpowiedź na pytanie o potrzebę aktualizacji istniejącej Strategii Katowice 2030 lub konieczność sformułowania na nowo strategii rozwoju miasta. Potrzeba przygotowania opracowania wynika także ze zmian dotyczących planowania rozwoju wprowadzonych zaktualizowaną ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹, zgodnie z którą na obecny zakres strategii rozwoju gminy składają się wnioski z diagnozy.

Mając powyższe na uwadze *Raport 1. Diagnoza strategiczna* prezentuje specyfikę lokalnego kontekstu Katowic, uwzględnia wskaźniki opisujące poszczególne pola strategiczne (Jakość życia, przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy; Metropolitalność i obszar śródmiejski; Transport i logistyka miejska), zawiera opis zachodzących trendów, a także wstępne wnioski i rekomendacje dla modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla Katowic. Poszczególne analizy odnoszą się do poziomu całego miasta, a także w wybranych fragmentach do analiz w układzie dzielnicowym lub też porównawczym z innymi miastami. Analizy prezentowane są w formie opisowej, tabelarycznej oraz graficznej.

Metodyka przygotowania dokumentu bazowała na wytycznych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej pn.: *Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny*², które ze względu na skalę, rangę i specyfikę Katowic zostały stosownie rozwinięte i uszczegółowione.

Raport 1. Diagnoza strategiczna składa się pięciu zasadniczych części, tj. diagnozy zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych, diagnozy w zakresie obszarów tematycznych wynikających z dokumentu *Ocena aktualności Strategii Katowice 2030* oraz wniosków strategicznych. Podstawowym czasookresem analiz jest okres 2014-2020, który ujęty jest w corocznych raportach o stanie miasta Katowice. W tym aspekcie tabele zawierające wskaźniki monitorujące zmiany w poszczególnych polach strategicznych Strategii Katowice 2030 (tj.: Jakość życia, Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy; Metropolitalność i obszar śródmiejski; Transport i logistyka miejska) oznaczono kolorami tożsamymi z tymi wykorzystywanymi w corocznych raportach o stanie miasta. Dla analiz demograficznych, ze względu na ich znaczenie w planowaniu rozwoju miasta posłużono się dłuższym czasookresem, tj. 2010-2020.

¹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2020 o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dz.U.2021.1057 t.j.

² Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2021

II. Diagnoza – wymiar strategiczny

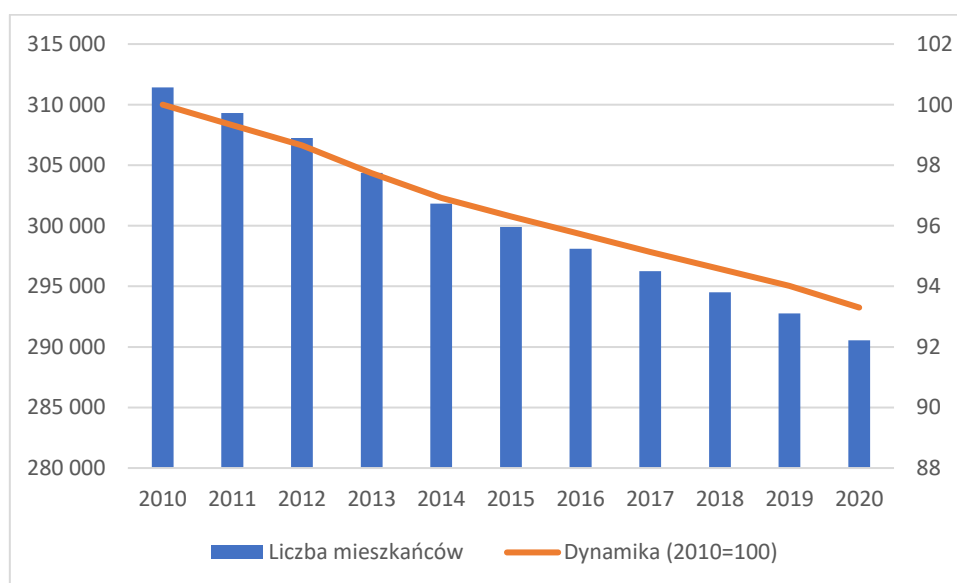
1. Diagnoza zjawisk społecznych

1.1. Ludność i procesy demograficzne

LICZBA LUDNOŚCI

Liczba ludności Katowic systematycznie maleje od połowy lat 80-tych XX w. Zjawisko to także występuje w analizowanej dekadzie 2010-2020. W ostatnich latach (2014-2020) można zaobserwować jednak tendencję mniejszej dynamiki zmian, która może w przyszłości oznaczać całkowite wyhamowanie tego niekorzystnego procesu. Mogłoby to oznaczać, że nie spełnią się negatywne prognozy ludnościowe GUS dla Katowic. Zgodnie z danymi GUS liczba mieszkańców Katowic w 2020 roku ukształtowała się na poziomie nieco ponad 290 tys. osób.

Rysunek 1. Liczba ludności i jej dynamika w latach 2010-2020

Źródło: GUS BDL

MIGRACJE I PRZYROST NATURALNY

O pewnym spowolnieniu procesu depopulacji Katowic może świadczyć, w latach 2010-2020, malejące saldo migracji, tj. jego spadek z ok. 1,1 tys. osób (początek drugiej dekady lat 2000-nych) do ok. 0,4 tys. osób w 2020 roku (por. tabela 1). Potwierdzają to także wartości wskaźnika mierzącego saldo migracji ogółem w relacji do liczby mieszkańców miasta

Tabela 1. Saldo migracji w Katowicach w latach 2010-2020

Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo migracji wewnętrznych	-947	-990	-806	-994	-898	-871	-852	-774	-840	-782	-440
Saldo migracji zagranicznych	-131	-170	-188	-312	-118	0	15	54	88	88	75
RAZEM	-1 078	-1 160	-994	-1 306	-1 016	-871	-837	-720	-752	-694	-365
Liczba mieszkańców	311 421	309 304	307 233	304 362	301 834	299 910	298 111	296 262	294 510	292 774	290 553
Saldo migracji ogółem jako procent mieszkańców Katowic	0,35%	0,38%	0,32%	0,43%	0,34%	0,29%	0,28%	0,24%	0,26%	0,24%	0,13%

Źródło: GUS BDL

Osoby osiedlające się w Katowicach wywodzą się najczęściej z terenów miejskich (inne miasta), w mniejszym zaś stopniu z terenów wiejskich. Podobna tendencja odnosi się do mieszkańców Katowic, które wymeldowują się z miasta (por. tabela 2).

Tabela 2. Kierunki migracji w Katowicach

Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zameldowania ogółem	2 678	2 711	2 534	2 684	2 580	2 604	2 403	2 671	2 879	2 986	2 573
Zameldowania z miast	2 289	2 290	2 135	2 227	2 082	2 111	1 999	2 179	2 342	2 429	2 100
Zameldowania ze wsi	389	421	399	457	498	493	404	492	537	557	473
Wymeldowania ogółem	3 625	3 701	3 340	3 678	3 478	3 475	3 255	3 445	3 719	3 768	3 013
Wymeldowania do miast	2 898	2 943	2 612	2 861	2 772	2 726	2 519	2 679	2 921	2 959	2 357
Wymeldowania na wieś	727	758	728	817	706	749	736	766	798	809	656
Saldo ogółem: wymeldowania – zameldowania	947	990	806	994	898	871	852	774	840	782	440
saldo – miasto: wymeldowania – zameldowania	609	653	477	634	690	615	520	500	579	530	257
saldo – wieś: wymeldowania – zameldowania	338	337	329	360	208	256	332	274	261	252	183

Źródło: GUS BDL

W ujęciu demograficznym szczególnie niekorzystna jest natomiast tendencja związana z ujemnym przyrostem naturalnym. Niekorzystna tendencja w zakresie przyrostu naturalnego zwiększyła się w ostatniej dekadzie z: -0,6 tys. osób w 2010 roku do: - 1,8 tys. osób w 2020 roku (por. tabela 3).

Tabela 3. Przyrost naturalny w Katowicach w latach 2010-2020

Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	2 960	2 662	2 700	2 636	2 539	2 597	2 749	2 802	2 768	2 627	2 519
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,48	8,58	8,76	8,61	8,37	8,63	9,19	9,43	9,37	8,95	8,63
Zgony ogółem	3 604	3 619	3 605	3 612	3 422	3 626	3 499	3 743	3 609	3 643	4 312
Zgony na 1000 ludności	11,54	11,66	11,69	11,80	11,28	12,05	11,70	12,59	12,22	12,41	14,78
Przyrost naturalny	-644	-957	-905	-976	-883	-1 029	-750	-941	-841	-1 016	-1 793
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,06	-3,08	-2,93	-3,19	-2,91	-3,42	-2,51	-3,16	-2,85	-3,46	-6,15

Źródło: GUS BDL

ROZBIEŻNOŚCI POMIĘDZY TEORETYCZNĄ A FAKTYCZNĄ LICZBĄ LUDNOŚCI

Rzeczywista liczba mieszkańców Katowic determinowana jest jednak paroma czynnikami, których nie wychwytyją rejestry statystyki państwowej. Chodzi w pierwszej kolejności, o nasilający się szczególnie w ostatnich latach zwiększony napływ migrantów zarobkowych do miasta. W kontekście wojewódzkim regionami przodującymi pod względem liczby wydanych zezwoleń na pracę dla obcokrajowców (w 2019 roku)³ są: mazowieckie (86,3 tys. zezwoleń), wielkopolskie (49,1 tys. zezwoleń), łódzkie (41,2 tys. zezwoleń) oraz śląskie (39,1 tys. zezwoleń).

W przypadku województwa śląskiego liczba zezwoleń na pracę dla obcokrajowców w latach 2015-2019 wzrosła z 2,0 tys. do 39,1 tys. czyli niemal 20-krotnie. W ujęciu ogólnopolskim 74,3% zezwoleń dotyczy obywateli Ukrainy. Z całkowitej liczby legalnie pracujących cudzoziemców w województwie śląskim ok. 16,4% przypada na podregion katowicki, tj. ok. 6,4 tys. osób⁴. Należy także zauważyć, iż wyżej wskazane osoby mogą czasowo przebywać na terenie miasta, czasowo osiedlać się z rodzinami z zagranicy, a także mogą wykonywać prace nie wymagające zezwolenia (przykładowo zatrudnianie studentów), lub wykonywać pracę nielegalnie. Ponadto na terenie Katowic przebywają czasowo także studenci obcokrajowcy studiujący w ramach różnorodnych programów w katowickich uczelniach. Uwzględniając powyższe okoliczności można szacować, że liczba cudzoziemców przebywających w Katowicach, podobnie jak we Wrocławiu (15,5 tys. na 630 tys. mieszkańców) może stanowić oficjalnie ok 2,4% ludności miasta, tj. 7,2 tys. osób.

Drugim istotnym czynnikiem kształtującym faktyczną liczbę mieszkańców Katowic są codzienne dojazdy do pracy i szkół. W 2019 roku, tj. przed pandemią do miasta codziennie dojeżdżało 113 tys. osób⁵. Pod tym względem Katowice ustępowały w Polsce tylko Warszawie.

Trzeci czynnik, obserwując dynamiczny w ostatnich latach rozwój budownictwa mieszkaniowego w mieście, w tym liczne inwestycje deweloperskie, może wskazywać na trend zakupu mieszkań – jako drugich mieszkań – bez meldowania się w mieście. Czynnik ten jednak ze względu na kompleksowość

³ Zezwolenia na pracę cudzoziemców w Polsce w 2019 roku. GUS, Warszawa:

file:///C:/Users/dro.a/AppData/Local/Temp/zezwolezenia_na_prace_cudzoziemcow_w_polsce_w_2019_r.pdf

⁴ Podregion katowicki plasuje się za bielskim (27,3% ogółu zezwoleń na pracę w województwie śląskim) oraz częstochowskim (23,3% ogółu zezwoleń na pracę w województwie śląskim).

⁵ <https://www.slaskibiznes.pl/wiadomosci,przyjezdni-pracownicy-katowice-ustepuja-tylko-warszawie,wia5-6-3512.html>

powiązań społeczno-ekonomicznych, modelu rodziny i pracy oraz codziennych dojazdów jest trudny do ilościowego oszacowania.

STRUKTURA LUDNOŚCI (EKONOMICZNE GRUPY WIEKU) - PROCESY STARZENIA SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Pod względem płci zdecydowaną przewagę wśród mieszkańców Katowic stanowią kobiety, których liczba jest o 10% większa niż liczba mężczyzn (por. tabela 4).

Tabela 4. Liczba kobiet i mężczyzn w Katowicach w latach 2010-2020

Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba kobiet (LK)	163 266	162 204	161 119	159 646	158 289	157 333	156 369	155 391	154 427	153 500	152 440
Liczba mężczyzn (LM)	148 155	147 100	146 114	144 716	143 545	142 577	141 742	140 871	140 083	139 274	138 113
Relacja LK / LM	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10

Źródło: GUS BDL

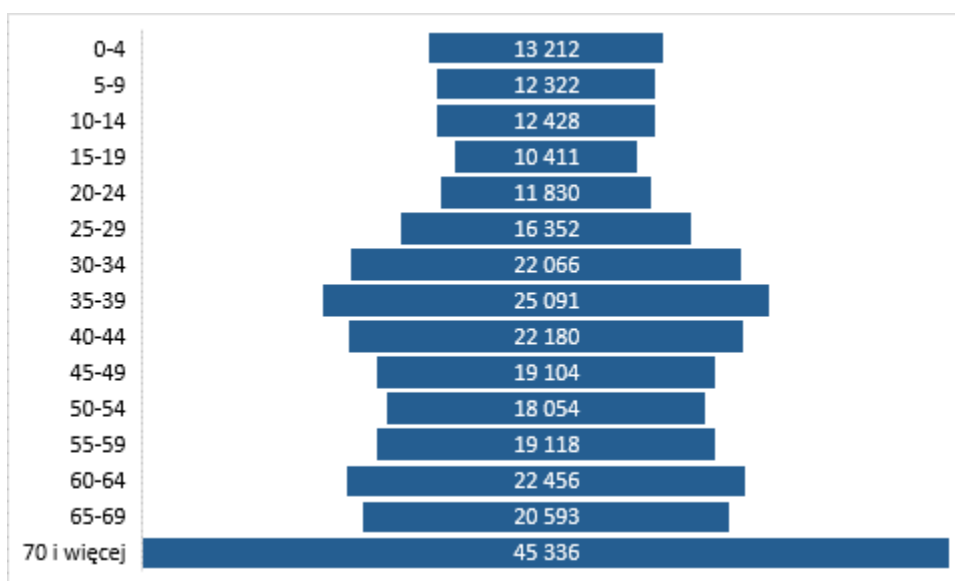
Pod względem przedziału wiekowego (por. tabela 5) największą grupę (16%) stanowią osoby w wieku 70 lat i więcej. Wysoki wśród mieszkańców Katowic (9%) jest udział osób w wieku 35-39 lat, a także 30-34 lata oraz 40-44 lata (po 8% każda z grup). Udziały na poziomie 6%-7% notowane są natomiast dla następujących grup wiekowych: 25-29 lat, 45-49 lat, 50-54 lata, 55-59 lat, 65-69 lat. Relatywnie niewielkie (4%-5%) udziały w strukturze wiekowej mieszkańców odnoszą się do młodszych roczników (0-4 lata, 5-9 lat, 10-14 lat, 15-19 lat, 20-24 lata).

Tabela 5. Struktura ludności i procesy starzenia się społeczności Katowic w latach 2010-2020

Wiek	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2010=100	Udział
0-4	13 386	13 495	13 493	13 402	13 005	12 774	12 953	12 931	13 169	13 236	13 212	0,99	5%
5-9	11 106	11 368	11 644	11 961	12 414	12 833	12 977	13 109	12 958	12 588	12 322	1,11	4%
10-14	12 178	11 469	11 070	10 815	10 675	10 685	10 940	11 248	11 583	12 027	12 428	1,02	4%
15-19	16 598	15 198	14 560	13 649	12 703	12 068	11 249	10 910	10 570	10 423	10 411	0,63	4%
20-24	22 721	21 807	20 285	18 623	17 576	16 200	14 935	14 240	13 398	12 503	11 830	0,52	4%
25-29	25 993	26 004	25 467	24 236	22 861	21 714	20 604	19 145	18 070	17 328	16 352	0,63	6%
30-34	23 500	23 852	24 303	25 115	25 466	25 623	25 649	25 151	24 202	23 109	22 066	0,94	8%
35-39	20 634	21 099	21 541	21 897	22 315	22 841	23 162	23 732	24 490	24 891	25 091	1,22	9%
40-44	19 590	19 388	19 378	19 416	19 523	19 831	20 330	20 833	21 228	21 698	22 180	1,13	8%
45-49	21 246	20 467	19 813	19 427	19 149	18 823	18 675	18 670	18 690	18 860	19 104	0,90	7%
50-54	25 934	24 858	23 621	22 253	20 988	20 167	19 513	18 925	18 580	18 279	18 054	0,70	6%
55-59	24 925	24 983	25 200	25 150	24 934	24 289	23 303	22 112	20 937	19 876	19 118	0,77	7%
60-64	20 988	21 840	22 106	22 436	22 679	22 950	23 031	23 233	23 190	22 993	22 456	1,07	8%
65-69	16 050	15 749	16 086	16 687	17 545	18 838	19 650	19 882	20 169	20 446	20 593	1,28	7%
70 i więcej	36 572	37 727	38 666	39 295	40 001	40 274	41 140	42 141	43 276	44 517	45 336	1,24	16%
85 i więcej	4 708	4 883	5 146	5 378	5 757	6 240	6 688	7 048	7 385	7 706	7 964	1,69	3%
0-14	36 670	36 332	36 207	36 178	36 094	36 292	36 870	37 288	37 710	37 851	37 962	1,04	13%
Wskaźnik starzenia się	144	147	151	155	159	163	165	166	168	172	174	1,21	

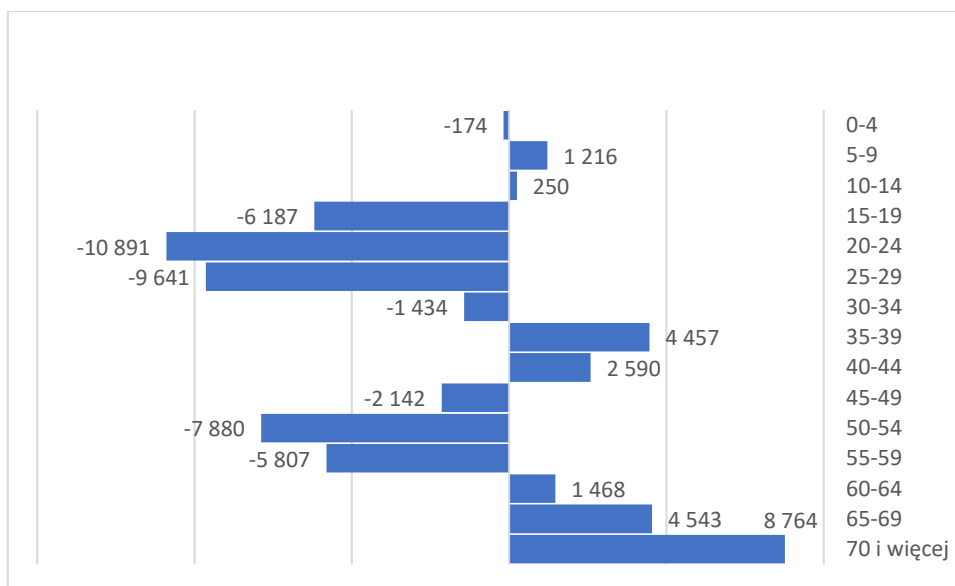
Źródło: GUS BDL

Rysunek 2. Liczba ludności Katowic w poszczególnych grupach wiekowych w 2020 roku

Źródło: GUS BDL

Rysunek 3. Zmiana liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych mieszkańców Katowic w latach 2010-2020

Źródło: GUS BDL

ATRAKCYJNOŚĆ OSADNICZA, POZWOLENIA NA BUDOWĘ

Jak informuje portal pn. Rynek Pierwotny⁶ Katowice posiadają jeden z najatrakcyjniejszych rynków nieruchomości w Polsce, na który znaczący wpływ w ostatniej dekadzie wywarła pozytywna transformacja miasta związana m.in. z nowymi inwestycjami biznesowymi, modernizacją centrum czy

⁶ <https://rynekpierwotny.pl/wiadomosci-mieszkaniowe/specyfika-ryнку-nieruchomosci-mieszkaniowych-w-katowicach/1374/>

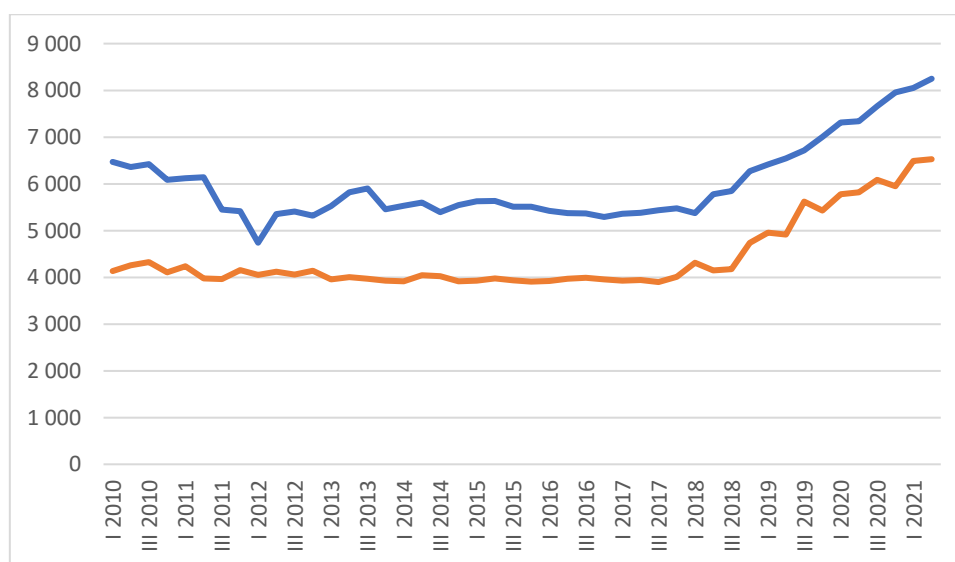
stworzeniem unikatowej w skali kraju Strefy Kultury. Atrakcyjność inwestycyjną Katowic potwierdzają liczne realizacje w sektorze rynku biurowego, co stanowi również pozytywny impuls dla poprawy atrakcyjności osiedleńczej. Atrakcyjne cenowo dla potencjalnych mieszkańców Katowic są nieruchomości mieszkaniowe nabywane na rynku wtórnym, których ceny są niższe niż w innych ośrodkach stołecznych województw.

Czynnikiem wpływającym na atrakcyjność osiedleńczą oraz popyt na rynku mieszkaniowym jest relatywnie wysoki poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Powoduje to, w przypadku w miarę stabilnych cen mieszkań i ich relatywnie niskiego poziomu, że szczególnie w Katowicach występuje bardzo korzystna relacja między ceną za metr kwadratowy mieszkania a wielkością zarobków. Do nowych inwestycji poprawiających atrakcyjność osiedleńczą miasta należą m.in.: Murapol Dębowe Tarasy, Murapol Nowy Bażantów, Kostuchna Park, Osiedle Franciszkańskie, Apartamenty Zbożowa, Nowy Nikisz⁷, Pierwsza Dzielnica.

Najdroższe na rynku nieruchomości mieszkaniowych są lokale – apartamenty o powierzchni przekraczającej 100 mkw. Oferta tego rodzaju kierowana jest do zasobnych klientów i stanowi ok 4% ofert na rynku pierwotnym. Najczęściej poszukiwane są natomiast mieszkania mniejsze, tj. od 40 do 60 mkw, które stanowią ok. 50% całości oferty lokali mieszkalnych na rynku pierwotnym.

Według danych NBP⁸ w 2010 roku cena metra kwadratowego na ryku pierwotnym kształtowała się w Katowicach na poziomie 6,3 tys. zł (na rynku wtórnym było to 4,2 tys. zł / mkw)⁹, w II kwartale 2021 roku było to już 8,2 tys. zł (rynek wtórny 6,5 tys. zł/mkw). Oznacza to wzrost wartości cen ofertowych o 30,2% na rynku pierwotnym oraz o 54,8% na rynku wtórnym w relacji do wartości z 2010 roku.

Rysunek 4. Ceny ofertowe na rynku pierwotnym (zł/mkw, kolor niebieski) oraz ceny ofertowe na rynku wtórnym (zł/mkw, kolor pomarańczowy) w Katowicach w latach 2010-2021

Źródło: NBP

Atrakcyjność mieszkaniową potwierdzają także informacje związane z pozwoleniami wydanymi na budowę mieszkań, których liczba znacząco wzrosła w ostatniej dekadzie z 1,4 tys. (2011) do 3,1 tys. (2020).

⁷ Ibid.

⁸ [Narodowy Bank Polski - Internetowy Serwis Informacyjny \(nbp.pl\)](https://www.nbp.pl/)

⁹ <https://www.indexo.com.pl/material,nieruchomosci-katowice-022014-raport-z-rynku-nieruchomosci,166.html>

Tabela 6. Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym – mieszkania

Kategoria	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pozwolenia	1 351	1 099	1 006	700	1 880	1 617	3 289	3 681	2 446	3 116
2011=100	100	81	74	52	139	120	243	272	181	231

Źródło: GUS BDL

Katowice zajęły drugie miejsce w rankingu na *Najlepsze miejsce do życia w Polsce*, portalu otodom.pl oraz pierwsze miejsce w kategorii „dostępność sklepów”, „infrastruktura dla dzieci”, „dostępność służby zdrowia”. Za najatrakcyjniejszą dzielnicę Katowic w cytowanym rankingu wskazano Tysiąclecie.¹⁰

PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Prognoza demograficzna przygotowana przez GUS do 2050 roku przewiduje dalszy spadek liczby mieszkańców Katowic do poziomu nieco ponad 208 tys. mieszkańców (por. tabela 7). W 2020 roku wartość tej prognozy okazała się zaniżona w relacji do liczby mieszkańców Katowic wykazywanych przez GUS (według prognozy na 2020 roku liczba mieszkańców miała wynieść ok. 287,4 tys., wg obecnych danych liczba mieszkańców kształtuje się na poziomie 290,5 tys.).

Tabela 7. Prognoza liczby ludności GUS dla Katowic oraz skorygowana prognoza liczby ludności Katowic

Kategoria	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Prognoza ludności (PL GUS)	287 334	274 558	261 050	247 138	233 446	220 416	208 112
Faktyczna liczba ludności Katowic (FLL)	290 553	-	-	-	-	-	-
Różnica (R): faktyczna liczba ludności Katowic – Prognoza ludności (FLL-PL GUS)	3 219	-	-	-	-	-	-
Różnica względna (RW) (R / PL GUS)	0,011	-	-	-	-	-	-
Skorygowana prognoza liczby ludności Katowic (Prognoza ludności PL GUS * RW)	290 553	277 634	263 975	249 907	236 061	222 885	210 443

Źródło: opracowanie na podstawie GUS BDL

Dokonując uproszczonej korekty prognozy GUS na podstawie różnicy między faktyczną liczbą mieszkańców a liczbą prognozowaną można wykazać, że prognozowana liczba mieszkańców Katowic w 2050 roku wyniesie ok 210,4 tys. osób.

¹⁰ Raport o stanie miasta 2020.

1.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym regulującym kwestie kultury w Katowicach jest Strategia Rozwoju Kultury – Katowice 2020+.

INSTYTUCJE KULTURY I ICH DZIAŁALNOŚĆ

W mieście najbardziej rozwiniętą dziedziną kultury, pod względem dorobku, liczebności podmiotów, jak i wydarzeń kulturalnych, jest **muzyka**. Katowice posiadają w tej dziedzinie tytuł Miasta Kreatywnego UNESCO w dziedzinie muzyki. Katowickie instytucje muzyczne obejmują cały szereg instytucji, poczynając od szkół muzycznych I i II stopnia, orkiestr i zespołów, przez instytucje zrzeszające muzyków, na wyższej szkole muzycznej kończąc.

Tabela 8. Najważniejsze instytucje i wydarzenia kulturalne w Katowicach

Kategoria	Dziedzina
KLUCZOWE INSTYTUCJE ZWIĄZANE Z KULTURĄ	
Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia	Muzyka
Filharmonia Śląska	Muzyka
Akademia Muzyczna	Muzyka
Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”	Muzyka
Zespół Śpiewaków „Camerata Silesia”	Muzyka
Polski Związek Chórów i Orkiestr	Muzyka
Polskie Radio Katowice (wraz ze studiem koncertowym)	muzyka, informacje
Teatr Śląski	Teatr
Śląski Teatr Lalki i Aktora „ATENEUM”	Teatr
Teatr Korez	Teatr
Teatr Żelazny	Teatr
Teatr Bez Sceny	Teatr
Teatr A Part	Teatr
Teatr Gry i Ludzie	Teatr
Szkoła Aktorska i Studium Aktorskie „Art. Play”	Teatr
Studium Aktorskie przy Teatrze Śląskim	Teatr
Akademia Sztuk Pięknych	sztuki wizualne
Galeria Sztuki Współczesnej BWA	sztuki wizualne
Galeria Sztuki FOX	sztuki wizualne
Rondo Sztuki	sztuki wizualne
Dagma Art	sztuki wizualne
Galeria Szara	sztuki wizualne
Galeria Domu Aukcyjnego Polonia	sztuki wizualne
Galeria Sztuki „Chimera”	sztuki wizualne
Art.-Nova 1. Galeria Sztuki Współczesnej	sztuki wizualne
Galeria Sztuki 4Art	sztuki wizualne
Galeria Sztuki Współczesnej – Fra Angelico	sztuki wizualne
Galeria Sztuki Współczesnej TERRA	sztuki wizualne
Galeria Szyb Wilson	sztuki wizualne
Związek Polskich Artystów Plastyków Okręg w Katowicach	sztuki wizualne
Związek Polskich Artystów Fotografików Okręg Śląski	sztuki wizualne
Instytucja Filmowa „Silesia-Film:	Film
Wydział Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego	Film
Muzeum Śląskie	historia, sztuka
Muzeum Historii Katowic	historia, sztuka
Muzeum Archidiecezjalne	historia, sztuka
Muzeum Misyjne Ojców Franciszkanów	historia, sztuka
Śląskie Centrum Wolności i Solidarności – Muzeum Izba Pamięci Kopalni Wujek	Historia
Muzeum Historii Gitary	Historia
Muzeum Historii Komputerów i Informatyki	Historia
Walcowania – Muzeum Hutnictwa Cynku	historia
Muzeum Najmniejszych Książek Świata	Inne
Muzeum Organów Śląskich	Historia

Harcerskie Muzeum Etnograficzne	Historia
Wydział Polonistyki Uniwersytetu Śląskiego	Literatura
Bibliotek Śląska	literatura, bibliotekarstwo
Górnośląskie Towarzystwo Literacie (w tym redakcja miesięcznika Śląsk)	Literatur
Akademickie Stowarzyszenie Literackie	Literatura
Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka	literatura, bibliotekarstwo
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka	literatura, bibliotekarstwo
Śląskie Towarzystwo Miłośników Książki i Grafiki	literatura, sztuki wizualne
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Okręg Śląski	bibliotekarstwo
Instytucja Kultury Katowice Miasto Ogrodów	wielodziejzinowa
WYBRANE WYDARZENIA CYKLICZNE	
RAWA Blues Festival	muzyka
Międzynarodowy Konkurs Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga	muzyka
Międzynarodowy Festiwal Młodych Laureatów Konkursów Muzycznych	muzyka
Międzynarodowy Letni Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej	muzyka
Tauron Nowa Muzyka	muzyka
OFF Festival	muzyka
Mayday	muzyka
Katowice JazzArt Festival	muzyka
Silesian Jazz Festival	muzyka
Międzynarodowe Święto Pieśni Chóralnej „Trojok Śląski”	muzyka
Katowickie Dni Muzyki Henryka Mikołaja Góreckiego	muzyka
Koncerty Promenadowe „Od Bacha do Beatlesów”	muzyka
koncerty: NOSPR, Filharmonii Śląskiej (Orkiestra Symfoniczna i Chór FŚ), Kwartetu Śląskiego, Zespołu Śpiewaków Miasta Katowice Camerata Silesia, a także wydarzenia muzyczne w Centrum Kultury Katowice im. K. Bochenek, w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego, w Bibliotece Śląskiej	muzyka
Ogólnopolski Festiwal Sztuki Reżyserskiej „INTERPRETACJE”,	teatr - film
Letni Ogród Teatralny	teatr
Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek „Katowice – Dzieciom”,	teatr
Metropolitalna Noc Teatrów	teatr
Katowicka Noc Kabaretowa	cabaret
Katowice StreetArt Festival	sztuki wizualne
Biennale Plakatu Polskiego	sztuki wizualne
Międzynarodowy Festiwal Sztuki Naiwnej „Art Naif Festiwal”,	sztuki wizualne
Triennale Grafiki Polskiej	sztuki wizualne
Ars Independent Festival	sztuki wizualne
Wystawy plastyczne, fotograficzne, grafiki między innymi w Muzeum Historii Katowic (np. Śląska Szkoła Plakatu), Rondzie Sztuki, Bibliotece Śląskiej (np. Śląska Fotografia Prasowa), BWA	sztuki wizualne
Silesian Bazaar	design
Festiwal Producentów Filmowych Regiofun	film
Grand Off Najlepsze Niezależne Filmy Świata (Kino Kosmos)	film
Festiwal Filmów Kultowych	film
Międzynarodowy Festiwal Sztuki Wideo Ozon	film
Festiwal Nowej Scenografii (Centrum Scenografii Polskiej w ramach Muzeum Śląskiego)	muzealnictwo
Noc Muzeów (ogólnopolskie wydarzenie)	muzealnictwo
Industriada	inne
Ogólnopolski Konkurs Ortograficzny Dyktando	literatura
Śląski Wawrzyn Literacki	literatura
Śląskie Targi Książki	literatura
Salon spotkań autorskich	literatura
Międzynarodowy Festiwal Literatury Dziecięcej	literatura
Intel Extreme Masters	gry komputerowe / e-sport

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeglądu materiałów wtórnych UM Katowice, Instytucji Kultury Katowice Miasto Ogrodów.

Ważne znaczenie na mapie rozrywkowej miasta, w dziedzinie muzyki pełnią także katowickie kluby muzyczne, klubokawiarnie, w tym m.in.: Jazz Klub Hipnoza, MegaClub, Katofonia, Capitol, Sixa, Variete, P23, Królestwo, Teatr i Klub Muzyczny Old Time Garage, Spiż Katowice, Klub Muzyczny Pomarańcza,

Bavitto, Klub Prime, Rajzefiber, Klub Energy 2000, Tribute To, Club Garage, Symphonica. W ujęciu przestrzennym rolę rozrywkowo-muzycznego magnesu miasta pełni ul. Mariacka.

Poza dziedziną muzyki w mieście funkcjonuje szereg **teatrów**, choć w Katowicach nie funkcjonuje wyższa szkoła aktorska, edukację teatralną w mieście zapewniają szkoły policealne (por. tabela powyżej).

W mieście działają dwie szkoły związane z **baletem**, tj.: Niepubliczna Szkoła Baletowa Szkoła Sztuki Tańca ARABESQUE oraz Szkoła Artystyczna Studio Baletowa „Terpsychora”.

Katowice stanowią jeden z wiodących w kraju i liczących się w świecie ośrodków **sztuk wizualnych**. Kluczową rolę w dziedzinie plastyki oraz design pełni Akademia Sztuk Pięknych prowadząca wydziały: Projektowy (Katedra Projektowania Graficznego, Katedra Form Przemysłowych, Katedra Komunikacji Wizualnej) oraz Artystyczny (Katedra Malarstwa, Katedra Grafiki). Katowicki ośrodek sztuk wizualnych kojarzony jest między innymi z tzw. Śląską Szkołą Plakatu oraz twórczością prymitywistów w ramach tzw. Grupy Janowskiej (Teofil Ociepka, Edward Gawlik, Erwin Sówka). Działalność wystawiennicza realizowana jest za pośrednictwem licznych galerii.

W dziedzinie **filmu** kluczową rolę odgrywają następujące instytucje:

- Instytucja Filmowa „Silesia-Film” (w ramach „Silesia-Film” funkcjonują: Filmoteka Śląska, Silesia Film Commission, Centrum Sztuki Filmowej
- Wydział Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego (miejsce powstania i rozwoju „katowickiej szkoły filmowej”),

W mieście działają 3 kina afiliowane w „Silesia-Film” tj.: Kino „Kosmos”- Centrum Sztuki Filmowej, „Kino Światowid”, Kinoteatr „Rialto”, a także kilka multipleksów: Cinema City Punkt 44 wraz z kinem IMAX, Cinema City Silesia, Multikino Galeria Katowicka, Helios (w CH Libero).

Branża **literacka** w Katowicach wiąże się przede wszystkim z działalnością Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Śląskiego, w tym: Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. I. Opackiego. Ważne miejsce na mapie literackiej miasta odgrywa także Biblioteka Śląska, tj. wojewódzka biblioteka publiczna o statusie naukowym. Zbiory biblioteki obejmują ponad 2,6 mln woluminów (w tym dokumenty drukowane, materiały rękopiśmienne, materiały kartograficzne i ikonograficzne, dokumenty audiowizualne, elektroniczne nośniki informacji). Ponadto w Katowicach działa:

- Miejska Biblioteka Publiczna (ul. Kossutha), posiadająca 1 budynek dyrekcji i 35 filii;
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka,
- połączona biblioteka Uniwersytetu Śląskiego oraz Uniwersytetu Ekonomicznego tzw. Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka,
- Archiwum Państwowe,
- Oddział Instytutu Pamięci Narodowej,
- Biblioteka Śląskiego Uniwersytetu Medycznego.

Środowiska literackie zrzeszają się między innymi w Górnośląskim Towarzystwie Literackim, Stowarzyszeniu Pisarzy Polskich o/Katowice, Towarzystwie Literackim im. T. Parnickiego.

Do wybranych wydawnictwa ciągłych należą: Miesięcznik Społeczno-Kulturalny „Śląsk”, Śląski Kwartalnik Literacko-Artystyczny „Metafora”, Kwartalnik Kulturalny „Opcje”, kwartalnik „FA-art”, kwartalnik kulturalny Regionalnego Ośrodka Kultury w Katowicach "Fabryka Silesia".

Ofertę kulturalną miasta kształtuje także **działalność muzealnicza**. Instytucje zajmujące się gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów muzealnych obejmują przede wszystkim Muzeum Śląskie,

w tym: Centrum Scenografii Polskiej, Muzeum Archidiecezjalne, Muzeum Historii Katowic, w tym: budynek główny - kamienica mieszczańska, Kościół pw. św. Michała Archanioła (Park Kościuszki), Dział Etnologii Miasta (ul. Rymarska 4), Dział Teatralno-Filmowy (ul. Kopernika 11), Dział Grafiki im. Pawła Stellera (ul. Kościuszki 47).

Ponadto w Katowicach działalność prowadzi 5 **miejskich domów kultury** wraz z filiami obejmującymi poszczególne dzielnice miasta, tj.:

- Miejski Dom Kultury „Koszutka”, a także filia w dzielnicy Dąb,
- Miejski Dom Kultury „Szopienice-Giszowiec” (filia nr 1 i 2),
- Miejski Dom Kultury „Bogucice-Zawodzie” (Dział Zawodzie, Dział Bogucice),
- Miejski Dom Kultury „Ligota”,
- Miejski Dom Kultury „Południe”(w tym Filia nr 1 Piotrowice, Filia nr 2 Murcki, Filia nr 3 Zarzeczce, Filia nr 4 Podlesie, Filia nr 5 Kostuchna).

Działalność kulturalna realizowana jest także przez Pałac Młodzieży im. A. Kamińskiego, Giszowieckie Centrum Kultury Katowickiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Młodzieżowy Dom Kultury, a także liczne kluby spółdzielni mieszkaniowych.

Celem ułatwienia inicjowania działalności kulturalnej Miasto Katowice od lat prowadzi program „Lokal na kulturę”. W 2020 roku odbyła się czternasta edycja konkursu.

POZIOM UCZESTNICTWA W KULTURZE

W analizowanym okresie liczba imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez miejskie instytucje kultury wahała się w zakresie od 13,5 tys.(2014) do 15,7 tys. (2015). W ostatnich latach liczba ta kształtuje się na poziomie ok. 14,0 tys. imprez i wydarzeń kulturalnych (por tabela 9). Do 2019 roku na względnie stałym poziomie ok 800 tys. osób kształtowała się liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez miejskie instytucje kultury. Gwałtowny spadek tej liczby nastąpił w 2020 roku na co wpływ wywarł COVID-19.

W latach 2014-2019 znacząco wzrastała liczba wydarzeń kulturalnych o znaczeniu metropolitalnym, tj. z 277 (2014 rok) do 428 (2019 rok), przy czym liczba tzw. imprez strategicznych cechowała się zmiennością w analizowanym okresie (por. tabela 9). Tej zmiennej tendencji liczby wydarzeń towarzyszyła także zmienność w liczbie uczestników.

Tabela 9. Informacje na temat aktywności kulturalnej w Katowicach w latach 2014-2020 – część 1

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Jakość życia							
Liczba imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez miejskie instytucje kultury	13512	15711	14325	14604	14265	14333	13998 (w tym 8022 on-line)
Liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez miejskie instytucje kultury	819 078	1 047 641	763339	674517	820813	831 657	147 926
Wskaźniki dla pola strategicznego: Metropolitalność							
Liczba imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez miejskiej instytucje kultury o zasięgu ponadlokalnym	277	307	282	408	474	428	218
Liczba wydarzeń w MCK	0	135	254	232	209	300	119
Liczba zorganizowanych imprez strategicznych	8	6	12	16	15	11 (9 bez współorganizacji)	7
Szacunkowa liczba uczestników imprez strategicznych	159133	59466	266267	310447	271126	272343	63293

Źródło: Raporty o stanie miasta Katowice 2020

W latach 2014-2019 zauważalny jest znaczący wzrost liczby wydarzeń organizowanych w przestrzeni Rynku w Katowicach. Ożywienie tej części miasta było w ostatniej dekadzie jednym z głównych postulatów mieszkańców Katowic. Spadek liczby wydarzeń odnotowanych w 2020 roku, co wiąże się z COVID-19.

Tabela 10. Informacje na temat aktywności kulturalnej w Katowicach w latach 2014-2020 – część 2

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Metropolitalność							
Liczba wydarzeń zorganizowanych na Rynku	0	82	85	101	101	90	27
Liczba dotacji z budżetu miasta na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków	4	2	1	3	5	5	8
Liczba udzielonych zwolnień od podatku od nieruchomości budynków lub ich części wybudowanych przed 1945 r. położonych na terenie miasta Katowice, w których dokonano remontu elewacji	1	1	1	2	2	4	4

Źródło: Raporty o stanie miasta Katowice 2020

Pod względem liczebności wzrastała w mieście liczba dotacji udzielonych z budżetu Miasta Katowice na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Podobną tendencją wzrostową cechowała się także liczba udzielonych zwolnień od podatku

od nieruchomości budynków lub ich części wybudowanych przed 1945 r. położonych na terenie miasta Katowice, w których dokonano remontu elewacji.

LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Lokalne dziedzictwo niematerialne zostało poddane analizie w części odnoszącej się do „Instytucji kultury i ich działalności” powyżej. Warto podkreślić, iż największy dorobek w zakresie dziedzictwa niematerialnego Katowic dotyczy muzyki, następnie sztuk wizualnych, teatru i literatury, filmu.

Największym jak dotychczas uhonorowaniem dorobku niematerialnego miasta, w tym jego rozwoju instytucjonalnego w dziedzinie muzyki było włączenie w 2015 roku Katowic do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO w dziedzinie muzyki. Sieć liczy 116 miast z 54 krajów działających w siedmiu grupach tematycznych: rzemiosło i sztuka ludowa, design, film, gastronomia, literatura, muzyka oraz media arts. Miasto jako członek Sieci Miast Kreatywnych dąży do stworzenia w Katowicach muzycznego hubu będącego inkubatorem dla lokalnych twórców oraz przedsiębiorców w dziedzinie muzyki. Począwszy od 2015 roku przedstawiciele miasta biorą aktywny udział w spotkaniach przedstawicieli Sieci Miast Kreatywnych poświęconych: współpracy miast w dziedzinie muzyki, prezentacji i wymianie najlepszych praktyk związanych z rozwojem muzyki w miastach. W 2018 roku odbył się w Katowicach oraz Krakowie XII Kongres UNESCO Sieci Miast Kreatywnych¹¹, natomiast w 2020 roku gala wręczenia nagród muzycznych Fryderyki 2020 odbyła się w Katowicach.

ZNANI TWÓRCY I INNE POSTACIE ŚWIATA KULTURY ZWIĄZANE Z MIASTEM

Do znanych postaci świata kultury związanych z Katowicami należą:

- Wojciech Kilar (kompozytor),
- Henryk Mikołaj Górecki (kompozytor),
- Kazimierz Kutz (reżyser pisarz),
- Jerzy Duda Gracz (malarz),
- Bolesław Szabelski (kompozytor)
- Joanna Wnuk-Nazarowa (kompozytor),
- Bolesław Woytowicz (kompozytor),
- Kurt Schwaen (kompozytor),
- Lech Majewski (reżyser filmowy i teatralny, pisarz, poeta, malarz),
- Olgierd Marian Łukaszewicz (aktor teatralny i filmowy),
- Sławomir Idziak (operator filmowy, reżyser, scenarzysta filmowy),
- Maciej Pieprzyca (reżyser filmowo-telewizyjny, scenarzysta),
- Krystyna Prońko (piosenkarka, wokalistka),
- Ireneusz Dudek (kompozytor, wokalista, autor tekstów),

¹¹ Sieć Miast Kreatywnych UNESCO (katowice.eu)

- Piotr Kupicha (muzyk),
- Miuosh – Miłosz Borycki (muzyk, producent muzyczny),
- AbradAb – Marcin Marten (raper, producent muzyczny),
- Michał “Joka” Marten (raper),
- Paktofonika:
 - Magik – Piotr Łuszcz (raper),
 - Fokus – Wojciech Alszer (raper)
 - Rahim – Sebastian Salbert (raper)
- Jan Paweł Matuszyński (reżyser),
- Bartosz Gelner (aktor),
- Małgorzata Gorol (aktor),
- Marcin Wyrostek (muzyk),
- Jerzy Grunwald (muzyk, producent muzyczny),
- Wojciech Kuczok (prozaik, poeta, scenarzysta),
- Stanisław Ligoń (pisarz, malarz, ilustrator, działacz kulturalny),
- Feliks Netz (poeta, prozaik, dramaturg),
- Tadeusz Sławek (poeta, tłumacz, eseista),
- Michał Ogórek (dziennikarz, felietonista, satyryk, krytyk filmowy),
- Henryk Waniek (malarz, grafik, publicysta),
- Robert Konieczny (architekt),
- Krzysztof Dziewięcki (dyrygent, skrzypek),
- Krzysztof Krawczyk (wokalista, gitarzysta, kompozytor),
- Ewa Leśniak (aktorka),
- Wojciech Leśniak (aktor),
- Adam Otręba (gitarzysta),
- Benedykt Otręba (gitarzysta),
- Bogusław Sochnacki (aktor).

1.3. Sport, rekreacja i turystyka

Działalność związaną ze sportem i rekreacją w Katowicach, na poziomie strategicznym reguluje dokument: Strategia Rozwoju Sportu Miasta Katowice do 2022 r.

LICZBA I RODZAJ KLUBÓW SPORTOWYCH

Liczba klubów sportowych działających na terenie Katowic w latach 2014-2020 wzrosła o 15%. Szczególnie w kontekście znaczącego spadku liczby klubów sportowych pomiędzy 2016 a 2018 rokiem

z 116 do 104, a także w kontekście COVID-19 może to oznaczać wysoki poziom zainteresowania zarówno środowisk sportowych, jak i ćwiczących potrzebą prowadzenia tego rodzaju działalności w mieście

Tabela 11. Liczba klubów sportowych w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Jakość życia							
Liczba klubów sportowych	100	-	116	-	104	-	115
Dynamika 2014=100	100	-	116	-	104	-	115

Źródło: GUS BDL

Dane na temat liczby klubów sportowych sprawozdawane są przez GUS w cyklu dwuletnim

LICZBA UPRAWIAJĄCYCH SPORT

Wraz ze wzrostem liczby klubów sportowych w analizowany okresie wzrosła również liczebność osób ćwiczących w klubach sportowych o 28%. Wzrost ten, podobnie jak korzystne zwiększenie liczebności klubów sportowych, potwierdza tendencję dużego zainteresowania ofertą sportową Katowic.

Tabela 12. Liczba osób ćwiczących w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Jakość życia							
Liczba osób ćwiczących (ćwiczący ogółem w klubach sportowych)	7200	8163	5800	6624	6177	7003	9200
Dynamika 2014=100	100	113	81	92	86	97	128

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020 oraz dane GUS BDL

INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I WARUNKI JEJ ROZWOJU

Na kluczowe obiekty infrastruktury sportowo-rekreacyjnej Katowic składają się:

- Hala Widowiskowo-Sportowa SPODEK, tj. kompleks obiektów w tym: hala główna, lodowisko, sala gimnastyczna, basen kryty,
- Nowe baseny miejskie: Basen Brynów, Basen Burowiec, Basen w Parku Zadole (w trakcie budowy),
- Stadion Miejski przy ul. Bukowej,
- Lodowisko JANTOR,
- Ośrodek Sportowy SZOPIENICE, w tym hala sportowa,
- Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy ROLNA (z basenami otwartymi, siłownią, jacuzzi),
- Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy ZADOLE (z kortami tenisowymi, siłownią, salą do ping ponga),
- Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy BUGLA (z basenami otwartymi, boiskiem do siatkówki plażowej, boiskiem do plażowej piłki nożnej, boiskiem wielofunkcyjnym ORLIK, siłownią napowietrzną),
- Ośrodek Sportowy SŁOWIAN (z boiskiem wielofunkcyjnym, kortami tenisowymi, boiskiem do koszykówki, siłownią),

- Ośrodek Sportowy HETMAN (z dwoma boiskami do piłki nożnej, kortami tenisowymi, boiskiem wielofunkcyjnym),
- Ośrodek Sportowy PODLESIANKA (z trawiastym boiskiem do piłki nożnej, boiskiem ze sztuczną nawierzchnią do piłki nożnej, boiskiem wielofunkcyjnym, kartami tenisowymi),
- Ośrodek Sportowy KOLEJARZ (z dwoma boiskami do piłki nożnej, halą sportową, siłownią, salą do szermierki),
- Halę Sportową JÓZEFOWSKA (dwie hale sportowe i siłownia),
- Camping 215,
- boiska piłkarskie m.in.: "RAPID", boisko KS ROZWÓJ, przy ul. Boya-Żeleńskiego,
- boiska, w tym wielofunkcyjne m.in. ORLIK przy ul. Gliwickiej, boiska przy ul. Samsonowicza, ul. Pod Młynem, ul. Grabskiego, ul. Księżnej Jadwigi Śląskiej, ul. Kijowska, ul. Dudy Gracza, ul. Pijarska, ul. Na Obrzeżu,
- baseny kryte m.in. Akademia Wychowania Fizycznego, Pałac Młodzieży, MOS, Zespół Szkół Plastycznych, Uniwersytet Ekonomiczny, ZSO nr 7, Crobis,
- lodowisko sezonowe u zbiegu ul. Kościuszki, ul. Ceglanej, w Murckach,
- sezonowy tor saneczkowy w Brynowie Części Wschodniej – Os. Zgrzebnioka (w Parku Kościuszki),
- kompleks sportowy (w budowie) przy ul. Asnyka w Piotrowicach (stadion piłkarsko-lekkoatletyczny, boisko do baseballu, boisko wielofunkcyjne do piłki ręcznej i koszykówki, dwa boiska do siatkówki plażowej i plac treningowy street workout,
- korty tenisowe m.in. ul. Szopienicka, ul. Bielska, ul. Pijarska, ul. Pszczyńska, ul. 11 Listopada, ul. Ceglana, ul. Siwka,
- korty do squasha (m.in.: MPGK, Osiedle Bażantowo, ul. Ceglana, OSC COB, AWF, Squashok – Bogucice, Altus fitness),
- kluby jeździeckie (ul. Francuska, ul. Strumienna, ul. Panewnicka),
- fitness kluby (między innymi przy ulicy: Wesołej, Ceglanej, Wiertniczej, Żelaznej, Mikołowskiej, Katowickiej, Uniwersyteckiej, Pijarskiej, Pułaskiego, Chorzowskiej),
- 4 akweny do uprawiania sportów wodnych oraz przystań przy Stawie Kajakowym Dolina Trzech Stawów,
- lotnisko Muchowiec Aeroklubu Śląskiego,
- skateparki (Pomnik Trudu Górniczego, OS SŁOWIAN, ORW ZADOLE),
- trasy rowerowe między innymi w ramach Katowickiego Parku Leśnego, Lasów Murckowskich, Lasów Panewnickich, w tym trasy rowerowe nr 1 (26,0 km), nr 2 (12,3 km), nr 3 (15,5 km), nr 5 (8,0 km) nr 101 (18,8 km), nr 122 (5,8 km), nr 153 (5,3 km), a także stacje wypożyczeni rowerów.

W sezonie letnim na terenie Katowic Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji organizuje dwa miejsca przeznaczone do kąpielii, tj. Staw Kąpielowy w Dolinie Trzech Stawów i Staw Morawa w Szopienicach. Bazę sportowo-rekreacyjną Katowic uzupełniają boiska i sale gimnastyczne znajdujące się przy szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Zbiorcze przestrzeni sportowo-rekreacyjnych w Katowicach prezentuje tabela 13.

Tabela 13. Zestawienie przestrzeni sportowo-rekreacyjnych w Katowicach, w układzie dzielnic zarządzanych przez MOSiR (2021)

L.p.	Dzielnica	Obiekt
1	Śródmieście	– Boisko Sportowe – administrator: Parafia Ewangelicko – Augsburgska – Lodowisko Sezonowe
2	Załęska Hałda - Brynów Część Zachodnia	– ORW Rolna - basen, siłownia
3	Zawodzie	– OS Słowian - boisko piłkarskie, korty, wielofunkcyjne, do koszykówki, tor deskorolkowy, siłownia
4	Osiedle Paderewskiego - Muchowiec	– Wodny Plac Zabaw
5	Brynów Część Wschodnia – Osiedle Zgrzebnicka	– Basen Brynów
6	Ligota - Panewniki	– ORW Zadole - siłownia, sala wielofunkcyjna, korty zewnętrzne, skate-park – Wielofunkcyjne Boisko Sportowe – Wielofunkcyjne Boisko Sportowe – administrator: S.M. Górnik
7	Załęże	– ORW Bugła - boisko piłkarskie, boisko wielofunkcyjne, baseny, boiska do siatkówki plażowej i piłki nożnej plażowej, tenis stołowy, siłownia na wolnym powietrzu – OS Gliwicka - boisko piłkarskie, wielofunkcyjne, basen zewnętrzny, sala wielofunkcyjna, tenis stołowy – Wodny Plac Zabaw
8	Osiedle Witosa	– Wielofunkcyjne Boisko Sportowe - administrator: S.M. Załęska Hałda – Boisko Sportowe – administrator: S.M. Załęska Hałda
9	Osiedle Tysiąclecia	– Wielofunkcyjne Boisko Sportowe – administrator: S.M. Piast – Wodny Plac Zabaw
10	Dąb	– Stadion Miejski - boiska piłkarskie, sala treningowa, siłownia
11	Wełnowiec - Józefowiec	– Hala Sportowa Józefowska - hala, sala do sportów walki, siłownia, boiska wielofunkcyjne – OS Kolejarz - hala sportowa, sala do szermierki, siłownia, boiska piłkarskie
12	Koszutka	– Boiska Piłkarskie Rapid - boiska piłkarskie
13	Bogucice	– Wielofunkcyjne Boisko Sportowe – administrator: S.M. Na Alpach
14	Dąbrówka Mała	– OS Hetman - boiska do piłki nożnej, boiska wielofunkcyjne, korty – Boiska „Pod Młynem”
15	Szopienice - Burowiec	– OS Szopienice - hala, siłownia, boiska piłkarskie, korty tenisowe – Basen Szopienice – Burowiec
16	Janów - Nikiszowiec	– Lodowiska Jantor 1 i Jantor 2 - lodowisko, siłownia, sala gimnastyczna – Ośrodek Tenisowy - korty tenisowe kryte i zewnętrzne
17	Giszowiec	– Wielofunkcyjne Boisko Sportowe – administrator: Katowicka Spółdzielnia Mieszkaniowa
18	Murcki	– Lodowisko Murcki – Boisko „Murcki”

		– Boisko Sportowe przy Boya-Żeleńskiego - boisko piłkarskie
19	Piotrowice-Ochojec	– Wodny Plac Zabaw – Boiska przy SP 27
20	Zarzecze	-
21	Kostuchna	– KS Rozwój przy Boya-Żeleńskiego
22	Podlesie	– OS Podlasianka - boiska piłkarskie, wielofunkcyjne – Wielofunkcyjne Boisko Sportowe z placem zabaw – administrator: Millenium Inwestycje Sp. z o.o.

Źródło: dane UM Katowice

Zgodnie ze sprawozdawczością GUS BDL w mieście funkcjonują 524 obiekty sportowe. Ich liczba w latach 2014-2020 wzrosła o 20 obiektów, tj. o 4%.

Tabela 14. Liczba obiektów sportowych w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Wskaźnik dla pola strategicznego: Jakość życia								
Liczba obiektów sportowych	504	506	511	514	518	521	524	104

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020

Z nowych większych inwestycji realizowanych lub podjętych w ostatnich latach przez Miasto Katowice w zakresie infrastruktury sportowej należy wskazać na: baseny w Brynowie – Część Wschodnia – Os. Zgrzebnioka, Szopienicach-Burowcu, Ligocie – Panewnikach; halę sportową przy Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących Nr 2; halę sportową przy IV LO im. Gen. S. Maczka, rozbudowę obiektu Jantor II (lodowisko z instalacją mrożeniową, sala gimnastyczna, łącznik pomiędzy lodowiskami Jantor I i Jantor II), budowę kompleksu sportowego przy ul. Asnyka, a także zaawansowanie prac nad budową nowego Stadionu Miejskiego na Hałdzie Załęskiej.

WYBRANE IMPREZY SPORTOWE

Do wydarzeń sportowych o randze regionalnej, krajowej lub międzynarodowej rozgrywanych w Katowicach zalicza się następujące:

- Intel Extreme Masters (2013-2021),
- Tour de Pologne (2010-2021),
- Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzna (2014),
- Mistrzostwa Europy w Siatkówce Mężczyzn – CEV EuroVolley Men (2017, 2021), a także dwumecze Ligi Światowej w Siatkówce Mężczyzn: Polska – Chiny (2008), Polska – Niemcy (2010), Polska – Brazylia (2011),
- Siatkarska Liga Narodów 2018, 2019,
- edycje Silesia Marathon (2009-2021),
- Mistrzostwa Europy w Szachach Szybkich i Błyskawicznych (2017, 2020, 2021),
- Mistrzostwa Europy w Piłce Ręcznej Mężczyzn (2016),
- Mistrzostwa Świata w Piłce Ręcznej Mężczyzn – impreza planowana (2023),
- Mistrzostwa Polski w Łyżwiarstwie Figurowym (2014, 2017, 2020),
- Mistrzostwa Świata w Hokeju na Lodzie, I Dywizja (2016),
- Mistrzostwa Świata w Hokeju na Lodzie Kobiet, I Dywizja (2017),
- Mistrzostwa Świata Juniorek w Hokeju na Lodzie, I Dywizja (2020),

- Mistrzostwa Świata Seniorów w Badmintonie (2019)
- Puchar Świata we florecie kobiet (2019, 2020),
- Puchar Polski w hokeju na lodzie (2020/2021),
- Katowice Open – kobiecej turniej tenisowy (2013-2016),
- edycje Gali Boksu Zawodowego (2008, 2011, 2012-2020),
- Bieg Uliczny im. W. Korfanteo (cykliczny, w 2020 odwołany z powodu COVID).

TRADYCJE I SPECJALIZACJE SPORTOWE

Biorąc pod uwagę pozycję ligową poszczególnych klubów sportowych specjalizacja sportowa Katowic związana jest głównie z hokejem oraz piłką nożną. Dorobek w dyscyplinie hokeja wiąże się przede wszystkim z działalnością i wysoką pozycją ligową takich klubów sportowych jak: HC GKS Katowice (założony w 1964 r.) oraz Naprzód Janów (założony w 1920 r.).

W przypadku piłki nożnej kluby związane z rozwojem tej dyscypliny w mieście obejmują: FC Katowice (założony w 1905 r.), GKS Katowice (założony w 1964 r.), Rozwój Katowice (założony w 1925 r.), MK Górnik Katowice (założony w 1977 r.).

Na terenie miasta działają także kluby sportowe wyspecjalizowane w następujących dyscyplinach: Silesia Miners (futbol amerykański), Sekcja Petangue przy Stowarzyszeniu Domu Miasta Saint-Etienne w Katowicach oraz Śląski Klub Petanque „Carbon” Katowice (petanque), Legion Katowice (lacrosse), Katowicki Klub Jeździecki (jeździectwo), Hetman Katowice oraz UKS 21 Podlesie (szachy), BKS Rawa Katowice (baseball), UKŁ Spin Katowice (tyżniarstwo figurowe).

Współcześnie pod względem liczebności widzów znaczącą popularność zyskuje w mieście *gaming* w ramach organizowanego Intel Extreme Masters (IEM). Pierwszy raz wydarzenie IEM zorganizowano w mieście w 2013 roku w hali Spodka (od 2015 roku IEM rozgrywany jest równolegle w Międzynarodowym Centrum Kongresowym). Wydarzenie przyciąga do miasta 160 tys. – 170 tys. uczestników (2018 – 169.000 widzów i 230 mln widzów w Internecie; 2019 – 174.000 i 232 mln w Internecie, 2020 – bez publiczności *on-site*, 2021 – tylko on-line).

WIODĄCE KLUBY, ZNANI SPORTOWCY I INNE POSTACIE ŚWIATA SPORTU ZWIĄZANE Z MIASTEM

Znaczącym podmiotem kreującym aktywność i zaplecze sportowe w wymiarze ponadregionalnym jest Akademia Wychowania Fizycznego. Ponadto w mieście działa:¹²

- 59 Uczniowskich Klubów Sportowych (UKS), w tym 3 międzyszkolne,
- 56 klubów sportowych zarejestrowanych w ewidencji miasta,
- 166 klubów sportowych znajdujących się w ewidencji Krajowego Rejestru Sądowego,
- 31 wojewódzkich związków sportowych.

W Katowicach działalność prowadzą Akademickie Związki Sportowe zrzeszające studentów uczelni zarówno państwowych, jak i prywatnych: AZS AWF, AZS Organizacja Środowiskowa, AZS Uniwersytetu Śląskiego, AZS Uniwersytetu Ekonomicznego, a także: Polski Związek Biathlonu, Polski Związek Ju-Jitsu, Śląska Federacja Sportu, Śląski Szkolny Związek Sportowy, Śląskie Związki Sportowe (miedzy innymi: Śląski Związek Piłki Siatkowej, Śląski Związek Lekkiej Atletyki, Śląski Związek Piłki Nożnej).

¹² Strategia Rozwoju Sportu Miasta Katowice do 2022 roku. UM Katowice 2013.

Istotne znaczenia w popularyzacji aktywności sportowej odgrywają instytucje sportu niepełnosprawnych, tj.: Wojewódzkie Stowarzyszenie Sportu i Rekreacji Niepełnosprawnych „START” oraz oddział regionalny Stowarzyszenia Olimpiady Specjalne.

Kluby sportowe o silnej marce kojarzone z Katowicami obejmują:

- GKS GieKSa Katowice (piłka nożna mężczyzn, 4-krotny Wicemistrz Polski, I liga),
- GKS GieKSa Katowice (hokej, 6-krotny Mistrz Polski, 10-krotny Wicemistrz Polski, najwyższa klasa rozgrywkowa Polska Liga Hokeja),
- GKS GieKSa Katowice (siatkówka, od sezonu 2016/2017 w najwyższej klasie rozgrywkowej, Plus Liga),
- GKS GieKSa Katowice (piłka nożna kobiet, od sezonu 2018/2019 w najwyższej klasie rozgrywkowej, Ekstralidze),
- KS AZS AWF (wielosekcyjny klub sportowy, w składzie klubu: mistrzowie olimpijscy, multimedaliści Mistrzostw Świata, Europy, Polski),
- Rozwój Katowice (piłka nożna, IV liga; wychowanek Arkadiusz Milik reprezentant Polski).
- Katowice Naprzód Janów (hokej, 5-krotny Wicemistrz Polski, I liga),
- AWF Mickiewicz Katowice (koszykówka, I liga).

Katowickie kluby i stowarzyszenia sportowe prowadzą na podstawie otwartego konkursu ofert, realizację szeregu zadań z zakresu upowszechniania sportu i turystyki wśród młodszych mieszkańców Katowic tj. dzieci i młodzieży (2021- 39 klubów, szkoleniem objęto ponad 3200 dzieci i młodzieży). Uczniowskie Kluby Sportowe realizują zadania związane z prowadzeniem Środowiskowych Programów Profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych (2021 - dotację otrzymały 33 Uczniowskie Kluby Sportowe – szkoleniem objęto ponad 2500 dzieci i młodzieży).

Do znanych postaci świata sportu związanych z Katowicami należą:

- Jan Furtok (piłkarz),
- Grzegorz Kosok (siatkarz),
- Katarzyna Dulnik (koszykarka),
- Adam Domogała (hokeista),
- Michał Kotlorz (hokeista),
- Krzysztof Bujar (hokeista),
- Tadeusz Bujar (hokeista, trener hokejowy),
- Patryk Kogut (hokeista),
- Jerzy Kopański (zapaśnik),
- Mariusz Kosman (szermierz-szpadzista, trener szermierki),
- Marek Seweryn (sztangista),
- Czesław Białas (sztangista),

- Grażyna Dudek (łyżwiarka figurowa),
- Ewa Gryziecka-Kwiecińska (lekkoatletyka - rzut oszczepem),
- Janusz Sidły (lekkoatletyka - rzut oszczepem),
- Magdalena Breguła (lekkoatletyka - pchnięcie kulą),
- Roman Bierała (zapaśnik),
- Henryk Brejza (piłkarz),
- Tomasz Gromadzki "Zadyma" (bokser),
- Maciej Krężel (narciarz alpejski, paraolimpijczyk).

ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA – WALORY, OFERTA I INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

Atrakcyjność turystyczną Katowic można rozpatrywać w trzech zasadniczych wymiarach, tj. turystyki biznesowej, turystyki kulturowej oraz turystyki postindustrialnej.

Rosnące już od ponad dekady znaczenie turystyki biznesowej wynika między innymi z dostępności w mieście bardzo dobrej jakości infrastruktury kongresowo-wystawienniczej oraz zaplecza instytucjonalnego wyspecjalizowanego w organizacji wydarzeń. Poza pomieszczeniami konferencyjnymi oferowanymi przez katowickie uczelnie, biblioteki i hotele kluczowym zapleczem dla turystyki biznesowej w Katowicach są obiekty Spodka w powiązaniu z Międzynarodowym Centrum Kongresowym (MCK). Szczególnie obiekt MCK o powierzchni użytkowej ok. 35 000 mkw (w tym sala wielofunkcyjna o pojemności do 10 000 osób, sala bankietowa na 1 000 osób)¹³ determinuje znaczącą skalę wydarzeń jakie mogą być organizowane w Katowicach.

Do wydarzeń cyklicznych o charakterze międzynarodowym, jednoznacznie identyfikowanych z Katowicami zalicza się obecnie:

- Europejski Kongres Gospodarczy,
- Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw,
- Międzynarodowe Targi Górnictwa, Przemysłu Energetycznego i Hutniczego.

Zachodzące w ostatniej dekadzie zmiany w strukturze gospodarczej miasta, a także jego szerokie otwarcie na przemysł kreatywny, w tym związane z wydarzeniami biznesowymi powodują, że miasto staje się znaczącym – już nie tylko w regionie – miejscem wymiany wiedzy, doświadczeń i nawiązywania kontaktów, czego potwierdzeniem jest coraz częstszy wybór miasta na organizację wydarzeń o randze międzynarodowej – globalnej, jak COP24, Szczyt Cyfrowy ONZ, WUF11, czy wydarzenia związane ze staraniami o tytuł Europejskiej Stolicy Nauki 2024.

Atrakcyjność turystyczna Katowic rozpatrywana w wymiarze postindustrialnym wiąże się głównie z kompleksem urbanistycznym kolonii robotniczej Nikiszowiec, który decyzją Prezydenta RP z dnia 14 stycznia 2011 roku uzyskał status Pomnika Historii. Ważnym elementem popularyzacji obiektów poprzemysłowych regionu jest Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego (wraz z corocznym wydarzeniem kulturalnym „Industriada”), w ramach którego poza Nikiszowcem wpisane są następujące obiekty znajdujące się w Katowicach: Osiedle Giszowiec oraz Galeria Szyb Wilson.

¹³ Szczegółowe dane techniczne nt projektu: <http://www.katowice.eu/pl/nasze-miasto/projekty-rewitalizacji-w-katowicach/projekty-rewitalizacji-w-katowicach-2/miedzynarodowe-centrum-kongresowe.htm>

Potencjał dla rozwoju turystyki postindustrialnej posiadają w mieście także: zabudowania byłej Huty Uthemanna, budynki po kopalni Kleofas, zabudowa po kopalni Katowice (częściowo adaptowane na potrzeby nowej siedziby Muzeum Śląskiego), zabudowa dawnego szybu „Alfred” zaadaptowana na mieszkania – obecna Kolonia Alfred. W przyszłości postindustrialne dziedzictwo miasta może poszerzyć się o zabudowania KWK „Wieczorek” oraz zespół budynków KWK „Murcki” – rejon „Boże Dary”.

Ważnym elementem atrakcyjności turystycznej Katowic jest także turystyka kulturowa związana przede wszystkim z przyciąganiem do miasta uczestników wydarzeń kulturalnych, a także osób zainteresowanych katowicką architekturą tj. Szlakiem Moderny czy też Szlakiem Katowickich Murali.

Swego rodzaju magnesem przyciągającym do Katowic osoby zainteresowane ofertą kulturalną jest Strefa Kultury, w szczególności obiekty i oferta związane z Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia oraz Muzeum Śląskim. Nowa siedziba NOSPR oddana do użytku w 2014 roku posiada salę koncertową na 1,8 tys. słuchaczy oraz salę kameralną na 300 osób. Z kolei do najcenniejszych zbiorów Muzeum Śląskie należą kolekcje malarstwa sprzed i po 1945 r., fotografii artystycznej, plakatu polskiego, zbiory etnograficzne. Główną częścią kompleksu Muzeum Śląskiego jest siedmiokondygnacyjny budynek, w którym aż 3 poziomy znajdują się pod ziemią¹⁴. Zarówno nowa siedziba NOSPR, jak i nowa siedziba Muzeum Śląskiego powstały na terenach poprzemysłowych należących w przeszłości do KWK Katowice.

W ramach Szlaku Moderny znajduje się 17 obiektów zlokalizowanych w trefie Śródmieścia¹⁵, tworzących modernistyczną zabudowę z lat 20 i 30 tych XX wieku, stanowiącą wyróżnik architektoniczny Katowic. Szlak Moderny jest miejską trasą turystyczną przybliżającą charakterystyczne obiekty modernistyczne o różnorodnej wartości funkcjonalnej i użytkowej.

Szlak Katowickich Murali¹⁶ jest formą promocji kilkudziesięciu murali jakie powstały w mieście w ostatnich latach, między innymi w związku z organizacją Street Art. Festival. Szlakiem objęte są malowidła różnej wielkości zarówno umieszczone na budynkach, jak i w przejściach podziemnych i tunelach.

RUCH TURYSTYCZNY – LICZBA TURYSTÓW, WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ

W wymiarze turystyki biznesowej w 2019 roku, czyli okresie przed pandemią, w Katowicach zorganizowano 6 453 spotkania konferencyjne i inne wydarzenia biznesowe, w tym 25% z nich trwało dwa dni lub dłużej. Ponad 5,4 tys. wydarzeń zorganizowano w hotelach, tj. 84,5% ogólnej liczby wydarzeń biznesowych¹⁷.

W relacji do 2018 roku liczba wydarzeń biznesowych wzrosła o 4,6%. W 2019 roku wzrosła także liczba uczestników spotkań konferencyjnych zorganizowanych w mieście z 757,6 tys. do 1 020,2 tys. (wzrost o 34,7%). Całkowita liczba dni konferencyjnych w mieście w 2019 roku wyniosła 8 259, co oznacza, że przeciętnie czas trwania konferencji / wydarzenia wyniósł 1,28 dnia.

W 2019 roku w Międzynarodowym Centrum Konferencyjnym zorganizowano 251 spotkań konferencyjnych, w których wzięło udział 727,8 tys. osób. Najliczniejszym pod względem udziału był Intel Extreme Masters (IEM), w którym liczba uczestników przekroczyła 174 tys. osób.

¹⁴ Oddany do użytkowania w 2014 r.

¹⁵ folder moderna__pl.pdf (katowice.eu)

¹⁶ <https://katowice.naszemiasto.pl/szlak-katowickich-murali-w-miescie-jest-kilkadziesiat/ar/c1-7981885>

¹⁷ Raport: Rynek turystyki biznesowej w Katowicach w 2019 roku. K. Cieślowski - Convention Bureau Katowice, luty 2020

Turyści biznesowi uczestniczący w wydarzeniach konferencyjnych, którzy nocują w Katowicach wydają średnio w mieście (w 2019 r.) 749,04 zł, w tym na nocleg 399,22 zł¹⁸. Średni czas pobytu osoby nocującej w Katowicach wynosi 2,05 doby. Osoby uczestniczące w wydarzeniach biznesowych w mieście, które nie deklarują noclegu wydają podczas pobytu w Katowicach: 178,06 zł.¹⁹ W 2019 roku całkowite wydatki uczestników spotkań konferencyjnych oraz innych wydarzeń biznesowych oszacowano na ok. 210 mln zł, czyli o 12,07% więcej niż w 2018 roku.²⁰

Rozwój przemysłu wydarzeń dynamizuje rozbudowę bazy noclegowej Katowic. W 2019 roku baza ta obejmowała 22 hotele z 2206 pokojami, w tym 1129 pokoi w 6 hotelach 4-gwiazdkowych.

Tabela 15. Informacje na temat rozwoju sektora turystyki w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Metropolitalność							
Liczba korzystających z noclegów ogółem w turystycznych obiektach noclegowych	313826	317673	336041	391028	434986	421240	16765
Dynamika 2014=100	100	101	107	125	139	134	5
Liczba odwiedzających Centrum Informacji Turystycznej	24431 (PL) 2685(Z):	27042(PL) 2488(Z)	22134(PL) 2851(Z)	19654(PL) 2851(Z)	23878(PL) 3195(Z)	23976(PL) 3618(Z)	11251(PL) 627(Z)
Liczba uczestników wydarzeń kongresowo-konferencyjnych w MCK (szacunkowa)	0	300695	195000	533644	455077	616750	155395
Liczba miejsc noclegowych całorocznych ogółem w turystycznych obiektach noclegowych (hotele, hostele, schroniska młodzieżowe, kempingi, inne obiekty hotelowe) stan na 31.VII	3790	3907	3922	4074	4570	4670	4324

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020.

1.4. Bezpieczeństwo publiczne

Zagadnienia związane z bezpieczeństwem publicznym w Katowicach reguluje następujący dokument poziomu lokalnego: Program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

W wymiarze instytucjonalnym działania w zakresie bezpieczeństwa publicznego w Katowicach organizowane są przez jednostki policji, straży miejskiej, straży pożarnej, przy współudziale Wojewódzkiego Centrum Powiadomienia Ratunkowego oraz Wydziału Zarządzania Kryzysowego. Wśród jednostek o znaczeniu regionalnym w Katowicach znajdują się: Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach, Delegatura Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Delegatura Centralnego Biura Antykorupcyjnego w Katowicach, katowicka Szkoła Policji. Bezpieczeństwo publiczne na poziomie lokalnym zapewniane jest przez Miejską Komendę Policji w Katowicach, która prowadzi 7 komisariatów policji (siedziba główna przy ul. Lompy, oraz komisariaty przy ul. Żwirki i Wigury, ul. HłakowiczoŃny, ul. Książęcej, ul. Policyjnej, ul. Lwowskiej, ul. Stawowej, ul. Tysiąclecia). Ponadto Miejska Komenda Policji prowadzi Policyjną Izbę Dziecka (przy ul. Tysiąclecia). W zakresie bezpieczeństwa publicznego Komenda Miejska Policji od lat współpracuje z samorządem terytorialnym Katowic. W 2020 roku z dodatkowo przeznaczonych przez Miasto Katowice środków sfinansowano 5105 godzin służby patrolowej. W 2020 roku po raz pierwszy wystawiono także służby ponadnormatywne pełnione w formie patrolu rowerowego oraz służb patrolowych Wydziału Ruchu Drogowego. Ich podstawowym zadaniem była poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz ujawnianie sprawców wykroczeń.

Komenda Miejska Policji, także wspólnie z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne, prowadzi szereg programów profilaktycznych, do których zalicza się: Program profilaktyczno-edukacyjny „Bezpieczny Maluch”, Program „Mam przyjaciela policjanta”, Kampania „Naucz mnie, kiedy mówić NIE”, projekt Profilaktyki Rówieśniczej, projekt „Wkraczasz w dorosłość – wybieraj”, projekt „Twój wybór ma znaczenie”, Program profilaktyczny „Bezpieczna Przystań”, Program profilaktyczny „Moc!Na Ty”, program „Profilaktyczny Głos Drogowy”. Dodatkowo w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie Katowic prowadzone są działania w ramach: „Zapory życia”, „Tempo 30”, „Dla każdego jest miejsce na drodze”, ROAD SAFETY DAYS.

Największym wyzwaniem w ostatnich latach z jakim przyszło się zmierzyć służba dbającym o bezpieczeństwo w mieście były działania podejmowane przeciwko rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2.

Poza Komendą Miejską Policji bezpośrednie działania z zakresu bezpieczeństwa publicznego realizowane są przez Straż Miejską oraz Straż Pożarną.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA, W TYM ZAGROŻENIA NATURALNE (POWODZIOWE, OSUWISKOWE)

Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Katowice (PZK)²¹ wskazuje na następujące zagrożenia naturalne, których stopień wpływu na bezpieczeństwo oceniono jako średni (ocena 3-4):

- lokalne podtopienia terenu (stopień średni, 4),
- huraganowe prędkości wiatru (stopień średni, 4),
- mroźne zimy, nadzwyczajne opady śniegu (stopień średni, 4),
- epidemie i choroby odzwierzęce (stopień średni, 3),
- epizootia i choroby zwierząt (stopień średni, 3).

²¹ Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Katowice [1] Plan Główny. Urząd Miasta Katowice, 2019

W PZK nie zidentyfikowano zagrożeń naturalnych, których stopień wpływu na bezpieczeństwo oceniono jako wysoki (ocena 5-6).

Lokalne podtopienia terenu wiążą się przede wszystkim z obszarami miasta położonymi wzdłuż rzeki Rawy. PZK wskazuje następujące obszary tego typu:

- rejon ul. Brackiej i ul. Reńców, tereny byłej Huty Baildon,
- rejon ul. Żelaznej – Grundmanna, tereny byłej Huty Baildon,
- rejon ul. Bankowej, ul. Szkolnej, teren Uniwersytetu Śląskiego,
- rejon Bulwarów Rawy, ul. Saint Etienne,
- rejon ul. Szabelnianej i stawu Hubertus III.

Do zagrożeń powodziowych związanych z innymi ciekami wodnymi PZK zalicza:

- rzeka Kłodnica: rejon przy granicy z miastem Ruda Śląska,
- rzeka Kłodnica: rejon ul. Radomskiej, ul. Kruczej,
- rzeka Mleczna: okolica mostu przy ul. Grota-Roweckiego,
- rzeka Mleczna – przepust: ul. Wojska Polskiego przy posesji 40A,
- rzeka Mleczna: rejon przy ul. Wojska Polskiego przy posesji nr 13.

Zagrożenia związane z podtopieniami będącymi wynikiem intensywnych opadów deszczu obejmują:

- rejon ul. Załęskiej, ul. Zgody i ul. Szadoka: gromadzenie się wód opadowych w niecce terenu przy jednoczesnej awarii pompowni,
- zbiornik Kozłowa Góra na rzece Brynicy: zatopienia po awariach urządzeń hydrotechnicznych (w tym podtopienia piwnic części dzielnicy Dąbrówka Mała i Szopienice).

Działania mające zapobiegać niekontrolowanym podtopieniom, związanym z intensywnymi opadami atmosferycznymi realizowane są między innymi w ramach przedsięwzięć związanych z dużą retencją realizowane. Dotyczy to działań podejmowanych przez spółkę miejską Katowicka Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna sp. z o.o. w ramach dwóch etapów projektu pn.: *Uporządkowanie systemu gospodarowania wodami opadowymi w Katowicach – Etap I* oraz *Etap II*. Planowany całkowity koszt realizacji obu etapów projektu wyniesie ponad 94 mln złotych. Zgodnie z zawartymi umowami z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, na realizację obu etapów projektu beneficjentowi udzielone zostanie dofinansowanie z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 w kwocie ok. 48 milionów złotych.

W rezultacie realizacji obu etapów projektu na terenie Katowic powstaną 22 podziemne zbiorniki retencyjne o łącznej pojemności obiektów blisko 10 000 m³ oraz zostanie wybudowanych (lub wyremontowanych, przebudowanych) łącznie ponad 9 kilometrów sieci kanalizacji deszczowej.

Z 22 zaplanowanych podziemnych zbiorników retencyjnych 10 jest już gotowych, tj. w Piotrowicach, Szopienicach, przy ul. Jerzego Dudy Gracza, Kruczej, Gospodarczej i Jana Nepomucena Stęślickiego. Celem ogólnym przedsięwzięcia jest uporządkowanie odprowadzenia wód deszczowych na terenie Katowic oraz retencjonowanie tych wód w celu czasowego opóźnienia przepływu i odciążenia odbiorników z możliwością ponownego wykorzystania wód opadowych.

Dodatkowo rozwiązania konstrukcyjne zbiorników retencyjnych umożliwią zgromadzenie części wód opadowych, które mogą zostać użyte przez służby komunalne, np. do podlewania zieleni miejskiej, czy czyszczenia kanalizacji, zmywania ulic. W zbiornikach przewidziano bowiem zabudowę studni do poboru wody.

Zagrożenia naturalne związane z huraganowymi prędkościami wiatru, mroźnymi zimami, nadzwyczajnymi opadami śniegu, epidemiami i chorobami odzwierzęcymi czy też epizootią i chorobami zwierząt odnoszą się do obszaru całości lub też części miasta. Ich prawdopodobieństwo występowania oceniono na 5% lub 10%, tj. 1 raz na 20 lat lub 1 raz na 10 lat.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Sytuacja Katowic pod względem bezpieczeństwa publicznego ulega systematycznej poprawie od 2005 roku. Liczba przestępstw na 10 tys. mieszkańców spadła z 496,7 w 2005 roku do 296,9 w 2020 roku, co oznacza 40,2% spadek.

W 2020 roku odnotowano 1579 postępowań wszczętych ogółem, tj. o 335 mniej niż w 2019 r. Spadek liczby przestępstw odnotowano również w kategorii przestępstw kryminalnych, tj. 1135 postępowań wszczętych w 2020 r. względem 1328 postępowań wszczętych w 2019 r. (mniej o 193 postępowania). Do pozytywnych aspektów należy zaliczyć znaczące ograniczenie dynamiki przestępstw na przestrzeni ostatniej dekady, w tym przestępstw szczególnie uciążliwych jak: rozboje, kradzieże z włamaniem, zniszczeniami mienia, uszkodzenia ciała, kradzieże pojazdów.

Tabela 16. Bezpieczeństwo publiczne w Katowice – liczba przestępstw

Kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przestępczość ogółem	14748	15036	13046	11423	9907	9414	9608	9606	8626
Wykrywalność	54,8	47,8	53,6	55,9	57,5	66,6	65,6	66,7	67,4
Liczba przestępstw na 10 000 mieszkańców	326,0	494,0	432,2	380,9	332,3	317,8	326,2	328,1	296,9
Przestępstwa kryminalne	12785	12393	10896	9091	7725	6949	6904	6871	6587
Wykrywalność	47,8	34,8	40,7	42,3	44,9	55,9	57,5	61,3	63,3

Źródło: Roczne sprawozdania z działalności Komendanta Miejskiego Policji w Katowicach. Informacja o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Katowice w 2020 roku (styczeń 2021); Informacja o stanie bezpieczeństwa na terenie podległym Komendy Miejskiej Policji w Katowicach i Podległych Komisariatów Policji w 2017 r. (styczeń 2018)

Strukturę przestępstw w 2020 roku prezentuje poniższa tabela.

Tabela 17. Struktura przestępstw w Katowicach w 2020 roku

Kategoria	Wartość – liczba wszczętych postępowań (w nawiasach podano wykrywalność w %)
Przestępczość rozbójnicza	70 (76,6)
Bójki i pobicia	41 (50,0)
Uszczerbek na zdrowiu	184 (84,3)
Kradzieże z włamaniem	750 (54,7)
Kradzieże cudzej rzeczy	1514 (37,6)
Kradzieże pojazdu	84 (76,0)
Uszkodzenie rzeczy	453 (27,9)
Przestępczość narkotykowa	259 (b.d.)
Przestępczość gospodarcza	1094 (b.d.)
Przestępczość korupcyjna	55 (b.d.)

Źródło: Roczne sprawozdania z działalności Komendanta Miejskiego Policji w Katowicach. Informacja o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Katowice w 2020 roku (styczeń 2021)

BEZPIECZEŃSTWO W RUCHU DROGOWYM

W 2020 roku w relacji do lat 2015-2019 zmalała liczba zdarzeń drogowych, w tym liczba wypadków drogowych. Wzrosła natomiast w całym analizowanym okresie (lata 2012-2020) liczba kolizji drogowych z 4,6 tys. do 6,3 tys. Największą liczbę kolizji drogowych odnotowano w 2019 roku (6,8 tys. kolizji).

Tabela 18. Liczba zdarzeń drogowych

Kategoria	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zdarzenia drogowe, w tym:	4924	4880	5173	5743	6360	6590	6856	7015	5517
– kolizje	4616	4579	4858	5409	6034	6341	6609	6796	5348
– wypadki	305	309	315	334	326	268	247	219	162
Ofiary śmiertelne	20	21	15	13	18	11	4	12	7

Źródło: Roczne sprawozdania z działalności Komendanta Miejskiego Policji w Katowicach. Informacja o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Katowice w 2020 roku (styczeń 2021); Informacje o stanie bezpieczeństwa na terenie podległym Komendzie Miejskiej Policji w Katowicach w 2018 r. (styczeń 2019); Informacja o działalności i wynikach pracy Komendy Miejskiej Policji w Katowicach w 2015 r. (styczeń 2016)

Analiza zdarzeń drogowych prowadzona w 2017 roku wykazała na istnienie w Katowicach kilku najbardziej zagrożonych miejsc, w których dochodzi do wypadków, tj.: Roździeńskiego (687 zdarzeń), Chorzowska (437 zdarzeń), Murckowska (286 zdarzeń), Mikołowska (185 zdarzeń), Trasa N. i J. Reńców (168 zdarzeń), Pszczyńska (156 zdarzeń), Kościuszki (155 zdarzeń).

Warto także podkreślić, iż przeciętny czas reakcji w kategorii „interwencje pilne w ruchu drogowym” w 2020 roku wyniósł 8 minut 59 sekund (w przypadku zdarzeń zwykłych było to 31 minut 19 sekund). W analogicznym okresie 2019 roku czas reakcji dla zdarzeń pilnych wyniósł 9 minut 7 sekund, natomiast dla zdarzeń zwykłych było to 20 minut 32 sekundy.

W 2020 roku na terenie miasta Katowice odnotowano 162 wypadki drogowe (spadek o 57 wypadków w relacji do 2019 roku), w tym 7 wypadków ze skutkiem śmiertelnym – spadek liczby osób zabitych o 5 (tj. o 41,6% mniej niż w 2019 r.).

1.5. Polityka społeczna

POMOC SPOŁECZNA²²

Zagadnienia pomocy społecznej regulowane są w Katowicach przez szereg dokumentów strategicznych i programowych poziomu lokalnego, które obejmują między innymi:

- Strategię rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2021
- Program zadań społecznych i gospodarczych na 2020 rok / 2021²³
- Lokalny program rewitalizacji miasta Katowice na lata 2016-2023
- Gminny program wspierania rodziny na lata 2021-2023
- Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023
- Program „Nas Troje i więcej”
- Program „Aktywni Seniorzy”
- Program „Katowicki Senior w Mieście” na lata 2016-2021
- Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2017-2021 „Katowice bez barier”
- Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na 2021 rok
- Miejski program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2025

Liczne programy i projekty społeczne, a także aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przejawia się między innymi we wzroście środków pozyskanych przez tą instytucję na realizację wsparcia kierowanego do mieszkańców, a także co szczególnie istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, spadku osób objętych wsparciem.

Jednym z flagowych przedsięwzięć w dziedzinie pomocy społecznej było otwarcie w 2020 roku pierwszego w kraju Sklepu Socjalnego (ul. Tysiąclecia 82) umożliwiającego dokonywanie zakupów podstawowych artykułów o preferencyjnych cenach przez osoby potrzebujące.

W dobie COVID-19 (lata 2020-2021) Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielał pomocy osobom zmagającym się ze skutkami pandemii (poradnictwo specjalistyczne, pomoc prawna, pomoc w uzyskaniu informacji o sposobach postępowania w przypadku zarażenie się, informacje

²² m.in.: liczba i odsetek osób objętych pomocą społeczną, struktura powodów udzielania pomocy, beneficjenci pomocy, w tym osoby długotrwale korzystające ze wsparcia)

²³ Program Zadań Społecznych i Gospodarczych – to dokument horyzontalny, skupiający działania wynikające z różnych polityk i strategii miejskich w perspektywie 1 roku budżetowego

nt. kwarantanny, wsparcie psychologiczne, pogotowie zakupowe, odbiór leków z apteki, załatwianie spraw urzędowych).

Istotnymi działaniami o charakterze społecznym były te, które kierowano do seniorów, m.in. w ramach: Miejskiego Programu „Katowicki Senior w mieście”, Programu „Aktywni Seniorzy”, Programu „Złota Rączka”, Programu „Katowicka Maseczka dla Seniora” czy Katowickiego Centrum Seniora (ul. Słowackiego 27).

Tabela 19. Podstawowe informacje dotyczące pomocy społecznej w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Jakość życia							
Liczba osób objętych wsparciem MOPS	24 628	24 142	23 115	22 735	21 600	21 285	19 618
Wartość środków zewnętrznych pozyskanych przez MOPS na realizację wsparcia kierowanego do mieszkańców Katowic (mln zł)	74,2	74,8	172,7	205,3	212,8	284,1	353,0
Liczba osób w wieku senioralnym (60+) uczestniczących w programach aktywności lokalnej	b.d.	b.d.	b.d.	92	251	310	363
Liczba imprez/wydarzeń/spotkań zrealizowanych w ramach programów aktywności lokalnej	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1449	3689	3461 (częściowo on-line)
Liczba programów aktywności lokalnej	6	8	4	8	13	14	15
Liczb wydanych kart Programu „Aktywni Seniorzy”	2907	1807	1818	2012	1956	1996	859
Liczba miejsc zaliczanych do zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia	2498	2548	2735	2778	2632	2853	3030
Liczba zawartych umów na najem lokali socjalnych, zamiennych i lokali dla gospodarstw domowych o niskich dochodach	130	110	139	173	195	234	212

Źródło: Raport o stanie miasta 2020. UM Katowice, 2021

Tabela 20. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	559	535	504	479	437	409	362 (414 PL) (276 WSL)
Dynamika 2014=100	100	96	90	86	78	73	65

Źródło: GUS BDL

W latach 2014-2020 zmniejszeniu o niemal 1/3 uległa liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Katowic. Zmianie uległ także profil wiekowy osób korzystających z pomocy społecznej, tj. znacząco czyli o ok. 40% zmniejszyła się liczebność osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym korzystających z pomocy społecznej. Wzrosła natomiast nieznacznie (o 3%) liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Zmiany powyższe są z jednej strony konsekwencją dynamicznego rozwoju gospodarczego miasta, który tworzy większe szanse na dobre miejsca pracy i wyższy poziom wynagrodzenia, z drugiej zaś wynika z efektów Programu 500+ oraz efektów starzenia się społeczności Katowic.

Tabela 21. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Katowicach - kategorie wiekowe osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015 i 2020 (jako % ogółu ludności w danej grupie wiekowej)

Kategoria	2015	2020
wiek przedprodukcyjny	12,8%	7,5%
wiek produkcyjny	4,4%	2,7%
wiek poprodukcyjny	3,3%	3,4%

Źródło: GUS BDL

OCHRONA ZDROWIA²⁴

Dokumenty strategiczne poziomu lokalnego programujące zagadnienia ochrony zdrowia w Katowice obejmują:

- Strategię ochrony zdrowia psychicznego dla miasta Katowice na lata 2021-2022,
- Program profilaktyki i promocji zdrowia dla miasta Katowice na lata 2021-2027.

W zakresie ochrony zdrowia poza wyżej wskazanymi programami Miasto Katowice w dobie COVID-19 uruchomiło „wymazobusy”, zakupiło urządzenie do testów na koronawirusa (co pozwoliło na trzykrotny wzrost przepustowości Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej). W mieście w latach 2014-2020 kontynuowano program restrukturyzacji Szpitala w Murckach (w tym prowadzono prace modernizacyjne).

²⁴ placówki, oferta, dostępność, liczba udzielonych porad, lokalizacja i czas dojazdu zespołów ratownictwa medycznego

Tabela 22. Podstawowe informacje na temat służby zdrowia w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przychodnie ogółem	295	307	317	318	302	313	302
Dynamika 2014=100	100	104	107	108	102	106	102
Przychodnie na 10 tys. ludności	10	10	11	11	10	11	10 (6 PL) (6 WSL)
Porady lekarskie	4 002 477	3 926 134	4 271 882	4 021 539	4 076 071	4 204 566	3 659 269
Dynamika 2014=100	100	98	107	100	102	105	91
Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	149,8	164,1	176,3	181,4	197,3	199,8 (58,8 PL) (68,0 WSL)	b.d.
Dynamika 2014=100	100	110	118	121	132	133	-
Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. ludności	150,2	153,3	151,7	154,4	158,5	158,3 (56,3 PL) (60,7 WSL)	b.d.
2014=100	100	102	101	103	106	105	-

Źródło: GUS BDL

W zakresie informacji obrazujących ogólną sytuację w opiece ambulatoryjnej i dostępności do personelu medycznego sytuacja w Katowicach prezentuje się korzystnie. W latach 2014-2020 o 2% wzrosła liczba przychodni, w okresie od 2014 do 2019 wzrosła liczba lekarzy na 10 tys. ludności o 33% oraz liczba pielęgniarek na 10 tys. ludności o 5%. Zmniejszeniu uległa natomiast liczba porad lekarskich o 9%, który to spadek odnotowano w 2020 roku, czyli w czasie COVID-19, podczas którego dostęp do podstawowej opieki medycznej został ograniczony.

W ujęciu ogólnopolskim i regionalnym pogarsza się natomiast sytuacja związana z dostępnością opieki w szpitalach. Liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców zarówno w Polsce, jak i w województwie śląskim uległa zmniejszeniu z 48,7 do 43,8 (Polska) oraz odpowiednio z 55,9 do 50,5 (województwo śląskie).

GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Zagadnienia gospodarki mieszkaniowej na poziomie lokalnym są regulowane przez Miasto Katowice z wykorzystaniem następujących opracowań strategiczno-programowych:

- Strategia mieszkalnictwa miasta Katowice na lata 2010-2020 (obecnie trwają prace nad strategią dla nowej perspektywy czasowej, tj. do 2030 roku)
- Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Katowice na lata 2021-2025
- Zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Katowice

Miasto Katowice w minionej dekadzie podejmowało działania w zakresie rozwoju rynku mieszkaniowego, mając na względzie przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym związanym ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców. W szczególności dotyczy to działań Miasta Katowice w zakresie kontynuacji rządowego programu „Mieszkanie plus”, lokalnego programu „Mieszkanie za remont”, inwestycji Katowickiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego.

W ujęciu statystycznym GUS BDL w latach 2014-2020 liczba mieszkań w Katowicach wzrosła z ok. 140,0 tys. do 149,8 tys. tj. o 7%. Nieco szybciej liczba mieszkań wzrastała w województwie śląskim tj. o 7,4%, wolniej natomiast w Polsce tj. o 4,2% (por. tabela 23)

Tabela 23. Podstawowe informacje na temat sytuacji na rynku mieszkaniowym w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mieszkania	139 954	141 045	142 681	144 204	145 064	146 387	149 812
Dynamika 2014=100	100	100,8	101,9	103,0	103,7	104,6	107,0 (107,4 PL) (104,2 SL)
Pow. użytkowa [m ²]	8 393 033	8 461 180	8 568 450	8 667 211	8 728 455	8 813 813	9 002 422
Dynamika 2014=100	100	100,8	102,1	103,3	104,0	105,0	107,3 (109,1 PL) (106,6 WSL)
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]	60,0	60,0	60,1	60,1	60,2	60,2	60,1 (74,5 PL) (71,8 WSL)
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	27,8	28,2	28,7	29,3	29,6	30,1	31,0 (29,2 PL) (28,8 SL)

Źródło: GUS BDL (wzrost w Kato 112, PL=109, SL=109)

W analizowanym okresie powierzchnia mieszkań w Katowicach zwiększyła się o 7,3% natomiast w województwie śląskim o 9,1%. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Katowicach w latach 2014-2020 pozostała na niemal niezmiennym poziomie, tj. ok 60 mkw. W relacji zarówno do województwa śląskiego (74,5 mkw) oraz Polski (71,8 mkw) mieszkania w Katowicach cechuje niewielki metraż powierzchni użytkowej. W ujęciu względnym, tj. przeliczając przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1-osobę, tak ujęta powierzchnia w Katowicach w 2020 roku wyniosła 31 mkw i była większa niż powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę w województwie śląskim (29,2 mkw) oraz w Polsce (28,8).

Komunalne lokale mieszkalne (tj. będące w zasobie gminy Katowice), z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń, na które obowiązywały umowy o najem w 2020 roku, wg danych GUS BDL obejmowały 13 770 mieszkań, co stanowi 9,2% całkowitej liczby mieszkań w Katowicach.

Podmiotem zarządzającym mieszkalnym zasobem komunalnym w Katowicach jest KZGM (Katowicki Zakład Gospodarki Mieszkaniowej). Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w Programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Katowice na lata 2017-2021 (PGMZ)²⁵, KZGM w 2016 roku zarządzał 16 357 mieszkaniami. Według prognozy zamieszczonej w PGZM w 2021 roku KZGM zarządza 15 618 mieszkaniami, w tym 1302 mieszkaniami socjalnymi, 60 tymczasowymi pomieszczeniami oraz 14 256 pozostałymi lokalami mieszkalnymi.

Według PGZM w 2017 roku w grupie pozostałych lokali mieszkalnych zarządzanych przez KZGM pod względem stanu technicznego: 33% oceniano jako dobry (lokale nie wymagające napraw), 47% oceniano jako zadawalające (elementy konstrukcyjne nie wymagają naprawy, inne elementy wymagają naprawy lub wymiany), 15% oceniono jako niezadawalający (drobne elementy konstrukcyjne i inne elementy wymagają naprawy lub wymiany) oraz 5% oceniono jako zły (elementy konstrukcyjne i inne elementy wymagają naprawy).

²⁵ Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Katowice na lata 2017-2021. Uchwała nr XL/769/17 Rady Miasta Katowice z dnia 27 kwietnia 2017 w sprawie przyjęcia Programu gospodarowania mieszkaniowy zasobem miasta Katowice na lata 2017-2021

W 2020 roku zgodnie z danymi GUS BDL Katowice posiadały 234,7 ha gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, z tego 98,7 ha były to grunty uzbrojone, tj. ok 41%.

Tabela 24. Grunty przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe w Katowicach

Kategoria	2014	2020
GRUNTY W ZASOBE GMIN		
Katowice: grunty ogółem (grunty uzbrojone) [ha]	-	234,7 (98,7)
Oczekujący na najem [liczba gospodarstw domowych]	2 613	2 613
Liczba osób oczekujących na najem / grunty pod budownictwo mieszkaniowe [liczba gospodarstw domowych / ha]	11,1	26,5
Województwo śląskie: grunty ogółem (grunty uzbrojone) [ha]	-	3 387,0 (1 733,2)
Oczekujący na najem [liczba gospodarstw domowych]	29 120	29 120
Liczba osób oczekujących na najem / grunty pod budownictwo mieszkaniowe [liczba gospodarstw domowych / ha]	8,6	16,8
Polska: grunty ogółem (grunty uzbrojone)	-	27 698,3 (12 360,2)
Oczekujący na najem [liczba gospodarstw domowych]	136 156	136 156
Liczba osób oczekujących na najem / grunty pod budownictwo mieszkaniowe [liczba gospodarstw domowych / ha]	4,9	11,0
GRUNTY SPRZEDANE INWESTOROM [liczba transakcji]		
Katowice	1	
SL	96	
PL	922	

Źródło: GUS BDL

W latach 2014-2020 znacząco wzrosła w Katowicach liczba gospodarstw domowych oczekujących na najem w relacji do powierzchni gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, tj. z poziomu 11,1 gospodarstw domowych/ha do 25,6 gospodarstw domowych/ha. Relacja ta wzrosła równocześnie w województwie śląskim (z 8,6 do 16,8) oraz z Polsce (z 4,9 do 11,0), niemniej liczba gospodarstw domowych oczekujących na najem w Katowicach pozostaje w rozpatrywanym układzie najwyższa.

Niekorzystną sytuację gospodarstw domowych w zakresie oczekiwania na najem w Katowicach potwierdzają dane odnoszące się do relacji pomiędzy liczbą gospodarstw oczekujących na najem przypadającą na 10 tys. mieszkańców. Wielkość ta kształtuje się w mieście na poziomie 90 gospodarstw domowych na 10 tys. mieszkańców, podczas gdy w województwie śląskim jest to 65 gospodarstw domowych na 10 tys. mieszkańców, w Polsce 36 gospodarstw domowych na 10 tys. mieszkańców.

Tabela 25. Gospodarstwa domowe oczekujące na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w 2020 roku

Kategoria	Gospodarstwa domowe oczekujące na najem – lokale mieszkalne z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń	Gospodarstwa domowe wpisane na listę oczekujących na najem – lokale mieszkalne z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń
Polska ogółem	136 156	32 786
Polska na 10 tys. mieszkańców	36	9
Województwo śląskie ogółem	29 120	5 768
Województwo śląskie na 10 tys. mieszkańców	65	13
Katowice ogółem	2 613	269
Katowice na 10 tys. mieszkańców	90	9

Źródło: GUS BDL

Katowickie zasoby mieszkaniowe pod względem infrastrukturalnym należą do dobrze wyposażonych, tj. zdecydowana większość z nich jest wyposażona w wodociąg (99,8%), ustęp spłukiwany (96,0%), łazienkę (95,5%), centralne ogrzewanie (81,0%). Mniejszy jest natomiast procent mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy (76,4%), tj. nieco ponad ¼ zasobu mieszkaniowego. Niemniej udział ten w relacji do województwa śląskiego (65,2%) oraz Polski (56,0%) pozostaje na korzystnym poziomie.

Tabela 26. Struktura zasobów mieszkaniowych Katowic w kontekście wyposażenia w instalacje – procent mieszkań wyposażonych w instalacje

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wodociąg	99,7	99,7	99,7	99,8	99,8	99,8 (96,9 PL) (98,8 SL)	b.d.
ustęp spłukiwany	95,7	95,8	95,9	95,9	96,0	96,0 (93,9 PL) (95,6 SL)	b.d.
łazienka	95,2	95,2	95,3	95,4	95,4	95,5 (91,7 PL) (94,0 SL)	b.d.
centralne ogrzewanie	79,9	80,2	80,4	80,6	80,8	81,0 (82,8 PL) (82,2 SL)	b.d.
gaz sieciowy	78,2	77,7	77,2	76,7	76,7	76,4 (56,0 PL) (65,2 SL)	b.d.

Źródło: GUS BDL

1.6. Edukacja i wychowanie

SIEĆ PLACÓWEK OŚWIATOWYCH

Rozwój działalności związanej z edukacją i wychowaniem, w ujęciu lokalnym, regulują w Katowicach następujące opracowania:

- Polityka edukacyjna Miasta Katowice „Katowiczanie 2020”,
- Program zadań społecznych i gospodarczych na 2021 rok²⁶,
- Lokalny program rewitalizacji miasta Katowice na lata 2016-2023,
- Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2021 rok.

Lata 2014-2020 - w wymiarze edukacji i wychowania - wiąże się między innymi z rozwojem infrastruktury edukacyjnej i poprawą jej dostępności. Realizowane są także działania zmierzające do poprawy poziomu umiędzynarodowienia placówek oświatowych na wszystkich poziomach edukacji. Potwierdzeniem tych działań jest znaczący wzrost wydatków z budżetu Miasta Katowice na oświatę i wychowanie o 42% w analizowanym okresie.

²⁶ Program odgrywa rolę horyzontalną względem działań Miasta Katowice odejmowanych w danym roku, stąd też dotyczy różnych dziedzin interwencji.

Tabela 27. Wydatki Miasta Katowice na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźnik dla pola strategicznego: Jakość życia							
Wydatki budżetu miasta na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca (Wydatki w Dziale 801 – Oświata i wychowanie) [zł]	1475,99	1503,75	1644,34	1695,20	1883,63	2067,44	2092,04
Dynamika 2014=100	100	102	111	115	128	140	142

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020. UM Katowice, 2021

Szkoły podstawowe

Liczba szkół podstawowych w Katowicach po początkowym wzroście z 59 do 81 (2014-2017) w 2019 roku zmniejszyła się do 79 placówek, by następnie w 2020 roku osiągnąć poziom 82 placówek. W analizowanym okresie wzrosła natomiast liczba uczniów z ok. 15 tys. do 20,3 tys. osób. Wzrost ten był związany z likwidacją gimnazjów i wydłużeniem okresu nauczania w szkołach podstawowych z 6-ciu do 8-miu klas. Wzrostowi liczby uczniów towarzyszył spadek liczby uczniów pobierających naukę w oddziale, co oznacza zwiększenie liczby otwieranych klas.

Tabela 28. Szkoły podstawowe i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba szkół podstawowych	59	61	64	81	81	79	82
Uczniowie w szkołach podstawowych	14 986	16 449	15 603	18 022	20 190	20 447	20 285
Uczniowie przypadający na 1 oddział	19	19	18	18	18	17 (17 PL) (17 SL)	16

Źródło: GUS BDL i UM Katowice

Szkoły ogólnokształcące

W Katowicach w 2019 roku działało 36 szkoły ogólnokształcące, tj. o 2 mniej niż w 2014 roku. Zmniejszenie liczby placówek szkół ogólnokształcących dokonało się przy równoczesnym wzroście uczniów z 6,6 tys. do 7,8 tys. osób. Wzrost ten był pochodną reformy edukacji, w tym likwidacji gimnazjów i zasileniem szkół ogólnokształcących w dwa roczniki kandydatów, tj. kończących ostatni rok gimnazjów oraz kończących 8-letnią podstawówkę.

Tabela 29. Szkoły ogólnokształcące i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Szkoły ogólnokształcące razem	38	38	37	36	35	33	36
Uczniowie	6 612	6 743	6 943	6 847	6 555	8 291	7 768
Uczniowie przypadający na 1 oddział	27	27	25	25	27	27 (26 PL) (26 SL)	26

Źródło: GUS BDL i UM Katowice

Katowickie szkoły ogólnokształcące pełnią funkcje ponadlokalne. Dotyczy to w szczególności renomowanych liceów ogólnokształcących, szkół technicznych oraz artystycznych, a także z rozszerzonym profilem językowym. W ogólnopolskim rankingu liceów ogólnokształcących z 2021 roku prowadzonym cyklicznie przez czasopismo *Perspektywy* najwyżej (19. lokata w Polsce) plasuje się

III LO im. Adama Mickiewicza (w 2013 roku uplasowała się na 57 pozycji). Kolejne miejsca w rankingu *Perspektyw* zajmują: (60. lokata) VIII LO im. M. Skłodowskiej-Curie (w 2013 roku była to 188. pozycja), (186. Lokata) I LO z Oddziałami Dwujęzycznymi im. M. Kopernika (w 2013 roku była to 37. lokata).²⁷

Wysokie miejsce w ogólnopolskich rankingach szkół średnich o profilu technicznym zajmuje jedno z katowickich techników. Według rankingu techników *Perspektyw 2021* najwyżej notowanym katowickim technikum (17. Lokata w Polsce) jest Technikum nr 17 w Śląskich Technicznych Zakładach Naukowych (w 2013 roku była to 23. pozycja). Na 136 miejscu sklasyfikowano Technikum nr 10 (ZSPS im. J. Rymera). Natomiast na 140. miejscu zostało natomiast sklasyfikowane Technikum nr 2 w Zespole Szkół Ekonomicznych im. W. Korfańtego (w 2013 roku było to 243. miejsce).

Szkoły policealne i branżowe

Ofertę kształcenia na poziomie ponadpodstawowym uzupełniają w Katowicach szkoły policealne oraz szkoły branżowe. Na terenie miasta działalność prowadzi 30 szkół policealnych, w których kształcą się 4,5 tys. uczniów. W latach 2016-2019 roku liczba uczniów szkół policealnych systematycznie zmniejszała się z 5,3 tys. do 3,6 tys. osób, by następnie w 2020 roku wzrosnąć do poziomu 4,5 tys. uczniów.

Tabela 30. Szkoły policealne i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Szkoły policealne	45	47	45	43	38	31	30
uczniowie	3 804	5 053	5 258	4 308	4 283	3 571	4 452
uczniowie na 1 oddział	16	16	15	18	18	17	19

Źródło: GUS BDL i UM Katowice

Najmniej liczebne zarówno pod względem liczby placówek jak i liczby uczniów są w Katowicach szkoły branżowe. Należy jednak odnotować, że ich liczba w ostatnich latach wzrosła z 8 do 14. Wzrostowi temu towarzyszył równocześnie znaczący wzrost liczby uczniów z 180 (w 2017 r.) do 771 (w 2020 roku).

Tabela 31. Szkoły branżowe i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba szkół branżowych I i II stopnia	b.d.	b.d.	b.d.	8	8	10	14
Uczniowie szkół branżowych I i II stopnia	b.d.	b.d.	b.d.	180	346	688	771

Źródło: GUS BDL i UM Katowice

Uczelnie wyższe

Sektor szkolnictwa wyższego w Katowicach obejmuje zarówno uczelnie publiczne, jak i niepubliczne. W skład uczelni publicznych wchodzi 7 szkół, których siedziba główna znajduje się w Katowicach, tj.:

- Uniwersytet Śląski,
- Śląski Uniwersytet Medyczny,
- Uniwersytet Ekonomiczny,

²⁷ Ogólnopolski Ranking Liceów Ogólnokształcących 2021. Perspektywy <https://2021.licea.perspektywy.pl/rankings/ranking-glowny-liceow>

- Akademia Muzyczna,
- Akademia Sztuk Pięknych,
- Akademia Wychowania Fizycznego,
- Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne.

Na terenie miasta działalność prowadzą także Wydziały Transportu i Inżynierii Lotniczej oraz Inżynierii Materiałowej i Metalurgii Politechniki Śląskiej z Gliwic.

Do uczelni niepublicznych, których siedziba znajduje się w Katowicach należą:

- Wyższa Szkoła Techniczna,
- Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. W. Korfańskiego,
- Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy,
- Wyższa Szkoła Technologii Informatycznych,
- Śląska Wyższa Szkoła Medyczna,

Ponadto na terenie miasta filie, oddziały zamiejscowe prowadzą:

- Uniwersytet SWPS,
- Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego APEIRON Filia w Katowicach,
- Międzynarodowa Szkoła Bankowości i Finansów.

Tabela 32. Uczelnie macierzyste i studenci w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Uczelnie macierzyste	14	14	11	11	11	11	11	78,6
Studenci ogółem - Katowice	54 804	53 812	52 243	57 926	55 660	51 958	47 267	86,2
Studenci zagraniczni	947	1182	1341	1362	1405	1377	1258	132,8
Studenci ogółem SL	134 823	126 455	120 361	118 122	114 728	112 696	106 411-	78,9
Udział studentów z Katowice w liczbie studentów w SL	41%	43%	43%	49%	49%	46%	44%	107,3
Absolwenci ogółem - Katowice	16 529	14 495	13 346	17 567	14 789	13 944	13 374	80,9
Absolwenci ogółem - SL	41 683	38 683	33 940	38 105	30 916	29 697	26 124	62,7
Udział absolwentów z Katowice w liczbie absolwentów w SL	40%	37%	39%	46%	48%	47%	51%	127,5

Źródło: GUS BDL

Notowany w ostatniej dekadzie spadek liczby studentów – w 2020 roku w Katowicach studiowało 47,3 tys. studentów – spowodował także zmniejszenie liczby szkół wyższych (których siedziba jest zlokalizowana w mieście) z 14 do 11. Spadek liczby studentów w Katowicach (o 13,8% w latach 2014-2020) nie był jednak tak dotkliwy jak to miało miejsce w całym województwie śląskim (spadek o 21,1%). W skali województwa odsetek studentów studiujących w mieście pozostaje wysoki (44%), podobnie absolwentów (51%), co oznacza, że niemal co drugi student z województwa śląskiego studiuje w Katowicach.

LICZBA DZIECI W PRZELICZENIU NA MIEJSCA W PLACÓWKACH - WSKAŹNIK SKOLARYZACJI

W latach 2014-2020 wzrasta liczba przedszkoli, żłobków oraz liczba miejsc w tego rodzaju placówkach w Katowicach. Z danych zaprezentowanych w tabeli poniżej wynika, że wzrosło równocześnie zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi opiekuńcze i wychowawcze w mieście.

Wzrostom w zakresie zaplecza analizowanej infrastruktury społecznej towarzyszy wzrost odsetka dzieci w wieku 3-5 lat objętych nauczaniem przedszkolnym z 67% (w 2014 roku) do 72% (w 2020 roku), a także wzrost dostępności miejsc w przedszkolach (choć niewielki, tj. z 1058 do 1068 miejsc na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat).

Warto podkreślić, że zdecydowanemu polepszeniu w latach 2014-2020 uległa sytuacja pod względem opieki nad dziećmi świadczonej przez katowickie żłobki. Ich liczba wzrosła z 19 (2014 rok) do 52 (2020 rok), tj. o 173%. Wzrosła także liczba miejsc w żłobkach z 1,1 tys. do 2,7 tys. w analogicznym okresie, tj. o 137%. Zmiany te spowodowały wzrost odsetka dzieci objętych opieką żłobkową z 62% do 91%.

Tabela 33. Liczba przedszkoli i żłobków wraz z liczbą dostępnych miejsc w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Jakość życia							
PRZEDSZKOLA							
Liczba przedszkoli (w tym specjalnych)	113 (3)	114 (3)	117 (3)	121 (3)	125 (3)	122 (4)	125 (4)
Liczba miejsc w przedszkolach	7449	7300	7410	7622	7615	7927	7977
Odsetek dzieci 3-5 lat objętych nauczaniem przedszkolnym	67%	75%	76%	67%	69%	73%	72%
Miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	1057,9	921,7	974,3	1018,2	1067,7	b.d.	b.d.
ŻŁOBKI							
Żłobki	19	28	31	35	42	46	52
Liczba miejsc w żłobkach	1129	1234	1554	1799	2085	2356	2671
Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w stosunku do złożonych wniosków	62%	77%	89%	70%	95%	93%	91%
Miejsca w żłobkach na 1000 dzieci w wieku do 3 lat	131	160	190	218	253	291	330

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020. UM Katowice, 2021

Współczynnik skolaryzacji brutto w katowickich szkołach podstawowych w latach 2014-2019 uległ poprawie 101% do 104%. Podobnie, współczynnik skolaryzacji netto w katowickich szkołach podstawowych wzrósł z 99% do 101%.

Tabela 34. Współczynnik skolaryzacji w Katowicach

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Współczynnik skolaryzacji brutto* [%] szkoły podstawowe	100,78	98,69	108,31	105,92	103,97	103,66 (95,13 PL) (95,68 SL)	-
Współczynnik skolaryzacji brutto [%] gimnazja	97,99	97,87	98,99	99,46	100,71 (101,21 PL) (100,93 SL)	-	-
Współczynnik skolaryzacji netto** [%] szkoły podstawowe	99,40	97,52	101,47	102,22	101,05	100,68 (93,69 PL) (94,00 SL)	-
Współczynnik skolaryzacji netto [%] gimnazja	88,84	88,35	88,91	86,78	82,56 (83,31 PL) (82,56 SL)	-	-

Źródło: GUS BDL

*Skolaryzacja brutto: współczynnik skolaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (**niezależnie od wieku**) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Skolaryzacji netto: współczynnik skolaryzacji netto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku**) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania

WYNIKI UZYSKANE W OGÓLNOPOLSKICH EGZAMINACH

W latach 2014-2020 poprawie ulegają wskaźniki zdawalności matur oraz wyniki egzaminu ósmoklasisty (lata 2019-2020), których wartości przeciętne dla Katowic plasują się na poziomie wyższym niż wartość średnia dla województwa śląskiego.

Tabela 35. Wyniki egzaminów: ósmoklasisty, gimnazjalnego i maturalnego w Katowicach

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Jakość życia							
Wyniki egzaminu gimnazjalnego w relacji do średniej wojewódzkiej	63,49% (57,18%)*	63,49% (57,18%)	65,41% (62,22%)	70,87% (69,76%)	62,03% (58,72%)	57,55% (58,88%)	Egzamin odbywał się corocznie w latach 2002-2019
Wyniki egzaminu ośmioklasisty w relacji do średniej wojewódzkiej	Pierwszy egzamin przeprowadzono w 2019 roku					56,77% (53,05%)	57,34% (52,17%)
Zdawalność matur w odniesieniu do średniej wojewódzkiej	73,31% (70,95%)	Nowa formuła 81,3% (80,8%) Stara formuła 67,5% (68,0%)	79,48% (77,63%)	76,83% (77,0%)	79,07% (79,06%)	81,60% (79,70%)	76,42% (72,19%)

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020. UM Katowice, 2021

* w nawiasach podano wartość średnią dla województwa śląskiego

1.7. Kapitał społeczny

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Zagadnienia związane z polityką współpracy z organizacjami pozarządowymi regulują w Katowicach, na poziomie lokalnym, następujące dokumenty:

- Wieloletni program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na lata 2021-2025
- coroczny Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi

W ramach struktur Urzędu Miasta Katowice funkcjonuje stanowisko Pełnomocnika Prezydenta ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi. Szeroki dziedzinowy zakres współpracy Miasta Katowice definiowany przez coroczny Programu współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi obejmuje także następujące jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice: Wydział Polityki Społecznej, Wydział Kultury, Wydział Edukacji i Sportu, Wydział Promocji, Wydział Budynków i Dróg, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Obsługi Inwestorów, Instytucję Kultury Katowice – Miasto Ogrodów.

Tabela 36. Podstawowe informacje na temat współpracy z organizacjami pozarządowymi w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jakość życia							
Wydatki budżetu miasta na realizację Programu współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 1 mieszkańca [zł]	93,74	100,17	121,74	129,53	141,44	165,97	145,13
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczna na 10 tys. mieszkańców	46	49	52	55	51	54	55
Liczba projektów złożonych do Budżetu Obywatelskiego	326	335	342	350	345	388	415

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020. UM Katowice, 2021

Większe otwarcie Miasta Katowice na współpracę z sektorem organizacji pozarządowych widoczne jest między innymi w znaczącym wzroście wydatków Miasta Katowice przeznaczonych na ten cel, tj. z 94 zł/mieszkańca (w 2014 roku) do 145 zł/mieszkańca (w 2019 roku), tj. o 54%. Na tego rodzaju otwarcie na współpracę zareagował również lokalny sektor społeczny w postaci wzrostu liczby organizacji pozarządowych z 46 do 55 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Efekty pobudzenia współpracy z sektorem społecznym widoczne są także w postaci większego włączenia mieszkańców we współtworzenie procesów rozwoju Katowic w kontekście wykorzystania Budżetu Obywatelskiego, do którego w latach 2014-2020 wpływa coraz to większa liczba projektów (wzrost z 326 do 415 projektów).

W 2020 roku uruchomiono pierwszą edycję Zielonego Budżetu (druga edycja w 2021 roku) będącego formą konsultacji społecznych diagnozujących potrzeby mieszkańców w zakresie ekologii i ochrony środowiska. Ta forma współzarządzania miastem pozwala na zgłaszanie przez mieszkańców pomysłów dotyczących poprawy środowiska naturalnego do Zielonego Budżetu Miasta Katowice i następnie ich realizację.

FREKWENCJA W WYBORACH

Zainteresowanie wyborami samorządowymi wśród mieszkańców Katowic oraz województwa śląskiego nie należy do najwyższych w kraju. W kontekście wyborów samorządowych z 2018 roku frekwencja w wyborach do rad gmin w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców w Polsce wyniosła 54,77%, w województwie śląskim 51,14%. W tych samych wyborach frekwencja do rad sejmików wyniosła w Polsce 54,84%, w województwie śląskim było to 52,25%. W wyborach samorządowych na burmistrza, prezydenta w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców frekwencja w wyborach w Polsce wyniosła 54,90%. Na tym tle wynik frekwencji wyborów samorządowych z 2018 roku w Katowicach, tj. 51,06% jest niższy, szczególnie w kontekście roli i aktywności jaką Katowice odgrywają w regionie.

Relatywnie niska jest także frekwencja w wyborach o charakterze lokalnym w Katowicach związanych z głosowaniem nad projektami skierowanymi do Budżetu Obywatelskiego, która w 2020 roku wyniosła nieco ponad 16%.

Tabela 37. Frekwencja w głosowaniu nad wyborem projektów do Budżetu Obywatelskiego w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Jakość życia							
Frekwencja w głosowaniu nad wyborem projektów do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego [%]	4,40	6,77	12,08	13,60	16,80	18,89	16,13
Szacunkowa liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych ²⁸	950 BO: ok. 12,0 tys.	1900 BO: ok. 18,5 tys.	1830 BO: ok. 32,0 tys.	6220 BO: ok. 35,5 tys.	5000 BO: ok. 55,0 tys.	3000 BO: ok. 58,0 tys.	1938 BO: ok. 44,3 tys.

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYSEKTOROWA – OTWARTE KONKURSY OFERT

Współpraca międzysektorowa w Katowicach, w tym z organizacjami pozarządowymi obejmuje takie dziedziny rozwoju miasta jak: pomoc społeczna, kultura, sport i rekreacja, edukacja, promocja i współpraca z inwestorami, transport, gospodarka mieszkaniowa.

Miasto Katowice w ramach corocznego Programu współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi określa szczegółowe zasady współpracy, w tym udzielania dotacji z budżetu Miasta Katowice tego rodzaju organizacjom.

²⁸ Ze względu na zmiany w ustawie o samorządzie gminnym uznające od 2018 roku budżet obywatelski za szczególną formę konsultacji społecznych w tabeli zawarto również informację o osobach składających wnioski do Budżetu Obywatelskiego, podpisujących się na listach poparcia oraz biorących udział w głosowaniu

Jedną z form wsparcia organizacji pozarządowych, poza udzieleniem dotacji (na realizację celu publicznego związanego z zadaniami Miasta Katowice) lub zleceniem zadań jest ogłoszenie otwartego konkursu ofert. Ogłoszenie o otwartym konkursie ofert zamieszcza się w Biuletynie Informacji Publicznej, na elektronicznej tablicy ogłoszeń znajdującej się w Biurze Obsługi Mieszkańców, na stronie internetowej Miasta Katowice (www.katowice.eu), w Generatorze eNGO. W skład komisji konkursowej działającej w ramach otwartego konkursu ofert wchodzi: przedstawiciele Urzędu Miasta Katowice, osoby reprezentujące sektor organizacji pozarządowych (z wyłączeniem osób reprezentujących organizacje pozarządowe biorące udział w otwartym konkursie ofert), przedstawiciele jednostek organizacyjnych Miasta Katowice, osoby posiadające specjalistyczną wiedzę w danej dziedzinie (z głosem doradczym). Szczegółowy tryb ogłaszania otwartych konkursów ofert, procedury udzielania dotacji, sposób jej rozliczania i kontroli nad realizowanym zadaniem zleconym organizacji pozarządowej precyzuje coroczny Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi.²⁹

W ramach współpracy międzysektorowej z organizacjami pozarządowymi w przypadku Miasta Katowice przewidziana jest także współpraca pozafinansowa, która realizowana jest między innymi za pośrednictwem Pełnomocnika Prezydenta ds. Organizacji Pozarządowych. Zadania Pełnomocnika obejmują: koordynację realizacji zadań wynikających z Programu współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi, udzielanie wstępnych informacji organizacjom pozarządowym w zakresie możliwych form współpracy, kreowanie polityki informacyjnej odnoszącej się do zagadnień współpracy z NGO, koordynacja i udział w pracach zespołów inicjatywno-doradczych, przyjmowanie wniosków, uwag i opinii od NGO, diagnozowanie potrzeb środowiska organizacji pozarządowych.

Poza współpracą z sektorem NGO, Miasto Katowice za pośrednictwem Wydziału Obsługi Inwestorów współpracuje także z sektorem biznesu. Do najistotniejszych zadań Wydziału Obsługi Inwestorów zalicza się aktywności związane z przyciąganiem inwestorów krajowych i zagranicznych do miasta, w tym reprezentujących sektor nowoczesnych usług biznesowych, sektor przemysłu. Istotną funkcją analizowanego Wydziału jest także wspieranie rozwoju sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. W tym wymiarze Miasto Katowice prowadzi także Miejski Inkubator Przedsiębiorczości Rawa.Ink, promujący przedsiębiorczość i wspierający start-upy, w tym oferujący nowoczesną powierzchnię biurową (wynajem pomieszczeń, biurka do pracy, dostęp do fab-lab'u, przestrzeni coworkingowej).

²⁹ Por. przykładowo: Zarządzenie nr 1704/2021 Prezydenta Miasta Katowice z dnia 29 czerwca 2021 w sprawie wykonania „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2021 rok”

2. Diagnoza zjawisk gospodarczych

2.1. Gospodarka i rynek pracy

PODMIOTY GOSPODARCZE

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Katowicach wzrosła o 9% w latach 2014-2020. Dynamika wzrostu liczebności w poszczególnych kategoriach podmiotów gospodarczych rozpatrywanych w kategoriach wielkości zatrudniania była jednak odmienna. Najwyższą dynamikę tj. 11% wzrost odnotowano w sektorze mikroprzedsiębiorstw. Największy zaś spadek liczby zarejestrowano wśród podmiotów gospodarczych zatrudniających od 10 do 49 osób, tj. o 16%. Zmniejszyła się także liczebność podmiotów wykazujących zatrudnienie w przedziałach od 50 do 249 pracowników oraz od 250 do 999 pracowników, tj. odpowiednio o 7% oraz 2%. Nie zmieniła się natomiast liczba największych podmiotów gospodarczych (zatrudnienie 1000 osób i więcej).

Tabela 38. Podmioty gospodarki narodowe oraz ich wielkość w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
ogółem	45 559	46 547	47 342	48 136	47 423	48 460	49 752	109
0-930	42 700	43 678	44 442	45 266	44 839	45 954	47 298	111
10-49	2 311	2 328	2 359	2 339	2 075	1 990	1 941	84
50-249	442	435	436	431	406	412	409	93
250-999	86	87	84	81	84	85	84	98
1000 i więcej	20	19	21	19	19	19	20	100

Źródło: GUS BDL

DOMINUJĄCE BRANŻE GOSPODARKI

Wśród dominujących pod względem generowanego zatrudnienia (1000 pracowników i więcej) branż gospodarki Katowic znajdują się następujące sektory gospodarki:

- **przetwórstwo przemysłowe** – 2 podmioty (specjalizacja: przetwarzanie mięsa, produkcja wyrobów z mięsa, naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń),
- **dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją** – 1 podmiot,
- **budownictwo** – 2 podmioty,
- **handel hurtowy i detaliczny** – 1 podmiot,
- **transport i gospodarka magazynowa** – 2 podmioty,
- **działalność finansowa i ubezpieczeniowa** – 1 podmiot,

- **administracja publiczna i obrona narodowa**- 2 podmioty,
- **edukacja** – 3 podmioty,
- **opieka zdrowotna** – 4 podmioty,
- **działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją** – 1 podmiot.

Tabela 39. Bardzo duże podmioty gospodarki Katowic, tj. podmioty gospodarki narodowej zatrudniające od 1000 osób i więcej (2020)

Nazwa podmiotu / sekcja PKD	Kod KPD
Sekcja C.	
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	
(przetwarzanie mięsa, produkcja wyrobów z mięsa, produkcja pozostałych wyrobów tekstylnych, naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń)	
ZAKŁADY MIĘSNE SILESIA SPÓŁKA AKCYJNA	1011Z
ZAKŁADY REMONTOWE ENERGETYKI KATOWICE SPÓŁKA AKCYJNA	3311Z
Sekcja E.	
DOSTAWA WODY, GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	
GÓRNOŚLĄSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO WODOCIĄGÓW SPÓŁKA AKCYJNA	3600Z
Sekcja F.	
BUDOWNICTWO	
APN GROUP SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4311Z
ELEKTROBUDOWA SPÓŁKA AKCYJNA W UPADŁOŚCI	4321Z
Sekcja G.	
HANDEL HURTOWY I DETALICZNY	
AGATA SPÓŁKA AKCYJNA	4759Z
Sekcja H.	
TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	
"VESTFARMA" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	5210B
JAS-FBG SPÓŁKA AKCYJNA	5229C
Sekcja K.	
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	
ING BANK ŚLĄSKI SPÓŁKA AKCYJNA	6419Z
Sekcja O.	
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA, OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE	
IZBA ADMINISTRACJI SKARBOWEJ W KATOWICACH	8411Z
KOMENDA WOJEWÓDZKA POLICJI W KATOWICACH	8424Z
Sekcja P.	
EDUKACJA	
UNIwersytet Ekonomiczny w Katowicach	8542Z
UNIwersytet Śląski w Katowicach	8542Z
ŚLĄSKI UNIwersytet Medyczny w Katowicach	8542Z
Sekcja Q.	
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	
UNIwersyteckie Centrum Kliniczne im. Prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach	8610Z
GÓRNOŚLĄSKIE CENTRUM ZDROWIA DZIECKA im. Św. Jana Pawła II Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 6 Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach	8610Z
GÓRNOŚLĄSKIE CENTRUM MEDYCZNE im. Prof. Leszka Gieca Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach	8610Z
WOJEWÓDZKIE POGOTOWIE RATUNKOWE w Katowicach	8690B
Sekcja R.	
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	
STS SPÓŁKA AKCYJNA	9200Z

Źródło: REGON Katowice 2020 r.

Powyżej zaprezentowany profil branżowy miasta odnoszony do bardzo dużych podmiotów gospodarki narodowej znajduje w zasadzie potwierdzenie także wśród dużych podmiotów gospodarczych (zatrudnienie od 250 do 999 pracowników, które reprezentują następujące branże:

- **górnictwo** – 2 podmioty,
- **przetwórstwo przemysłowe** – 12 podmiotów (specjalizacja: produkcja wyrobów z drewna, wyrobów budowlanych z betonu, rur – przewodów – kształtowników, ołowiu – cynku – cyny, wytwornic pary, narzędzi, wyrobów drutu – łańcuchów – sprężyn, maszyn dla górnictwa, pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia, produkcja pozostałych części do pojazdów silnikowych),
- **wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych** – 2 podmioty,
- **dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją** – 3 podmioty,
- **budownictwo** – 6 podmiotów,
- **handel hurtowy i detaliczny** – 6 podmiotów,
- **transport i gospodarka magazynowa** – 4 podmioty,
- **informacja i komunikacja** – 1 podmiot,
- **działalność finansowa i ubezpieczeniowa** – 1 podmiot,
- **działalność związana z obsługą rynku nieruchomości** – 3 podmioty,
- **działalność profesjonalna, naukowa i techniczna** – 4 podmioty,
- **działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca** – 7 podmiotów,
- **administracja publiczna i obrona narodowa** - 11 podmiotów,
- **edukacja** – 5 podmiotów,
- **opieka zdrowotna** – 11 podmiotów,
- **działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją** – 1 podmiot,
- **pozostała działalność usługowa** – 5 podmiotów

W powyższym ujęciu zaprezentowaną dla bardzo dużych podmiotów gospodarki narodowej strukturę gospodarczą Katowic uzupełniają branże związane z: górnictwem, informacją i komunikacją, obsługą rynku nieruchomości, działalnością profesjonalną – naukową i techniczną, usługami administrowania.

Tabela 40. Duże podmioty gospodarki Katowic - podmioty gospodarki narodowej zatrudniające od 250 do 999 pracowników (2020)

Nazwa podmiotu / sekcja PKD	Kod KPD
Sekcja B. GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	
EX-COAL SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	0510Z
"TRANS-JAN" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	0510Z
Sekcja C. PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE (produkcja wyrobów z drewna, wyrobów budowlanych z betonu, rur – przewodów – kształtowników, ołowiu – cynku – cyny, wytwornic pary, narzędzi, wyrobów drutu – łańcuchów – sprężyn, maszyn dla górnictwa, pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia, produkcja pozostałych części do pojazdów silnikowych)	
"LEGA" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	1729Z
IMPERIAL SPÓŁKA AKCYJNA	2361Z
"FERRUM" SPÓŁKA AKCYJNA	2420Z
ZM SILESIA SPÓŁKA AKCYJNA	2443Z
ENERGOINSTAL SPÓŁKA AKCYJNA	2530Z
GONAR SPÓŁKA AKCYJNA	2573Z
"ESAB" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	2593Z
FABRYKI SPRZĘTU I NARZĘDZI GÓRNICZYCH GRUPA KAPITAŁOWA FASING SPÓŁKA AKCYJNA	2593Z
FAMUR SPÓŁKA AKCYJNA	2892Z
REMAG SPÓŁKA AKCYJNA	2892Z
SUTCO-POLSKA SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	2899Z
AUTONEUM POLAND SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	2932Z
Sekcja D. WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	
TAURON POLSKA ENERGIA SPÓŁKA AKCYJNA	3514Z
DALKIA POLSKA ENERGIA SPÓŁKA AKCYJNA	3530Z
Sekcja E. DOSTAWA WODY, GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	
KATOWICKIE WODOCIĄGI SPÓŁKA AKCYJNA	3600Z
MIEJSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO GOSPODARKI KOMUNALNEJ SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	3811Z
HALDEX SPÓŁKA AKCYJNA	3832Z
Sekcja F. BUDOWNICTWO	
PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE "DOMBUD" SPÓŁKA AKCYJNA	4120Z
BOMBARDIER TRANSPORTATION (ZWUS) POLSKA SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4212Z
BUMECH SPÓŁKA AKCYJNA	4213Z
PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWNICTWA ELEKTROENERGETYCZNEGO ELBUD W KATOWICACH SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4222Z
TEMKOP SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4299Z
ENERGOMONTAŻ-POŁUDNIE SPÓŁKA AKCYJNA W UPADŁOŚCI LIKWIDACYJNEJ	4329Z
Sekcja G. HANDEL HURTOWY I DETALICZNY	
CENTRALA ZBYTU WĘGLA"WĘGLOZBYT"SPÓŁKA AKCYJNA	4671Z
ARCELORMITTAL DISTRIBUTION SOLUTIONS POLAND SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4672Z

PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWE "ALFA ELEKTRO" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4690Z
POWSZECHNA SPÓŁDZIELNIA SPOŻYWCÓW "SPOŁEM" W KATOWICACH	4711Z
FARMACJA KOLEJOWA SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4773Z
PRZEDSIĘBIORSTWO ZAOPATRZENIA FARMACEUTYCZNEGO "CEFARM-WARSZAWA" SPÓŁKA AKCYJNA	4773Z
Sekcja H. TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	
PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ KATOWICE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4931Z
ID LOGISTICS POLSKA SPÓŁKA AKCYJNA	5210B
MIEJSKI ZARZĄD ULIC I MOSTÓW	5221Z
GÓRNOŚLĄSKIE TOWARZYSTWO LOTNICZE SPÓŁKA AKCYJNA	5223Z
Sekcja J. INFORMACJA I KOMUNIKACJA	
COIG SPÓŁKA AKCYJNA	6311Z
Sekcja K. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	
"ROTSA SALES DIRECT" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	6619Z
Sekcja L. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	
KATOWICKA SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA	6820Z
MAKSIMUM SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ HOLDING SPÓŁKA KOMANDYTOWO-AKCYJNA	6820Z
KOMUNALNY ZAKŁAD GOSPODARKI MIESZKANIOWEJ W KATOWICACH	6832Z
Sekcja M. DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	
ŚLĄSKIE CENTRUM USŁUG WSPÓLNYCH SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	6920Z
"FARMACOL" SPÓŁKA AKCYJNA	7010Z
BIURO STUDIÓW, PROJEKTÓW I REALIZACJI "ENERGOPROJEKT-KATOWICE" SPÓŁKA AKCYJNA W KATOWICACH	7112Z
GŁÓWNY INSTYTUT GÓRNICTWA	7219Z
Sekcja N. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	
GERENDIS APO SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ SPÓŁKA KOMANDYTOWA	7820Z
GI GROUP SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	7820Z
LAVORO SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	7830Z
PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO - USŁUGOWE "GEMES" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	8010Z
SECURITY BUSINESS SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	8010Z
PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUGOWE "TOMBOR" CELINA TOMAN JERZY TOMAN SPÓŁKA JAWNA	8010Z
VALESUS SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	8122Z
Sekcja O. ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA, OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE	
ŚLĄSKI URZĄD WOJEWÓDZKI W KATOWICACH	8411Z
URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH	8411Z
URZĄD MIASTA KATOWICE	8411Z
URZĄD STATYSTYCZNY W KATOWICACH	8411Z
KURATORIUM OŚWIATY W KATOWICACH	8412Z
WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH	8412Z
PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY OKRĘGOWY INSPEKTORAT PRACY W KATOWICACH	8413Z
SĄD OKRĘGOWY W KATOWICACH	8423Z
SĄD REJONOWY KATOWICE-WSCHÓD W KATOWICACH	8423Z

PROKURATURA OKRĘGOWA W KATOWICACH	8423Z
KOMENDA MIEJSKA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ W KATOWICACH	8425Z
Sekcja P. EDUKACJA	
GÓRNOŚLĄSKA WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA IM. WOJCIECHA KORFANTEGO	8542Z
AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO IM. JERZEGO KUKUCZKI W KATOWICACH	8542Z
AKADEMIA MUZYCZNA IM. KAROLA SZYMANOWSKIEGO W KATOWICACH	8542Z
WOJEWÓDZKI OŚRODEK RUCHU DROGOWEGO	8553Z
ZAKŁAD DOSKONALENIA ZAWODOWEGO W KATOWICACH	8559B
Sekcja Q. OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	
SZPITAL MURCKI SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	8610Z
SAMODZIELNY PUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI W KATOWICACH IM. SIERŻANTA GRZEGORZA ZAŁOGI	8610Z
SAMODZIELNY PUBLICZNY SZPITAL KLINICZNY IM. ANDRZEJA MIEŁĘCKIEGO ŚLĄSKIEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO W KATOWICACH	8610Z
"SZPITALE POLSKIE" SPÓŁKA AKCYJNA	8610Z
"TWOJE ZDROWIE" - LEKARZE SPECJALIŚCI SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ W UPADŁOŚCI	8610Z
OKRĘGOWY SZPITAL KOLEJOWY W KATOWICACH -S.P.Z.O.Z.	8610Z
KATOWICKIE CENTRUM ONKOLOGII	8610Z
GYNCENTRUM SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	8622Z
DR N.MED.TERESA FRYDA LABORATORIUM MEDYCZNE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	8690E
REGIONALNE CENTRUM KRWIODAWSTWA I KRWIOLECNICTWA	8690E
MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KATOWICACH	8899Z
Sekcja S. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	
KONFEDERACJA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH GÓRNICHTWA W POLSCE	9420Z
ARCHIDIECEZJA KATOWICKA	9491Z
ZGROMADZENIE SIÓSTR ŚW.JADWIGI PROWINCJA KATOWICKA	9491Z
CARITAS ARCHIDIECEZJI KATOWICKIEJ	9491Z
STOWARZYSZENIE RODZIN KATOLICKICH ARCHIDIECEZJI KATOWICKIEJ	9499Z

Źródło: REGON Katowice 2020 r.

W ujęciu całkowitej liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w Katowicach największy udział (21,3%) wiąże się z handlem hurtowym i detalicznym. Duże udziały w liczebności podmiotów gospodarczych ogółem rejestrowane są także w branżach takich jak: działalność profesjonalna – naukowa i techniczna (14,2%), budownictwo (8,2%), obsługa nieruchomości (7,8%), informacja i komunikacja (5,9%), pozostała działalność usługowa (5,9%), przetwórstwo przemysłowe (5,8%), transport i gospodarka magazynowa (5,0%), usługi administrowania (4,2%), edukacja (3,7%). Nieco mniejszy udział w liczebności podmiotów gospodarki Katowic posiadają: zakwaterowanie i usługi gastronomiczne (2,8%), działalność związana z kulturą, rozrywką i sportem (1,8%).

Tabela 41. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100	Udział
Ogółem	45 559	46 547	47 342	48 136	47 423	48 460	49 752	109	100,0%
A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo	88	92	97	89	84	87	87	99	0,2%
B – Górnictwo i wydobywanie	70	81	83	81	82	82	82	117	0,2%
C – Przetwórstwo przemysłowe	2 930	3 028	3 034	3 057	2 887	2 867	2 902	99	5,8%
D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną	82	97	96	104	104	118	152	185	0,3%
E – Dostawa wody, gospodarowanie ściekami oraz działalność związana z rekultywacją	170	185	185	180	169	179	179	105	0,4%
F – Budownictwo	3 714	3 771	3 820	3 854	3 780	3 940	4 094	110	8,2%
G – Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	11 866	11 820	11 754	11 629	10 874	10 624	10 591	89	21,3%
H – Transport i gospodarka magazynowa	2 421	2 408	2 432	2 434	2 440	2 478	2 493	103	5,0%
I – Działalność związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1 269	1 289	1 310	1 348	1 341	1 357	1 396	110	2,8%
J – Informacja i komunikacja	2 061	2 117	2 279	2 463	2 561	2 735	2 945	143	5,9%
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 823	1 805	1 761	1 739	1 745	1 729	1 717	94	3,5%
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3 086	3 205	3 319	3 422	3 537	3 700	3 857	125	7,8%
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5 796	6 033	6 293	6 551	6 600	6 851	7 069	122	14,2%
N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1 595	1 697	1 740	1 795	1 883	2 005	2 109	132	4,2%
O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	82	81	82	82	82	84	83	101	0,2%
P – Edukacja	1 648	1 670	1 707	1 702	1 722	1 754	1 826	111	3,7%
Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3 105	3 271	3 380	3 513	3 601	3 762	3 967	128	8,0%
R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	779	817	834	855	828	884	910	117	1,8%
S i T – Pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	2 971	3 007	2 992	3 034	2 836	2 913	2 939	99	5,9%
U -Organizacje i zespoły eksterytorialne	2	2	2	3	3	4	4	200	0,01%

Źródło: GUS BDL

SEKTOR OUTSOURCINGU USŁUG BIZNESOWYCH

Odrębnej analizy w kontekście dominujących branż gospodarki Katowic wymaga sektor outsourcingu usług biznesowych, gdyż jego działalność ze względu na lokalizację (i rejestrację) międzynarodowych firm najczęściej w stolicach państw nie zawsze podlega uchwyceniu przez statystykę państwową w tym wyżej prezentowany REGON.

Druga dekada lat 2000-nych to okres dynamicznego rozwoju sektora outsourcingu usług biznesowych w Polsce (OUB). Sektor ten stanowi jeden z efektów globalizacji powiązań gospodarczych oraz upowszechniania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) kreujących nowy model biznesu stosowany przez światowe korporacje, a oparty na outsourcingu usług biznesowych (OUB), w tym m.in.: finansowych, księgowych, informatycznych, logistycznych.

Outsourcing usług biznesowych stanowi jeden z najnowszych i najszybciej rozwijających się sektorów gospodarczych w państwach Europy Środkowej³¹. Ten dynamiczny wzrost jest po części związany z transformacją ich gospodarek „od przemysłowych do usługowych”, po części zaś z globalizacją działalności gospodarczych, re-lokalizacją części procesów gospodarczych do krajów i regionów o niższych kosztach czynników produkcji.

Tylko w Polsce na początku 2020 roku działało ok 1400 centrów usług wspólnych założonych przez inwestorów pochodzących z 43 państw, w tym 95 inwestorów z listy Fortune Global 500³². W ten sposób w krajach Europy Środkowej rozpoczęły działalność oddziały światowych korporacji takich jak: IBM, Microsoft, SAP, Hewlett-Packard, Concentrix, Capgemini, Accenture, Endava, DXC, Luxoft and NTT Data, World Bank, Google, Amazon, London Stock Exchange, Samsung, Deutsche Bank, Uni-Credit, Unilever, Coca-Cola, Xerox, Siemens.

Poza wzrostem liczby centrów outsourcingu usług, swego rodzaju przełomowa zmiana dokonała się w państwach Europy Środkowej na rynku pracy, na którym sektor OUB, szczególnie wśród osób młodych i dobrze wykształconych, zaczął odgrywać rolę istotnego pracodawcy. W 2011 roku sektor OUB w Europie Środkowej tworzył nieco ponad 240 tys. miejsc pracy, podczas gdy w końcu 2019 było to już 821 tys. (3,4-krotny wzrost).

W przypadku województwa śląskiego przedsiębiorstwa OUB lokalizują się głównie z Katowicach. Wśród największych pracodawców tego sektora w Katowicach należy wskazać: Capgemini, PwC, IBM, Rockwell Automation, ING Tech Poland, Sopra Steria, IST, Unilever. Szacunkowy poziom zatrudnienia w sektorze UOB w Katowicach i GZM w 2020 roku zgodnie z raportem ABSL dotyczącym analizy tego sektora w kontekście Polski³³ wynosi 25,8 tys., natomiast zgodnie z raportem ABSL odnoszącym się do indywidualnej analizy tego sektora dla Katowic i GZM wynosi 27,0 tys. osób³⁴.

Wykazany poziom zatrudnienia stanowi 7,8% ogółu zatrudnienia w sektorze OUB w Polsce. Zdecydowana większość pracowników, tj. 85% (22,9 tys. osób) przypada na Katowice. W mieście działalność prowadzą między innymi takie firmy jak: Betafence, Huawei, Hyland, PubNub, Steria, Sii, Unilever, IBM, Fujitsu.

³¹ Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020. ABSL, 2021

³² Tamże

³³ Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020. ABSL, 2021.

³⁴ Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Katowicach. ABSL, 2021.

Tabela 42. Sektor outsourcingu usług biznesowych w wybranych miastach w Polsce w 2020 roku - główne miejsca lokalizacji SNUB)

Miasto	Szacunkowa liczba pracowników zatrudnionych w centrach usług biznesowych [tys. osób]	Liczba centrów usług	Szacunkowy roczny wskaźnik wzrostu zatrudnienia w sektorze SUB w latach 2016-2020
Katowice i GZM	25,8	110	12,5%
Warszawa	64,0	279	14,0%
Kraków	77,7	234	10,9%
Wrocław	51,9	188	10,5%
Trójmiasto	27,9	158	15,0%
Łódź	25,9	90	13,7%
Poznań	18,2	113	13,3%
Bydgoszcz	9,9	44	8,2%
Lublin	7,9	72	12,8%
Szczecin	5,8	44	11,1%
Rzeszów	5,3	35	7,4%

Źródło: Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020. ABSL, 2021

WSPÓŁPRACA PRZEDSIĘBIORSTW

Rozwój sektora biznesu w Katowicach wiąże się nie tylko z przyrostem liczby podmiotów gospodarki narodowej, dywersyfikacją profilu gospodarczego, czy przyciąganiem do miasta przedsiębiorstw outsourcingu usług biznesowych, ale również z tworzeniem nowych wzorców współpracy przedsiębiorstw w ramach klastrów.

Tabela 43. Klastry w Katowicach w latach 2014-2020

Rok	Liczba klastrów	Profile branżowe klastrów
2014	17	– budownictwo i architektura (2014-2018) – energetyka, ciepłownictwo, OZE (5 w 2014; 6 w 2015; 2 w 2016)
2015	18	– technologie produkcji aluminium (2014-2015) – technologie energooszczędne i poszanowania energii w budynkach (od 2016) – przemysł metalowy (2014-2016) – sektor produkcyjny (od 2018)
2016	13	– transport i logistyka (2014-2016) – transport kolejowy (od 2017) – ICT – IT (2017)
2017	13	– nanotechnologie – wodociągi i kanalizacja (2014-2016) – gospodarka wodna (od 2017) – ochrona środowisk (od 2017)
2018	11	– outsourcing – gospodarka odpadami – medyczny - medycyna
2019	12	– motoryzacja – BHP – Innowacje (od 2017)
2020	13	– przemysł węglowych (od 2017) – Innowacje społeczne (od 2018)

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020. UM Katowice, 2021

W latach 2014-2020 funkcjonowało w mieście kilkanaście klastrów, skupiających firmy z branż wytwórstwa przemysłowego, transportu i logistyki, inżynierii materiałowej – nanotechnologii, energetyki, gospodarki komunalnej, medycyny czy motoryzacji.

POZIOM LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zmiany w zakresie liczebności podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne prezentuje poniższa tabela.

Tabela 44. Struktura branżowa firm prowadzonych przez osoby fizyczne w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100	Udział
Ogółem, w tym sekcje:	27 459	27 339	26 962	26 902	27 504	27 976	28 637	104	100,0%
A – Rolnictwo, leśnictwo	52	50	51	48	47	49	49	94	0,2%
B – Górnictwo i wydobywanie	12	13	15	14	12	12	13	108	0,0%
C – Przetwórstwo przemysłowe	1 831	1 832	1 774	1 744	1 728	1 712	1 700	93	5,9%
D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną	10	13	10	10	11	9	8	80	0,0%
E – Dostawa wody, gospodarowanie ściekami oraz działalność związana z rekultywacją	67	65	62	60	61	61	59	88	0,2%
F – Budownictwo	2 259	2 223	2 179	2 149	2 279	2 371	2 455	109	8,6%
G – Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	7 514	7 255	6 913	6 647	6 564	6 332	6 315	84	22,1%
H – Transport i gospodarka magazynowa	2 038	2 003	1 977	1 943	1 957	1 966	1 953	96	6,8%
I – Działalność związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	836	825	802	799	797	791	804	96	2,8%
J – Informacja i komunikacja	1 176	1 202	1 287	1 390	1 539	1 665	1 828	155	6,4%
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 239	1 161	1 066	1 031	1 055	1 035	1 020	82	3,6%
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	570	566	577	592	632	687	738	129	2,6%
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3 905	3 967	4 051	4 161	4 318	4 462	4 591	118	16,0%
N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1 001	1 038	1 000	957	980	1 004	1 031	103	3,6%
O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	0	0	0	1	1	1	0	-	0,0%
P – Edukacja	790	801	803	828	857	899	940	119	3,3%
Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2 761	2 908	2 993	3 103	3 204	3 343	3 509	127	12,3%
R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	333	343	335	337	344	385	400	120	1,4%
S i T – Pozostałą działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; U – organizacja i zespoły eksterytorialne	1 065	1 074	1 067	1 088	1 118	1 192	1 224	115	4,3%

Źródło: GUS BDL

W relacji do dynamiki wszystkich podmiotów gospodarki narodowej działających w Katowicach rejestrowanej dla lat 2014-2020, tj. 9% wzrost, w grupie przedsiębiorców, tj. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wzrost ten jest o ponad połowę mniejszy i wynosi 4% (por. tabela powyżej). Największą dynamikę wzrostu pod względem liczebności wykazuje branża związana z informacją i komunikacją (55% wzrostu), następnie obsługa nieruchomości (29% wzrostu), opieka zdrowotna (27% wzrostu), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (20% wzrostu), edukacja (19% wzrostu), działalność profesjonalna – naukowa i techniczna (18% wzrostu), pozostała działalność usługowa (15% wzrostu), budownictwo (9% wzrostu) oraz górnictwo i wydobywania (8% wzrostu). W przypadku pozostałych branż liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne w latach 2014-2020 uległa zmniejszeniu.

Największy udział w strukturze, pod względem liczebności podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne, odnosi się do branży handel hurtowy i detaliczny (22,1%). W dalszej kolejności znajdują się takie branże jak: działalność profesjonalna – naukowa i techniczna (16,0%), opieka zdrowotna (12,3%), budownictwo (8,6%), transport i gospodarka magazynowa (6,8%), informacja i komunikacja (6,4%), przetwórstwo przemysłowe (5,9%), pozostała działalność usługowa (4,3%), usługi administrowania (3,3%).

Nieco korzystniej wygląda dynamika przedsiębiorczości w Katowicach w ujęciu liczby firm prowadzonych przez osoby fizyczne na 1000 mieszkańców w latach 2014-2020 (por. tabela poniżej). W tym przypadku wzrost przedsiębiorczości wyniósł w mieście 8,3%.

Tabela 45. Poziom przedsiębiorczości i jego dynamika w Katowicach w latach 2014-2020 – podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne na 1000 mieszkańców

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Liczba firm prowadzonych przez osoby fizyczne na 1000 mieszkańców	91,0	91,2	90,4	90,8	93,4	95,6	98,6	108,3

Źródło: GUS BDL

Katowice, w wymiarze przedsiębiorczości rozumianym jako liczba podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych na 1000 mieszkańców, wypadają także korzystnie w relacji do województwa śląskiego oraz Polski (por. tabela poniżej).

Tabela 46. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane na 1000 mieszkańców w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Katowice	11,1	12,0	11,9	11,8	12,0	11,9	11,0
Województwo śląskie	8,0	7,9	7,6	7,7	8,3	8,2	6,9
Polska	9,3	9,4	9,1	9,4	10,2	9,9	8,6

Źródło: GUS BDL

Nieco gorzej sytuacja pod względem przedsiębiorczości wygląda jeśli porównamy udział podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych do funkcjonujących. W takim zestawieniu względne ujęcie przedsiębiorczości, tj. w odniesieniu do istniejącego potencjału gospodarczego jest nieco lepsze w Katowicach (6,4%) niż w województwie śląskim (6,2%), ale zdecydowanie niższe niż przeciętnie w Polsce (7,1%).

Tabela 47. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane jako procent ogółu podmiotów gospodarki narodowej w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Katowice	7,4%	7,7%	7,5%	7,3%	7,5%	7,2%	6,4%
Województwo śląskie	8,0%	7,8%	7,4%	7,4%	7,9%	7,7%	6,2%
Polska	8,7%	8,6%	8,2%	8,4%	9,0%	8,4%	7,1%

Źródło: GUS BDL

Analiza zaprezentowana w kolejnej tabeli (poniżej) zwraca z kolei uwagę na stopę narodzin przedsiębiorstw tj. relację pomiędzy podmiotami nowo zarejestrowanymi a podmiotami wyrejestrowanymi. W takim zestawieniu Katowice (1,73) plasują się w nieco gorszej pozycji niż województwo śląskie (1,74) i znacząco gorszej niż przeciętnie w Polsce (1,93).

Tabela 48. Relacja: podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowana do wyrejestrowanych w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Katowice	1,18	1,38	1,30	1,29	0,84	1,46	1,73
Województwo śląskie	1,06	1,13	1,05	1,09	1,09	1,37	1,74
Polska	1,17	1,23	1,19	1,26	1,18	1,67	1,93

Źródło: GUS BDL

Analizując zjawisko przedsiębiorczości w Katowicach warto również odnieść się do udziału nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora kreatywnego w całkowitej liczbie nowo tworzonych podmiotów gospodarczych. Udział ten dla Katowic w latach 2014-2020 w zasadzie jest dość stabilny i oscyluje w granicach ok. 7% - 8%.

Zmniejsza się natomiast liczba firm działających w akademickich inkubatorach przedsiębiorczości. O ile w 2014 roku z tego rodzaju wsparcia korzystało niemal 100 firm, obecnie ich liczba spadła do nieco ponad 30 podmiotów.

Podobną tendencję spadkową ilustrują także dane dotyczące spadku liczby udzielonych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby do 34 roku życia z poziomu 253 do 75 (dotacji). Niewielka jest także w Katowicach liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku refundacji kosztów doposażenia stanowiska pracy.

Dużą zmiennością cechuje się natomiast liczba wydarzeń, m.in. edukacyjno-szkoleniowych skierowanych do lokalnej przedsiębiorczości, w tym mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (por. tabela poniżej).

Tabela 49. Informacja na temat przedsiębiorczości w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy							
Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]	7,90	7,04	7,76	8,00	7,80	8,35	7,60

Liczba firm działających w akademickich inkubatorach przedsiębiorczości (aktywne)	96	91	74	79	65	28	32
Liczba udzielonych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby do 34 roku życia	253	130	173	172	129	119	75
Liczba utworzonych nowych podmiotów powstałych w ramach udzielonych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej	363	239	268	263	202	188	133
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach refundacji kosztów doposażenia stanowisk pracy	36	32	48	16	21	6	4
Odsetek mikro przedsiębiorstw w liczbie przedsiębiorstw ogółem	93,72	93,84	93,88	94,04	94,55	94,80	95,10
Odsetek MŚP w liczbie przedsiębiorstw ogółem	6,04	5,94	5,90	5,76	5,23	4,10	3,90
Liczba wydarzeń, m.in. edukacyjno-szkoleniowych skierowanych do lokalnej przedsiębiorczości, w tym mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	b.d.	3	19	51	41	6	25

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020.

W odpowiedzi na COVID-19 Miasto Katowice wdrożyło między innymi Katowicki Pakiet Przedsiębiorcy 1.0 z pakietami osłonowymi adresowanymi do przedsiębiorców, sektora NGO oraz twórców kultury. W 2020 roku 100%-we zwolnienia z czynszów najmu objęły 573 podmioty, zwolnienia 50%-we odpowiednio 676 podmiotów. Wartość bonifikat wyniosła 5,7 mln zł. Bonifikaty związane z dzierżawami dotyczyły 85 podmiotów i ich suma wyniosła ponad 275 tys. zł. Kolejne 458 podmiotów otrzymało 50% zniżkę na koszty wywozu odpadów (o wartości 186 tys. zł). Ze zwolnień z podatku od nieruchomości i przedłużenia terminów płatności w/w podatku skorzystało 108 podmiotów gospodarczych (wartość ponad 4,5 mln zł).

W ramach działań łagodzących skutki gospodarcze COVID-19 Miasto Katowice we współpracy z Regionalną Izbą Gospodarczą w Katowicach utworzyło Punkt Doradztwa Kryzysowego przy Centrum Wsparcia MŚP. Z pomocy Punktu skorzystało ponad 150 podmiotów gospodarczych.

W październiku 2020 roku Miasto Katowice wdrożyło kolejny Katowicki Pakiet Przedsiębiorcy 2.0 i 2.0+. Filary tego pakietu adresowane są do podmiotów, które wynajmują lub dzierżawią miejskie lokale i grunty, wszystkich podmiotów z branży gastronomicznej, branży usług sportowo-rekreacyjnych, branży kultury i dotyczą podatków od nieruchomości oraz opłat za wywóz odpadów.

Na zakończenie analizy przedsiębiorczości w Katowicach warto także wspomnieć, iż jedną z nowych, intensywnie rozwijanych specjalizacji gospodarczych Katowic jest sektor gamingu, w tym e-sportu. Między innymi w ramach projektu „Game-In” realizowane są prace badawcze dotyczące rozwiązań sztucznej inteligencji analizującej zachowania graczy, rozszerzonej rzeczywistości (VR). Do firm z branży gamedev zalicza się: Artifex Mundi S.A., Anshar Studios S.A., JUJUBEE S.A., Incuvo S.A., Spectral Games sp. z o.o., Torquemada Games s.c., Rejected Games sp. z o.o., Code Horizon sp. z o.o., DevHero.es, Garmory sp. z o.o., sp. k., Spectral Games S.A. W Katowicach prowadzi także działalność firma Keywords Studios, globalny dostawca usług dla producentów gier wideo, a także Fundusz ASI Gaming Investment Group (podmiot ukierunkowany na inwestowanie w branżę gamingową), Stowarzyszenie Esports Association Polska (programy nauczania dla klas e-sportowych, uczniowskie ligi e-sportowe).

Istotnym elementem rozwoju branży gamingowej w powiązaniu z sektorem ICT są plany Miasta Katowice związane z zagospodarowaniem terenów po byłej kopalni KWK „Wieczorek” na Katowicki Hub Gamingowo-Technologiczny. Hub ten ma być kompleksem biurowo-technologicznym, w którym lokalizowane będą podmioty wysokich technologii, w tym z branży produkcji gier komputerowych oraz e-sportu.

TERENY INWESTYCYJNE

Działaniami związanymi udostępnianiem informacji na temat terenów inwestycyjnych oraz współpracą z przedsiębiorcami zajmuje się Wydział Obsługi Inwestorów funkcjonujący w strukturach Urzędu Miasta Katowice. Pod względem liczby przekazanych materiałów informacyjnych inwestorom oraz liczby wydarzeń kierowanych ze strony Miasta Katowice do firm analizowane lata 2014-2020 należy uznać z okres intensywnej współpracy z biznesem. Można na tej podstawie wnioskować, iż pozytywną konsekwencją tych działań są decyzje inwestycyjne przedsiębiorstw, których efektem jest zmniejszenie powierzchni działek inwestycyjnych (por. tabela poniżej). Niemniej ponad 3-krotny spadek powierzchni dostępnych działek inwestycyjnych oznacza równocześnie bardzo szybkie kurczenie się oferty inwestycyjnej Miasta Katowice.

Tabela 50. Podstawowe informacje na temat ofert inwestycyjnych i współpracy z inwestorami w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy							
Liczba przekazanych materiałów informacyjno-promocyjnych w tym ofert inwestycyjnych [szt.]	560	551	854	802	965	998	341
Powierzchnia działek dostępnych dla inwestorów [ha]	98,7	98,7	65,3	65,3	49,1	49,1	31,6
Liczba wydarzeń skierowanych do firm innowacyjnych, kreatywnych start-upów organizowanych / współorganizowanych przez Miasto Katowice	3	7	12	9	9	12	20

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie invest.katowice.eu (listopad 2021) Miasto Katowice dysponuje 14 terenami inwestycyjnymi, w tym 6 terenami o funkcji usługowej, 2 o funkcji produkcyjno-magazynowej, 5 o funkcji mieszkaniowej. Nieruchomości oferowane przez Miasto Katowice charakteryzuje: uzbrojenie terenu, dobra dostępność komunikacyjna, różnorodna powierzchnia i różnorodna lokalizacja tj. zarówno w Śródmieściu, jak i w innych dzielnicach miasta. Tereny inwestycyjne Miasta Katowice znajdują się w następujących lokalizacjach:

- al. Korfantego: powierzchnia 0,75 ha, przeznaczenie – usługi (Śródmieście),
- ul. Andersa 1: powierzchnia 1,5 ha, przeznaczenie – mieszkaniowe (Szopienice – Burowiec),
- ul. Andersa 2: powierzchnia 1,7 ha, przeznaczenie – mieszkaniowe (Szopienice – Burowiec),
- ul. Bocheńskiego: powierzchnia 6,4 ha, przeznaczenie – parki technologiczne, usługi (Załęże)
- ul. Borki: powierzchnia 1,3 ha, przeznaczenie – usługi (Szopienice – Burowiec)
- ul. Brynowska: powierzchnia 0,3 ha, przeznaczenie – mieszkaniowe (Załęska Hałda – Brynów)

- ul. Górniczego Dorobku: powierzchnia 12 ha, przeznaczenie – usługi (Janów Nikiszowiec)
- ul. Korczaka: powierzchnia 2,5 ha, przeznaczenie – mieszkaniowe (Szopienice – Burowiec)
- ul. Ligocka: powierzchnia 0,5 ha, przeznaczenie – usługi (Załęska Hałda – Brynów)
- ul. Olimpijska: powierzchnia 0,9 ha, przeznaczenie – usługi (Bogucice)
- ul. Roździeńskiego: powierzchnia 0,5 ha, przeznaczenie – produkcyjno-magazynowe (Szopienice – Burowiec)
- ul. Sezamkowa: powierzchnia 0,3 ha, przeznaczenie – mieszkaniowe (Kostuchna)
- ul. Wende: powierzchnia 2,7 ha, przeznaczenie – usługi (Szopienice – Burowiec)
- ul. Woźniczki: powierzchnia 0,2 ha, przeznaczenie – usługi (Załęska Hałda – Brynów)

Ponadto na katowickim rynku nieruchomości inwestycyjnych oferowane są także tereny, których właścicielami są osoby lub podmioty prywatne. Przegląd terenów inwestycyjnych oferowanych przez działające na rynku Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii podmioty wyspecjalizowane w obrocie i inwestowaniu w nieruchomości (m.in. Metropolis, Realton, TDJ Invest, Echo Investment, OPAL) wskazuje, że oferta terenów inwestycyjnych w Katowicach nie jest zbyt liczebna. Większą liczbą i powierzchnią terenów inwestycyjnych charakteryzują się inne miasta GZM, w tym: Gliwice, Sosnowiec, Tychy, Dąbrowa Górnicza, Zabrze, Ruda Śląska, a także gminy w otoczeniu głównych miast GZM.

BEZROBOCIE

Poziom bezrobocia w Katowicach należy do jednego z najniższych w Polsce. W latach 2014-2020 liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne uległa zmniejszeniu niemal o 2/3 tj. z poziomu 9,9 tys. do 3,8 tys. (por. tabela poniżej).

Tabela 51. Bezrobotni w Katowicach, województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Katowice	9 878	8 093	5 970	4 737	3 579	2 233	3 798	38,4
Województwo śląskie	175 675	148 508	119 981	94 687	80 079	66 521	91 032	51,8
Polska	1 825 180	1 563 339	1 335 155	1 081 746	968 888	866 374	1 046 432	57,3

Źródło: GUS BDL

W ujęciu względnym, tj. w kategoriach stopy bezrobocia rejestrowanego, stopa ta w Katowicach w 2020 roku wyniosła zaledwie 1,7%, co było wynikiem bardzo korzystnym zarówno względem poziomu stopy bezrobocia w województwie śląskim (4,9%) oraz w Polsce (6,3%).

Tabela 52. Stopa bezrobocia w Katowicach, województwie śląskim oraz w Polsce w latach 2014-2020 [%]

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika
Katowice	4,7	3,8	2,8	2,2	1,7	1,0	1,7	36,2
Województwo śląskie	9,6	8,2	6,6	5,1	4,3	3,6	4,9	51,0
Polska	11,4	9,7	8,2	6,6	5,8	5,2	6,3	55,3

Źródło: GUS BDL

Stopę bezrobocia w Katowicach można z pewnym przybliżeniem utożsamiać z bezrobociem frykcyjnym, tj. odnoszącym się do takiej sytuacji na rynku pracy, kiedy osoby bezrobotne nie posiadają pracy krótkookresowo, tj. nie są zatrudnione wyłącznie w krótkim okresie poszukiwania nowej pracy. Jednak szczegółowe dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach wskazują, że wyłącznie w części obecny poziom bezrobocia może być traktowany w kategoriach bezrobocia frykcyjnego.

Zgodnie z informacjami Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach w strukturze osób bezrobotnych największy udział posiadają kobiety (52% bezrobotnych). Wysoki jest także udział bezrobotnych (33%) długookresowo. Wskazuje to zatem na istnienie grupy ok. 1,2 tys. osób, które ze względu na niedopasowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy nie potrafią skutecznie pozyskać nowego zatrudnienia. Liczebnie grupa ta jest zbliżona do osób bezrobotnych nie posiadających kwalifikacji oraz bezrobotnych korzystających z pomocy MOPS. Co może wskazywać na istnienie w mieście osób wykazujących brak potrzeby skutecznego poszukiwania pracy, podnoszenia kwalifikacji.

Tabela 53. Struktura bezrobocia w Katowicach w 2020 roku

Kategoria	Liczba bezrobotnych	Struktura
Bezrobotni ogółem, w tym:	3796	100%
- kobiety	1983	52%
- do 25 roku życia	341	9%
- bez kwalifikacji	1044	28%
- długookresowo	1239	33%
- korzystający z pomocy MOPS	1110	29%

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Pozytywnemu zmniejszeniu wśród osób bezrobotnych w Katowicach w latach 2014-2020 uległ odsetek młodych, tj. osób w wieku od 18 do 24 lat.

Tabela 54. Odsetek osób młodych zarejestrowanych jako bezrobotne w okresie dłużej niż 6 miesięcy w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźnik dla pola strategicznego: Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy							
Odsetek osób bezrobotnych w wieku 18-24 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 6 mc w relacji do liczby bezrobotnych ogółem	4,06	3,37	2,95	3,46	3,16	2,00	3,10

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020.

PRACUJĄCY

Liczba pracujących wg faktycznego miejsca pracy w Katowicach w latach 2014-2020 wzrosła z 162,5 tys. do 171,0 tys. osób, co oznacza wzrost na poziomie 5%. Wolniej rosta liczba miejsc pracy w województwie śląskim (4%), natomiast znacząco szybciej wartość ta wzrastała w Polsce (9%).

35 Pracujący wg faktycznego miejsca pracy. Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób, (dla lat 1995-1998); bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób (dla 1999 r.); bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.). W 2004 i 2005 r. dla gmin miejsko-wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej.

Tabela 55. Pracujący w Katowicach, województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Katowice	162 456	161 510	162 890	165 001	168 639	171 839	170 953	105
ŚL	1 187 471	1 184 735	1 206 660	1 229 508	1 248 744	1 260 365	1 233 816	104
PL	8 864 415	8 935 102	9 225 051	9 476 011	9 643 575	9 789 043	9 660 924	109

Źródło: GUS BDL

Biorąc pod uwagę dane GUS na temat liczby pracujących należy zwrócić uwagę, że informacja ta nie obejmuje dwóch wielkości, które wpływają na całkowite zatrudnienie w Katowicach. Po pierwsze prezentowane dane GUS nie ujmują zatrudniania w mikro-przedsiębiorstwach (zatrudnienie od 0 do 9 osób). Podmioty gospodarcze tej wielkości funkcjonują w Katowicach i ich liczebność wynosi 47,3 tys. Zakładają, że tylko w co 3-cia lub 4-ta firma tej wielkości zatrudnia tylko 1 osobę, można wnioskować, że liczba miejsc pracy w Katowicach powinna (w relacji do wyżej prezentowanych danych GUS) zostać powiększona o ok. 11,8 tys.-15,8 tys. miejsc pracy.

Po drugie prezentowane powyżej dane GUS nie obejmują zatrudnienia w przedsiębiorstwach sektora outsourcingu usług biznesowych, ponieważ tego rodzaju korporacje międzynarodowe są rejestrowane najczęściej w stolicy danego państwa. W tym przypadku dla Katowic oznacza to wzrost liczby miejsc prac o ok. 25-27 tys. pracowników.

Przyjmując powyższe korekty można wnioskować, iż całkowita liczba miejsc pracy w Katowicach to ok. 207,8 tys. – 213,8 tys.

Wysoką liczebność miejsc pracy w Katowicach potwierdza ich ujęcie względne, tj. relacja pracujących przypadająca na 1000 mieszkańców miasta. W przypadku Katowic relacja ta przyjmuje najwyższą wartość w Polsce, tj. 588 osób na 1000 mieszkańców miasta. To wartość zdecydowanie wyższa niż w największych miastach w Polsce, tj. w Warszawie (539 pracujących na 1000 mieszkańców), w Krakowie (468 pracujących na 1000 mieszkańców), w Łodzi (366 pracujących na 1000 mieszkańców), we Wrocławiu (450 pracujących na 1000 mieszkańców), czy w Poznaniu (466 pracujących na 1000 mieszkańców).

Tabela 56. Pracujący na 1000 mieszkańców w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Katowice	538	539	546	557	573	587	588	109
ŚLĄSKIE	259	259	265	270	275	279	275	106
POLSKA	230	232	240	247	251	255	252	110
Warszawa	480	486	511	529	536	548	539	112
Kraków	403	410	426	441	461	471	468	116
Łódź	328	328	336	352	369	370	366	112
Wrocław	392	408	420	437	438	452	450	115
Poznań	432	433	452	453	459	473	466	108

Źródło: GUS BDL

Wysokie wskaźniki związane z liczbą miejsc pracy w Katowicach znajdują odzwierciedlenie w wielkości i dynamice przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Poziom wynagrodzenia w latach 2014-2020 wzrósł w Katowicach o niemal 20%, z 5,4 tys. zł do 6,5 tys. zł.

Tabela 57. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Wskaźnik dla pola strategicznego: Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy								
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw [zł]	5399,3	5325,3	5240,7	5271,7	5672,4	6209,6	6456,7	119,6

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020.

2.2. Finanse samorządowe

BUDŻET GMINY

Wielkości i tendencje związane z kształtowaniem się poszczególnych kategorii dochodów budżetu Miasta Katowice w latach 2014-2020 należy ocenić pozytywnie. O 48% w analizowanym okresie wzrosły dochody budżetowe. Szczególnie szybko wzrastały dochody budżetu uzyskiwane z tytułu CIT, tj. uległy niemal podwojeniu. O 37% wzrosły dochody z podatku PIT. Wzrosły także, o 41%, dochody z majątku miasta. Wolniejszy był natomiast wzrost dochodów z podatku od nieruchomości (wzrost o 16%).

Tabela 58. Dochody budżetu Miasta Katowice ogółem (tys. zł) w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Dochody ogółem	1 615 551	1 659 394	1 752 729	1 822 404	1 958 524	2 183 851	2 385 622	148
Dochody własne	1 073 139	1 166 796	1 210 375	1 236 977	1 317 464	1 381 371	1 441 149	134
Pod. od nieruchom.	213 894	219 926	222 363	233 460	236 643	244 272	248 592	116
Wpływy z PIT	421 543	451 453	473 588	501 867	559 874	602 051	577 934	137
Wpływy z CIT	54 204	55 173	62 131	60 309	78 238	99 027	107 559	198
Z majątku	95 568	101 339	118 069	125 194	139 118	137 984	134 894	141

Źródło: GUS BDL

W ujęciu porównawczym w latach 2014-2020 dynamika wzrostu dochodów budżetu Miasta Katowice (54%) była wyższa niż dynamika dochodów budżetu Miasta Wrocławia (wzrost o 44%), Łodzi (wzrost o 52%), Krakowa (wzrost o 49%), a nawet Warszawy (wzrost o 30%). Szybciej jednak wzrastały dochody budżetów w gmin w ujęciu całego województwa śląskiego (wzrost o 61%) oraz Polski (wzrost o 64%).

Tabela 59. Dochody budżetu Miasta Katowice na 1 mieszkańca (zł) w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Katowice	5 326,33	5 516,66	5 861,73	6 131,97	6 628,98	7 437,27	8 176,27	154
ŚLĄSKIE	4 040,71	4 115,07	4 494,00	4 774,47	5 229,03	5 818,65	6 490,81	161
POLSKA	3 970,71	4 114,66	4 585,73	4 937,72	5 387,05	5 969,49	6 502,68	164
Warszawa	7 969,81	8 228,21	8 417,92	8 802,88	9 609,67	10 154,88	10 346,74	130
Kraków	5 328,16	5 424,19	6 099,34	6 469,58	6 896,89	7 630,02	7 937,37	149
Łódź	4 793,75	5 462,86	5 593,99	5 616,32	5 927,67	6 600,84	7 271,77	152
Wrocław	5 587,61	5 696,68	6 340,06	6 477,47	6 971,60	7 681,46	8 039,00	144
Poznań	5 178,83	6 099,13	6 006,55	6 505,48	6 879,58	7 766,51	8 165,32	158

Źródło: GUS BDL

Wzrostowi dochodów do budżetu Miasta Katowice w latach 2014-2020 (o 54%) towarzyszył także wzrost wydatków, niemniej, co korzystne z punktu widzenia dyscypliny finansów publicznych, jego skala (wzrost o 33%) była mniejsza. Nieco mniej korzystnie w kontekście rozwoju miasta Katowice prezentują się zmiany w strukturze wydatków budżetu Miasta Katowice. Przede wszystkim nastąpił spadek wydatków majątkowych (o 19%), w tym inwestycyjnych (o 20%). Znaczący wzrost odnotowano natomiast w kategorii wydatków bieżących (wzrost o 54%). Należy także podkreślić, iż Miasto Katowice utrzymało relatywnie pożądaną udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na poziomie niecałych 20%.

Tabela 60. Wydatki budżetu Miasta Katowice (w tys. zł) w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Wydatki ogółem	1 852 696	1 616 214	1 609 844	1 709 103	1 971 895	2 280 747	2 433 836	131
majątkowe	583 989	289 963	146 186	156 719	317 302	461 116	475 534	81
majątkowe jako % ogółem	32%	18%	9%	9%	16%	20%	20%	62
Inwestycyjne	566 463	276 763	138 802	145 219	300 884	433 859	454 505	80
inwestycyjne jako % ogółem	31%	17%	9%	8%	15%	19%	19%	61
bieżące	1 268 708	1 326 251	1 463 658	1 552 384	1 654 593	1 819 631	1 958 302	154
bieżące jako % ogółem	68%	82%	91%	91%	84%	80%	80%	117

Źródło: GUS BDL

Korzystną tendencję umiarkowanego wzrostu wydatków z budżetu Miasta Katowice (wzrost o 31%) widać także w porównaniu do największych miast w Polsce. Przykładowo wydatki budżetu Miasta Poznań wzrosły w latach 2014-2020 o 74%, Krakowa o 59%, Warszawy o 45%, Wrocławia o 43%, Łodzi o 40%.

Wzrost wydatków budżetów gmin – w relacji do wzrostu tego rodzaju wydatków w Mieście Katowice (wzrost o 31%) – był wyższy zarówno w województwie śląskim (wzrost o 52%), jak i w kraju (wzrost o 60%).

Tabela 61. Wydatki budżetu Miasta Katowice na 1 mieszkańca ogółem (zł) i inwestycyjne budżetu Miasta Katowice na 1 mieszkańca (zł) w kontekście wydatków tego rodzaju w województwie śląskim, Polsce oraz wybranych miastach

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
	WYDATKI BUDŻETU								WYDATKI INWESTYCYJNE							
Katowice	6 108,18	5 373,11	5 383,88	5 750,74	6 674,23	7 767,26	8 341,51	137	1 925	964	489	527	1 074	1 570	1 630	85
ŚLĄSKIE	4 200,34	4 102,26	4 368,56	4 787,37	5 338,86	5 911,50	6 390,91	152	969	770	506	621	934	997	970	100
POLSKA	4 020,68	4 050,72	4 427,03	4 957,75	5 574,85	6 051,49	6 445,68	160	780	712	508	698	1 066	1 011	951	122
Warszawa	7 779,79	7 412,28	7 884,78	8 686,25	9 393,61	10 494,48	11 276,98	145	1 374	773	742	1 104	1 237	1 332	1 274	93
Kraków	5 362,63	5 526,42	6 122,59	6 540,49	7 242,33	8 017,02	8 537,73	159	975	816	798	820	1 031	1 161	1 075	110
Łódź	5 416,64	5 684,77	5 496,58	5 681,41	5 848,77	6 870,03	7 604,10	140	1 440	1 571	907	715	724	1 052	1 211	84
Wrocław	5 893,70	6 128,20	6 205,83	6 462,18	7 143,22	7 763,29	8 437,81	143	1 141	1 316	1 038	1 024	1 352	1 140	1 177	103
Poznań	4 715,71	5 703,56	5 949,22	6 206,01	6 607,78	7 836,43	8 198,87	174	558	1 414	1 082	815	923	1 372	1 287	231

Źródło: GUS BDL

POZIOM ZADŁUŻENIA

Poziom zadłużenia Miasta Katowice w latach 2014-2020 należy ocenić jako niewielki w relacji do dochodów ogółem budżetu. Poza rokiem 2014, w którym poziom deficytu osiągnął 14,7% wartości dochodów (co było związane z finansowaniem szeregu projektów strategicznych), w latach 2018-2020 poziom ten oscylował w przedziale 0,7% - 4,4%. Warto także podkreślić, iż w latach 2015-2017 Miasto Katowice odnotowało nadwyżkę dochodów ogółem względem wydatków ogółem w przedziale od 2,6% do 8,2% dochodów ogółem.

Tabela 62. Deficyt i nadwyżka w budżecie Miasta Katowice (tys. zł) w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	1 615 551	1 659 394	1 752 729	1 822 404	1 958 524	2 183 851	2 385 622
Wydatki ogółem	1 852 696	1 616 214	1 609 844	1 709 103	1 971 895	2 280 747	2 433 836
Deficyt	-237 145	43 180	142 885	113 302	-13 371	-96 896	-48 213
Deficyt jako % dochodów ogółem	14,7%	-	-	-	0,7%	4,4%	2,0%
Nadwyżka jako % dochodów ogółem	-	2,6%	8,2%	6,2%	-	-	-

Źródło: GUS BDL

Korzystną sytuację w zakresie niewielkiego kształtowania się deficytu i zadłużenia Miasta Katowice w relacji do jego dochodów prezentują także niewielkie wartości wydatków związanych z obsługą długu publicznego na 1000 zł dochodów budżetowych ogółem. W ten sposób ujęta wartość obsługi długu w latach 2014-2020 zmniejszyła się z 7,1 zł na 1000 zł dochodów do 3,4 zł na 1000 dochodów.

Tabela 63. Obsługa długu w budżecie Miasta Katowice w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki w dziale 757 Obsługa długu publicznego na 1000 zł dochodów budżetowych ogółem [zł/zł]	7,1	6,4	6,4	6,4	5,4	5,0	3,4
Wydatki w dziale 757 Obsługa długu publicznego [tys. zł]	13 222	10 312	10 284	10 964	10 707	11 461	8 345

Źródło: GUS BDL

ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

Biorąc pod uwagę wnioski związane z korzystnym kształtowaniem się dynamiki dochodów ogółem budżetu Miasta Katowice w latach 2014-2020 (wzrost o 48%) w relacji do dynamiki wydatków (wzrost o 37%), a także niewielki poziom zadłużenia i wydatków związanych z obsługą długu publicznego zdolność inwestycyjną Katowic można określić jako wysoką. Potwierdzeniem tego jest utrzymywanie przez miasto relatywnie dużej wartości wydatków inwestycyjnych (ok. 20%) w strukturze wydatków ogółem budżetu Miasta Katowice. Zdolności inwestycyjne i stabilność finansową Miasta Katowice potwierdza dobra ocena w ratingu Fitch (z maja 2021 roku), tj. poziom A- z perspektywą stabilną.³⁶

³⁶ <https://www.fitchratings.com/research/pl/international-public-finance/fitch-affirms-polish-city-of-katowice-at-a-outlook-stable-28-05-2021>

WARTOŚĆ PROJEKTÓW FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH

W ujęciu środków pozyskanych na finansowanie projektów, w tym pochodzących ze źródeł unijnych, Miasto Katowice wykazuje wysoką aktywność determinowaną dostępnością tego rodzaju środków. W latach 2014-2020 łączne dochody ze źródeł zewnętrznych, w tym unijnych, ale także dostępnych w ramach regionalnego programu operacyjnego oraz programów sektorowych, kształtowały się w przedziale od 22,5 mln zł (w 2016 roku) do 160,9 mln zł (w 2020 roku).

Tabela 64. Dochody budżetu Miasta Katowice (zł) związane z finansowaniem i współfinansowaniem programów i projektów unijnych

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Dochody łącznie z programów UE*, w tym:	136 996 547	83 861 550	22 490 712	17 302 462	57 580 852	120 787 061	160 883 777	117
- środki bezpośrednio z UE**	794 683	960 898	1 683 342	2 207 856	1 379 278	2 859 634	1 227 370	154
- środki z budżetu Państwa	415 701	202 015	74 991	199 648	789 279	2 991 404	1 117 770	269

Źródło: GUS BDL

*w tym środki z Regionalnego Programu Operacyjnego, programów sektorowych

** przykładowo z Programu Comenius, Erasmus

Analizując wartości środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych warto także mieć na uwadze środki tego rodzaju pozyskiwane przez spółki miejskie, które to środki nie są ujmowane przez statystykę państwową. W przypadku Katowic przykładem jest między innymi spółka Katowickie Wodociągi, która w analizowanym okresie finansowała działania rozwojowe ze źródeł zewnętrznych.

3. Diagnoza zjawisk przestrzennych - planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

3.1. Położenie miasta, w tym względem większych ośrodków miejskich

AGLOMERACYJNY, SUBREGIONALNY I REGIONALNY UKŁAD ODNIESIENIA

Miast Katowice to stolica województwa śląskiego (4 492 tys. mieszkańców), siedziba władz samorządu wojewódzkiego i rządowej administracji ogólnej – liczy 290,5 tys. mieszkańców, co w 2020 roku stanowiło 6,5% populacji województwa śląskiego. Pod względem liczby mieszkańców plasuje się na 11 miejscu wśród polskich miast w po: Warszawie, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu, Poznaniu, Gdańsku, Szczecinie, Bydgoszcy, Lublinie i Białymstoku. Należy także do grupy 17 największych miast w Polsce powyżej 200 tys. mieszkańców. Powierzchnia miasta: 164,5 km² stanowi 1,3% powierzchni województwa śląskiego (12 333 km²).

Katowice graniczą z: Chorzowem, Czeladzią, Mikołowem, Mysłowicami, Łędzinami, Rudą Śląską, Siemianowicami Śląskimi, Sosnowcem i Tychami. Zespół ten w 2020 roku zamieszkiwało 1,09 mln osób.

Rysunek 5. Podregion katowicki (NUTS3)

Źródło: GUS

W ujęciu podregionów NUTS3 Katowice wraz z Chorzowem, Mysłowicami, Rudą Śląską, Siemianowicami Śląskimi oraz Świętochłowicami tworzy podregion katowicki zamieszkiwany przez 724 tys. osób (w 2012 roku było to 758 tys. osób), tj. 16,1% potencjału ludnościowego województwa śląskiego. PKB podregionu katowickiego w 2018 roku (12 852 mln EURO) stanowił 21% PKB województwa śląskiego i był o 30% wyższy od PKB podregionu z 2010 roku. W 2018 roku PKB podregionu katowickiego stanowił 2,6% PKB Polski i pod tym względem był zbliżony do udziału największych polskich miast, tj. Krakowa (3,4% wartości PKB kraju), Łodzi (2,3% wartości PKB kraju), Wrocławia (2,8% wartości PKB kraju), Poznania (2,7% wartości PKB kraju). Wyjątkiem w tym

zestawieniu miast była Warszawa, której udział w tworzeniu PKB Polski w 2018 roku wyniósł 13,6% i był wyższy od tego rodzaju udziału województwa śląskiego (12,3%). Niska natomiast w relacji do wskazanych miast była dynamika wzrostu PKB podregionu katowickiego w latach 2010-2018, tj. wzrost o 30%. W tym samym okresie wzrost PKB analizowanych miast był następujący: Warszawa: 42%, Kraków: 52%, Łódź: 33%, Wrocław: 54%, Poznań: 33%.

Katowice są miastem centralnym (rdzeniowym) zespołu 14 miast na prawach powiatu tworzących Aglomerację Górnośląską, liczącą w 2020 roku 1,823 mln mieszkańców (w 2012 roku było to: 1,917 mln mieszkańców). Poza stolicą województwa, Aglomeracja Górnośląska obejmuje następujące miasta: Bytom, Chorzów, Dąbrowę Górniczą, Gliwice, Jaworzno, Mysłowice, Piekary Śląskie, Rudę Śląską, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze.

Rysunek 6. Aglomeracja Górnośląska

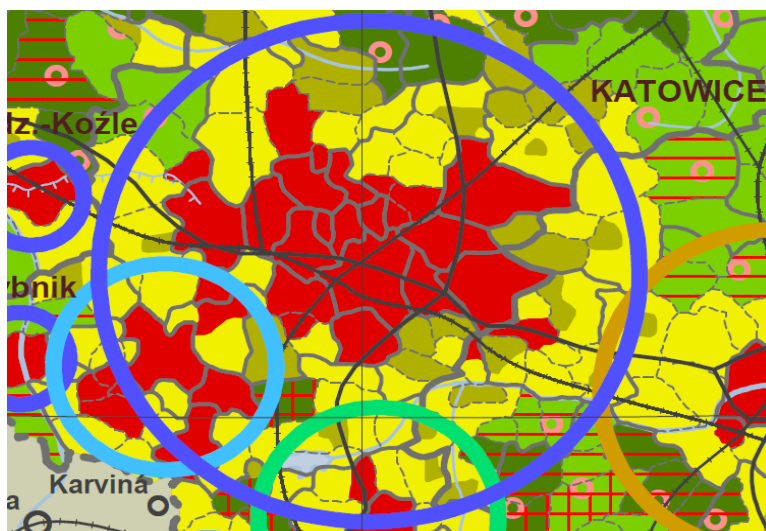

Źródło: <http://www.nettg.pl>

Aglomeracja Górnośląska tworzy unikatowy w skali Polski i Europy Środkowej obszar o jednym z najwyższych stopni zurbanizowania i uprzemysłowienia, stanowiąc równocześnie węzeł powiązań funkcjonalnych³⁷ dla katowickiego obszaru metropolitalnego.

³⁷ Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030 roku. KPZK PAN, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013, s. 37.

Rysunek 7. Katowicki obszar metropolitalny

Źródło: Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030 roku. KPZK PAN, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013

Katowicki obszar metropolitalny, zgodnie z definicją przyjętą przez Unię Metropolii Polskich, stanowi drugi pod względem potencjału ludnościowego (2,8 mln mieszkańców) obszar zurbanizowany w Polsce po warszawskim obszarze metropolitalnym (3,2 mln mieszkańców) i przed krakowskim obszarem metropolitalnym (2,1 mln mieszkańców).

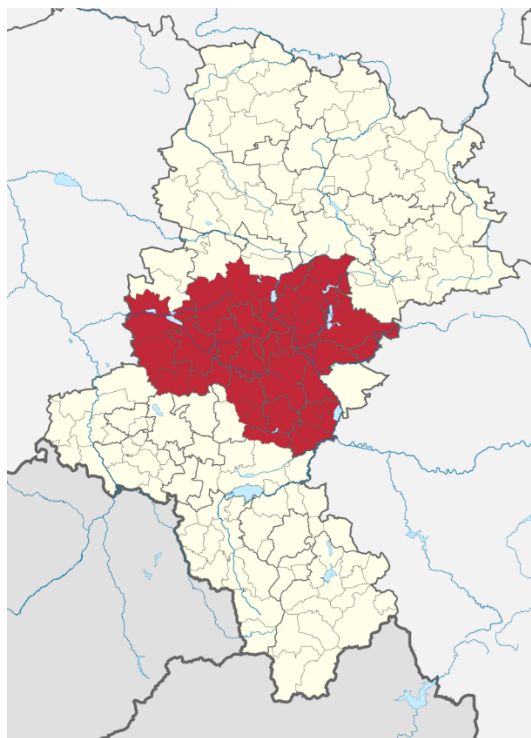
W ramach Programu ESPON „Study on urban function” zidentyfikowano obszary funkcjonalne (Functional Urban Areas, FUA), a także wyróżniono tzw. Europejskie Metropolitalne Obszary Wzrostu (Metropolitan European Growth Areas, MEGA). Wśród tego typu obszarów znalazło się 8 z Polski, tj.:

- MEGA III rzędu, tzw. potencjalna metropolia europejska obejmująca warszawski obszar metropolitalny,
- MEGA IV rzędu, tzw. słabo wykształcone metropolie europejskiej, do których zaliczono katowicki obszar metropolitalny. Poza tym obszarem w grupie MEGA IV znalazły się następujące polskie obszary metropolitalne: krakowski, trójmiejski, poznański, wrocławski, łódzki, szczeciński.

Kluczową strukturą instytucjonalną zarządzającą katowickim obszarem metropolitalnym jest powołana rozporządzeniem Rady Ministrów w dniu 1 lipca 2017 roku Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia (GZM). W skład GZM wchodzi 41 gmin, w tym 13 miast na prawach powiatu tworzących Aglomerację Górnośląską³⁸ oraz jednostki samorządu terytorialnego znajdujące się w ich najbliższym otoczeniu. W 2020 roku GZM liczyła 2,2 mln mieszkańców.

³⁸Wyjątek stanowi Jaworzno

Rysunek 8. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia

Źródło: GZM

3.2. Ukształtowanie terenu

Obszar³⁹ Katowic znajduje się w obrębie dwóch prowincji: Wyżyn Śląsko-Małopolskich oraz Kotlin Podkarpackich. Granice prowincji nawiązują w rejonie miasta do przebiegu stref uskoków Książęcych, Kłodnickich oraz Mikołowskich.

Północna, wschodnia i południowo-zachodnia część Katowic mieści się w obrębie jednostek niższego rzędu Wyżyn Śląsko-Małopolskich: podprowincja: Wyżyna Śląsko-Krakowska, makroregion: Wyżyna Śląska, mezoregion: Wyżyna Śląska Południowa, regiony:

- Płaskowyż Bytomsko-Katowicki,
- Kotlina Mysłowicka,
- Zrąb Mikołowski.

Zachodnia, środkowa i południowo-wschodnia część Katowic znajduje się w obrębie jednostek Kotlin Podkarpackich: podprowincja: Kotliny Podkarpackie Zachodnie, makroregion: Kotlina Raciborsko-Oświęcimska, mezoregion: Kotlina Raciborska,

- region: Wysoczyzny Przywyzanne (subregion Dolnej Górnej Kłodnicy),

³⁹ Opis pkt. „Ukształtowanie terenu” wykonano na podstawie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice – II edycja. Uchwała Nr XXI/483/12 Rady Miasta Katowice z dn. 25.04.2012. Część I. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, s. 25.

- mezoregion: Dolina Wisły,
- region Dolina Wisły Odcinek Zachodni (subregion Równina Gostynki).

3.3. Walory środowiskowe, bogactwa naturalne, możliwość ich eksploatacji i wykorzystania

Tereny biologicznie czynne ujęte jako: lasy (42,82% powierzchni miasta), tereny rolnicze (10,05% powierzchni miasta) oraz tereny zieleni urządzonej (5,20% powierzchni miasta) stanowią 58,07% powierzchni Katowic⁴⁰. Lasy w całości zostały uznane za podlegające ochronie. Cechują się fragmentaryzacją, a także są poprzecinane infrastrukturą liniową (linie energetyczne, gazociągi, szlaki komunikacyjne). Ponadto, obszary leśne są narażone na niekorzystne oddziaływanie sektora przemysłowego (zanieczyszczenia pyłowe, gazowe, osiadanie i zalewanie terenów w wyniku eksploatacji kopalni). Dzięki zmniejszeniu negatywnego oddziaływania środowiskowego przemysłu, znacznie poprawił się stan zdrowotny lasów⁴¹, w tym zwiększeniu uległ liczebny stan zwierzyny leśnej. Głównymi problemami gospodarki leśnej w Katowicach pozostają jednak zalewiska (jako efekt działalności górniczej) skutkujące koniecznością wyłączenia gruntów z produkcji leśnej oraz zmieniające się stosunki wodne.

Ranga regionalna elementów biosfery wiąże się w Katowicach z dużymi kompleksami leśnymi, tj. Lasy Murckowskie i Lasy Panewnickie. Ważnym walorem przyrodniczym Katowic są także: kompleks stawów Szopienice-Borki, obszary o charakterze łącznikowym pomiędzy Lasami Panewnickimi i Murckowskimi oraz Lasami Pszczyńskimi (tj. korytarz ekologiczny Mlecznej, Las Gniotek, kompleksy rolne w Zarzeczcu, a także pasma dolin: Kłodnicy, Ślepiotki, Kokocińca, Rowu Panewnickiego, Brynicy, Rawy, Boliny).

Obszary chronione obejmują łącznie 232 ha (1,4% powierzchni miasta), w tym: rezerwat przyrody (127,4 ha), użytek ekologiczny (4,2 ha) oraz zespół przyrodniczo-krajobrazowy (100,4 ha). Wśród nich wyróżnia się: dwa rezerwaty („Las Murckowski” oraz „Ochojec”), jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy („Źródła Kłodnicy”), jeden użytek ekologiczny („Płone Bagno”). Dodatkowo ochroną przyrody objęte są: 34 drzewa (pomniki przyrody), 11 obszarów zielonych o statusie parku (największy to Katowicki Park Leśny, natomiast 2 parki wpisane są do ewidencji zabytkowych parków i ogrodów w Polsce)⁴². W Katowicach znajduje się również 19 obszarów o ponadprzeciętnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych predestynowanych do zachowania ze względu na ich znaczenie dla ochrony gatunków roślin i zwierząt. Wśród tego rodzaju obszarów znajdują się między innymi: kompleks stawów na Os. Tysiąclecia, stawy Szopienice-Borki, dolina Kłodnicy, Staw Grunfeld, Katowicki Park Leśny im. Romana Stachonia, stawy Janina – Barbara.

⁴⁰ Wartość ustalona na podstawie: danych GUS (por. pkt. 3.10 oraz Tabela 65). Udział terenów biologicznie czynnych w Katowicach oszacowany w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Katowice na lata 2017-2020. Uchwała NR XLIV/832/17 Rady Miasta Katowice z dnia 22 czerwca 2017 wynosi 67%.

⁴¹ Program Ochrony Środowiska dla Miasta Katowice na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021. Katowice 2013, s. 124 oraz Program Ochrony Środowiska dla Miasta Katowice na lata 2017-2020. Uchwała NR XLIV/832/17 Rady Miasta Katowice z dnia 22 czerwca 2017

⁴² Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice – II edycja. Uchwała Nr XXI/483/12 Rady Miasta Katowice z dn. 25.04.2012.

Tabela 65. Struktura terenów zielonych i jej dynamika zmian w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
[1] Parki spacerowo-wypoczynkowe [ha]	663,40	663,40	663,40	173,80*	173,80	173,80	-	26
[2] Zieleńce [ha]	49,10	49,10	49,10	39,70	39,70	41,11	-	84
[3] Tereny zieleni osiedlowej [ha]	325,67	311,76	380,64	378,14	336,38	338,26	-	104
[1+2+3] Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej [ha]	1 038,17	1 024,26	1 093,14	591,64	549,88	553,17	-	53
Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem miasta [%]	6,3	6,6	6,6	3,6	3,3	3,4		53
[4] Zieleń uliczna [ha]	49,80	49,80	49,80	221,50	221,50	222,35	-	446
[5] Cmentarze [ha]	77,20	77,20	77,20	77,20	77,20	77,20	-	100
[1+2+3+4+5] Udział zieleni urządzonej powierzchni ogółem miasta [%]	7,1	7,0	7,4	5,4	5,2	5,2		73
Lasy ogółem [ha], w tym:	6 540,10	6 534,18	6 557,70	6 540,68	6 539,21	6 560,66	6 579,85	101
- lasy gminne [ha]	29,60	29,60	29,60	29,60	29,60	43,84	-	148
Udział lasów ogółem w powierzchni ogółem miasta [%]	39,7%	39,7%	39,8%	39,7%	39,7%	39,8%	40,0%	101

Źródło: GUS BDL

*w 2017 roku nastąpiła zmiana kwalifikacji statystycznej terenów zaliczanych do kategorii 'parki spacerowo-wypoczynkowe'. Statystyczny spadek powierzchni parków stanowi konsekwencję zmiany metodyki sprawozdawczej (wyłączenie z sumarycznej powierzchni Katowickiego Parku Leśnego – obszaru rozległego terenu leśnego oraz nieuwzględnienie Parku Załęskiego i Parku Powstańców Śląskich (powierzchnie poniżej 2 ha – zgodnie z definicją pojęć formularza GUS SG-01, park to obszar o powierzchni minimum 2 ha). Powyższa zmiana metodyki nie oznacza, że w/w parki nie znajdują się w faktycznej strukturze terenów zielonych w Katowicach.

Tabela 66. Parki miejskie, skwery, zieleń uliczna w Katowicach

Kategoria	Powierzchnia [ha]
Katowicki Park Leśny (w tym lasy oraz Dolina Trzech Stawów)	284,67
Park Kościuszki	50,95
Park przyklasztorny przy Bazylice Św. Ludwika w Panewnikach	10,55
Park w Murckach	9,83
Park Zadole	7,76
Las zagospodarowany rekreacyjnie w kwartale ulic: Pszczyńska, Górniczego Stanu, Wojciecha i Barbórki	4,43
Park Bolina	4,71
Park Wełnowiecki	4,18
Park Bogucicki	3,78
Park Giszowiecki	3,39
Park Olimpijczyków	2,81
Park Alfreda	2,20
Park przy ul. Migdałowców	-
Park przy ul. Strzelców Bytomskich	-
Park przy ul. Gliwickiej	-
RAZEM PARKI	389,26
53 skwery i zieleńce w administracji Zakładu Zieleni Miejskiej	40,6
Zieleń uliczna	49,8
RAZEM PARKI, SKWERY, ZIELEŃ ULICZNA	479,66

Źródło: Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Katowice na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021. Katowice 2013, s. 125.

W strukturze terenów zieleni urządzonej dominują parki i inne tereny zieleni osiedlowej, następnie parki spacerowo-wypoczynkowe. Największe spośród parków nich zlokalizowane są w dzielnicy Os. Paderewskiego – Muchowiec (Katowicki Park Leśny i Dolina Trzech Stawów) oraz we wschodniej części Brynowa (Park Kościuszki oraz Katowicki Park Leśny). Znaczący (tj. powyżej 10% powierzchni dzielnicy) odsetek terenów zieleni występuje także w: Bogucicach, Załężu i w Wełnowcu-Józefowcu.

W terenie Katowic znajdują się dwa **zbiorniki wód podziemnych**, tj. nr 331 (tzw. „Dolina kopalna rzeki górna Kłodnica” o powierzchni ok. 70 km²) oraz nr 329 (tzw. „Zbiornik Bytom” o powierzchni 250 km²). Zbiornik nr 331 (czwartorzędowy) został wymieniony w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie przebiegu granic dorzeczy i regionów wodnych co umożliwi wyznaczenie dla niego obszaru ochronnego. Ze względu na działalność górnictwem oraz powierzchniowe zanieczyszczenia jakość wód zbiornika nr 331 ulega niekorzystnym zmianom⁴³.

Wydobycie **węgla kamiennego** prowadzone jest w mieście na skalę przemysłową od ponad 125 lat. Do roku 2015 znaczący obszar miasta (ok. 75%) zajmowały obszary górnicze kopalń węgla kamiennego, tj. Murcki-Staszic, Mysłowice-Wesoła, Wujek, Wieczorek. Obecnie (2021) w Katowicach eksploatację górnictwem prowadzą kopalnie: Staszic-Wujek oraz Mysłowice-Wesoła. Kopalnie Ruda oraz Piast-Ziemowit posiadają w niewielkim zakresie obszary górnicze w Katowicach, lecz nie prowadzą wydobywania w granicach miasta. Ze względu na procesy likwidacyjne w górnictwie obszary górnicze zmniejszyły się do ok. 48% powierzchni miasta.

Zgodnie z umową społeczną podpisaną z sektorem górnictwa kamiennego z dnia 28 maja 2020 roku branża górnictwa będzie podlegała stopniowemu wygaszaniu. W przypadku Katowic harmonogram wygaszania eksploatacji węgla kamiennego podano w poniższej tabeli.

Tabela 67. Harmonogram wyłączenia kopalń węgla kamiennego, których obszar eksploatacji znajduje się (lub wchodzi) na teren miasta Katowice

Kopalnia / Zakład Górniczy (ZG)	Lokalizacja KWK / ZG	Ruch	Obszar górniczy / Złoże	Typ kopaliny	Wydobycie w 2019 r. (tys. Ton)	Zatrudnienie w 2019 r. (osoby)	Data obowiązywania koncesji złoże	Planowana data zakończenia wydobywania wg Propozycji porozumienia z 28 maja 2021 r.
KWK Wujek	Katowice		Katowice – Brynów / Wujek	WK energetyczny	839	1 423	2035	2021*
			Stara Ligota	WK energetyczny			2035	
KWK Murcki-Staszic	Katowice		Bogucice I	WK energetyczny i koksowy +MPW	3 000	4 009	2043	2039
			Giszowiec I	WK energetyczny i koksowy + MPW				
KWK Mysłowice-Wesoła	Mysłowice		Wesoła II / Wesoła	WK energetyczny +MPW	2 102	3 359	2043	2041
KWK Ruda	Ruda Śląska	Ruch Halemba	Halemba I	WK energetyczny i koksowy +MPW	4 319	6 542	2044	2034
			Halemba – Szyb Wschodni	WK energetyczny i koksowy +MPW			2044	
		Ruch Pokój	Wirek II / Pokój	WK energetyczny i koksowy +MPW			2035	2021

Źródło: Krajowy Plan Sprawiedliwej Transformacji. Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowanych, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Katowice – Warszawa, wrzesień 2021.

* data połączenia Kopalni Wujek z Kopalnią Murcki-Staszic

⁴³ Program Ochrony Środowiska dla Miasta Katowice na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021. Katowice 2013, s. 60.

3.4. Struktura osadnicza – układ funkcjonalno-przestrzenny

Na strukturę osadniczą Katowic, w kontekście charakteru i lokalizacji poszczególnych dzielnic (jednostek pomocniczych), składa się 5 zespołów dzielnic, obejmujących:

- zespół dzielnic śródmiejskich,
- zespół dzielnic północnych,
- zespół dzielnic zachodnich,
- zespół dzielnic wschodnich,
- zespół dzielnic południowych.

Kryteria grupowania jednostek pomocniczych w zespoły dzielnic obejmują: sąsiedztwo, profil aktywności, dominująca funkcja, charakter społeczności, względy historyczne, potencjał rozwojowy, powiązania przestrzenne, charakter zabudowy, stopień urbanizacji, typ problemów i spuścizna przemysłowa.

Zespół dzielnic śródmiejskich – zajmuje obszar 15,4 km², tj. 9,4% powierzchni Katowic, zamieszkiwany jest przez 60,2 tys. osób (w 2012 roku było to 71,0 tys. mieszkańców)⁴⁴, cechuje się największą w mieście gęstością zaludnienia 3,9 tys. os/km² (w 2012 roku było to 4,6 tys. os/km²). Liczba ludności zespołu dzielnic śródmiejskich systematycznie maleje – dla porównania w 2003 roku mieszkało tu 82,0 tys. osób, zaś gęstość zaludnienia sięgała 5,3 tys. os/km². Zlokalizowany w centralnej i częściowo północnej części miasta zespół dzielnic śródmiejskich obejmuje następujące jednostki pomocnicze: Śródmieście, Os. Paderewskiego-Muchowiec, Koszutka i Bogucice. Funkcjonalnie oraz pod względem charakteru zabudowy zespół dzielnic śródmiejskich wyznacza rangę całych Katowic jako stolicy drugiego pod względem liczby ludności w Polsce województwa śląskiego oraz ośrodka centralnego Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Zespół dzielnic śródmiejskich wyróżnia: zwarta, wysoka zabudowa o charakterze miejskim; największa w mieście koncentracja obiektów użyteczności publicznej, w tym metropolitalnych o funkcjach kulturalnych, kongresowo-wystawienniczych; zakomponowanych przestrzeni o znaczeniu ogólnomiejskim i ponadmiejskim, a także obiektów symbolicznych i wizytówkowych Katowic. Na obszarze zespołu dzielnic śródmiejskich koegzystują ze sobą zarówno historyczne, jak i współczesne śródmiejskie układy urbanistyczne, funkcjonują nowe obiekty usługowe i przestrzenie obejmujące funkcje nauki i szkolnictwa wyższego, centra handlowe, przestrzenie biurowe, nowoczesny biznes, obiekty komunikacji lokalnej, krajowej i międzynarodowej. Wizytówką obszaru jest Strefa Kultury zlokalizowana na terenach poprzemysłowych po byłej kopalni KWK „Katowice”.

Zespół dzielnic północnych – obszarowo obejmuje 18,3 km² (8,3% powierzchni miasta) i jest zamieszkiwany przez 62,2 tys. mieszkańców (w 2012 roku było to 69,8 tys. osób) przy gęstości zaludnienia wynoszącej 3,4 tys. os/km² (w 2012 roku było to 3,8 tys. os/km²)⁴⁵. Obszar zespołu dzielnic północnych cechują trendy depopulacyjne – w 2003 roku mieszkało tam 74 tys. osób, natomiast gęstość zaludnienia wynosiła 4,0 tys. os/km². W skład zespołu dzielnic północnych wchodzi: Załęże, Os. Witosa, Os. Tysiąclecia, Dąb i Wełnowiec-Józefowiec. Zespół cechuje duże zróżnicowanie funkcjonalne i krajobrazowe, z przewagą funkcji mieszkaniowej (zarówno stare jak i nowe realizacje)

⁴⁴ Korzystając z danych zamieszczonych w Raporcie o stanie miasta Katowice, który został przygotowany w 2014 roku, w opisach zespołów dzielnic dla uchwycenia możliwości porównania zmian demograficznych wykorzystano dane zamieszczone w w/w raporcie odnoszące się do 2012 roku.

⁴⁵ W zakresie gęstości zaludnienia występuje duże zróżnicowanie, przykładowo w przypadku Os. Tysiąclecia wynosi ono ok. 11 tys. osób/km²

oraz handlowo-usługowo-rozrywkowej (CH Silesia City Center). W strukturze przestrzennej obecne są także tereny i obiekty przemysłowe oraz poprzemysłowe. Duże zespoły mieszkaniowe - Os. Tysiąclecia oraz Os. Witosa, uzupełnione o nowe realizacje - Os. Dębowe Tarasy, stanowią zaplecze mieszkaniowe dla Śródmieścia oraz miejsce lokalizacji funkcji centralnych.

Zespół dzielnic zachodnich – obejmuje obszar o powierzchni 23,2 km² (14,1% powierzchni miasta). Na terenie zespołu dzielnic zachodnich zamieszkuje 48,4 tys. mieszkańców (w 2012 roku było to 54,0 tys. osób), natomiast gęstość zaludnienia kształtuje się na poziomie 2,1 tys. os/km² (w 2012 roku było to 2,33 tys. os/km²). Podobnie jak w przypadku zespołu dzielnic centralnych i północnych obszar zespołu dzielnic zachodnich charakteryzują trendy depopulacyjne – w 2003 roku populacja zamieszkująca ten obszar liczyła 57 tys. osób, zaś gęstość zaludnienia wynosiła 2,5 tys. os/km². W skład zespołu wchodzi następujące jednostki pomocnicze Katowic: Załęską Hałda-Brynów, Brynów-Osiedle Zgrzebnioka i Ligotę - Panewniki. W ramach omawianego obszaru dominuje funkcja mieszkaniowa o różnorodnej zabudowie, tj. zarówno wielorodzinnej, jak i jednorodzinnej, w tym lokalizacje uznawane w Katowicach za prestiżowe. Istotne znaczenie z punktu widzenia historycznego odgrywa KWK „Wujek”, natomiast w pobliżu autostrady A4 zlokalizowane są funkcje biznesowe, medyczne oraz hotelowe. Dopełnienie funkcjonalne zespołu stanowią atrakcyjne tereny parkowo-rekreacyjne oraz leśne.

Zespół dzielnic wschodnich - zajmuje obszar 36,9 km² czyli 22,4% powierzchni miasta. Potencjał demograficzny wynosi 53,6 tys. osób (w 2012 roku było to 63,4 tys. mieszkańców) przy gęstości zaludnienia sięgającej 1,5 tys. os/km² (w 2012 roku było to 1,7 tys. os/km²). Dla porównania liczba mieszkańców zespołu w 2003 roku wynosiła 67,3 tys. osób, przy gęstości zaludnienia równej 1,8 tys. os/km². W skład zespołu dzielnic wschodnich wchodzi: Zawodzie, Dąbrówka Mała, Szopienice-Burowiec, Janów-Nikiszowiec oraz Giszowiec. Niższa w relacji do dzielnic śródmiejskich, północnych i zachodnich gęstość zaludnienia jest determinowana w przypadku dzielnic wschodnich dużym udziałem w strukturze zagospodarowania ich przestrzeni terenów przemysłowych, poprzemysłowych, komunikacyjnych i składowych, a także terenów biologicznie czynnych (kompleks stawów w Szopienicach). Na omawianym obszarze obecne są także funkcje mieszkaniowe, handlu wielkopowierzchniowego, usług oraz szkolnictwa wyższego. Wyróżnikiem tej części miasta są atrakcyjne walory kulturowe i urbanistyczne związane z zespołami mieszkaniowymi Nikiszowca i Giszowca.

Zespół dzielnic południowych – największy powierzchniowo zespół dzielnic w mieście którego powierzchnia wynosi 75,6 km², tj. 45,9% powierzchni Katowic. Populacja zespołu liczy 48,2 tys. osób (w 2012 roku było to 47,8 tys. mieszkańców), zaś gęstość zaludnienia to ok. 0,64 tys. os/km² (w 2012 roku było to 0,63 tys. os/km²). Zespół dzielnic południowych to obecnie jedyny w strukturze osadniczej miasta obszar, który notuje systematyczny wzrost liczby mieszkańców – w 2003 roku był zamieszkiwany przez 45,9 tys. osób, przy gęstości zaludnienia wynoszącej 0,6 tys. os/km². Niska gęstość zaludnienia, tj. ponad 6-krotnie mniejsza niż w zespole dzielnic śródmiejskich, jest determinowana sposobem zagospodarowania przestrzeni, w której dominują duże kompleksy leśne, pozostałości terenów rolniczych oraz w przeważającej części niska zabudowa mieszkaniowa. Zespół dzielnic południowych obejmuje następujące dzielnice: Murcki, Piotrowice-Ochojec, Zarzecz, Kostuchnę i Podlesie. Naturalne przedłużenie typowej zabudowy miejskiej śródmieścia można spotkać niemal wyłącznie w Piotrowicach-Ochojcu, a także częściowo w północnej części Kostuchny. W przypadku pozostałych dzielnic dominuje zabudowa jednorodzinna o charakterze podmiejskim. Wysoka atrakcyjność mieszkaniowa tego obszaru w zasadzie determinuje dominującą jego funkcję uzupełnioną o tereny rekreacyjne związane z kompleksami leśnymi. Dodatkowo uzupełnienie stanowią

działalności około-przemysłowe na terenach przylegających do byłej kopalni KWK „Murcki” – rejon „Boże Dary”.

W **strukturze przestrzennej** miasta (por, także pkt. 3.10) udział powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej wynosi 42,35%. Udział ten w poszczególnych dzielnicach jest znacznie zróżnicowany, sięgając od 50% w Śródmieściu do zaledwie kilkunastu procent w Zarzeczu i kilku w Murkach. Zróżnicowanie udziału powierzchni zabudowy w powierzchni miasta determinowane jest w przypadku Katowic głównie dużą powierzchnią gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (42,82%). Istotny procent w strukturze zagospodarowania terenu stanowią także użytki rolne (10,05%).

Największy udział wśród powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych łączy się z funkcją mieszkaniową 11,72%. Tereny zabudowane i zurbanizowane o funkcji przemysłowej stanowią 7,94% powierzchni Katowic. Tereny komunikacji drogowej i kolejowej to 10,97% powierzchni miasta. Tereny rekreacji i wypoczynku stanowią nieco ponad 3% powierzchni Katowic.

Tabela 68. Struktura zagospodarowania gruntów w Katowicach w 2020 roku

Kategoria	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni ogółem [%]
Powierzchnia ogółem, w tym:	16 464	100,00
- użytki rolne	1 654	10,05
- grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	7 050	42,82
- grunty pod wodami	237	1,44
- grunty zabudowane i zurbanizowane razem	6 972	42,35
- grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	1 929	11,72
- grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	1 308	7,94
- grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	1 127	6,85
- grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	200	1,21
- grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	505	3,07
- grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	1 246	7,57
- grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	559	3,40

Źródło: GUS BDL

Relacja pomiędzy terenami zabudowanymi a leśnymi i użytkami rolnymi wskazuje, że w najmniejszym stopniu zainwestowane zabudową są zespoły dzielnic południowych (Kostuchna, Zarzecze, Podlesie, Murcki) w największym zaś stopniu obszar dzielnic Śródmiejskich (Śródmieście, Zawodzie, Koszutka, Bogucice, Os. Paderewskiego-Muchowiec).

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Katowic umożliwia wskazanie funkcji dominujących w poszczególnych zespołach dzielnic. Należą do nich:

- zespół dzielnic śródmiejskich – funkcje metropolitalne (m.in.: kultura, szkolnictwo wyższe, nauka, biznes, administracja, hotele, rozrywka, komunikacja ponadregionalna, działalność kongresowa i wystawiennicza), funkcje usługowo-handlowe (w tym handel wielkopowierzchniowy realizowany przez galerie handlowe), funkcje mieszkaniowe,
- zespół dzielnic północnych – funkcja mieszkaniowa, handel wielkopowierzchniowy (realizowany przez galerie handlowe), funkcja biznesowa (powierzchnie biurowe)
- zespół dzielnic zachodnich - funkcja mieszkaniowa, funkcje usługowo-handlowe (w tym handel wielkopowierzchniowy i detaliczny), funkcja usług medycznych,

- zespół dzielnic wschodnich – funkcja przemysłowa, komunikacyjna i składowa, mieszkaniowa, handel wielkopowierzchniowy, funkcja turystyczno-kulturowa (Nikiszowiec), funkcja usług medycznych,
- zespół dzielnic południowych – funkcja mieszkaniowa, rekreacyjna, funkcja usług medycznych.

Generalnie strukturę funkcjonalno-przestrzenną Katowic cechują:

- dynamiczne, wielokierunkowe zmiany, tj. zanik przemysłowej funkcji miastotwórczej (górnictwo, hutnictwo), uwolnienie terenów poprzemysłowych, często o atrakcyjnej lokalizacji. Przekształcenie funkcji z przemysłowo-składowej na usługowo-mieszkaniową, usługowo-biznesową;
- stopniowe nasycenie przestrzeni dzielnic południowych, atrakcyjnych krajobrazowo, w osiedla deweloperskie o zabudowie mieszanej. W zakresie funkcji mieszkaniowej następuje także dogęszczenie istniejącej zabudowy osiedli mieszkaniowych z lat 70-tych i 80-tych;
- występowanie obszarów o nieukształtowanej funkcji, tj. terenów na których wygasły pierwotne funkcje związane z przemysłem ciężkim (11,2% miasta) oraz powolny proces ich przekształcania. Przykładowo: Załęże (rejon Huty Baildon); Obroki (rejon ul. Obroki w pobliżu granicy z Chorzowem); Wełnowiec (tereny po Zakładach Cynkowych Silesia); Nikiszowiec-Janów (obszar po KWK „Wieczorek”); Szopienice (obszar po zlikwidowanej Hucie Szopienice); Kostuchna (obszar po KWK Boże Dary);
- nadal znaczne tereny zajmowane przez działający przemysł wydobywczy (Kopalnia Wujek, Kopalnia Murcki-Staszic, KWK Wesola);
- brak wyraźnych dystansów przestrzennych pomiędzy terenami zainwestowanymi w Katowicach a miastami ościennymi;
- procesy koncentracji funkcji usługowo-biznesowych, w tym o randze metropolitalnej w Śródmieściu oraz rezydencjalnych, w tym o wysokim standardzie w zespole dzielnic południowych, a także w ostatnim okresie w zespole dzielnic północnych (Dąb, Bogucice) i wschodnich (Nikiszowiec);
- poprawa parametrów technicznych nadrzędnego układu drogowego miasta, a także częściowo układu wewnętrznego – szczególnie w kierunku wschód-zachód. Nadal największe problemy komunikacyjne stwarza kierunek północ-południe – zarówno w układzie nadrzędnym, jak i wewnętrznym (utrudniony dojazd z dzielnic południowych i północnych).

3.5. Powiązania funkcjonalne - obszary funkcjonalne

POWIĄZANIA SPOŁECZNO-GOSPDOARCZE

W kontekście zewnętrznym funkcje metropolitalne świadczą o skali oddziaływania miasta na otoczenie i określają jego rangę w regionalnych, krajowych i międzynarodowych relacjach społeczno-ekonomicznych. W kontekście wewnętrznym funkcje metropolitalne porządkują i hierarchizują strukturę przestrzenną miasta. Mając powyższe na uwadze do grupy funkcji metropolitalnych Katowic zalicza się:

- naukę i szkolnictwo wyższe,
- specjalistyczne usługi medyczne,
- kulturę wysoką; wydawnictwa, sztukę, media komunikacji społecznej,
- działalność związaną z funkcjami kongresowymi i wystawienniczymi,
- administrację publiczną i związków wyznaniowych,
- sprzedaż wielkopowierzchniową (centra handlowe) i hurtową,

- działalność instytucji finansowych i ubezpieczeniowych,
- logistykę, transport i składowanie o randze krajowej i międzynarodowej,
- usługi biznesowe, w tym consulting prawny, ekonomiczny i technologiczny oraz centra nowoczesnych usług biznesowych,
- działalność produkcyjną o zasięgu krajowym i międzynarodowym, w tym parki przemysłowe i technologiczne.

Funkcje metropolitalne Katowic koncentrują się przede wszystkim w zespole dzielnic śródmiejskich. Na tym obszarze realizowane są wydarzenia artystyczne, sportowe, wydarzenia konferencyjno-wystawiennicze. W Śródmieściu koncentruje się także wysokiej klasy zaplecze hotelowe, duże centra handlowo-usługowe i rozrywkowe, powierzchnie biurowe o wysokim standardzie, ośrodki decyzyjne administracji rządowej i samorządowej, usługi biznesowe, usługi transportu pasażerskiego o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, nauka i szkoły wyższe. Tradycyjna działalność przemysłowa występująca jeszcze w latach 90-tych na obszarze dzielnic śródmiejskich i w ich najbliższym otoczeniu w zasadzie została ostatecznie wygaszona, co powoduje, że ostatnia dekada wiąże się z nasileniem koncentracji funkcji metropolitalnych i ponadlokalnych na tym obszarze.

Działalność produkcyjna i logistyczna o znaczeniu krajowym i międzynarodowym skoncentrowana jest przede wszystkim w zespołach dzielnic wschodnich (Szopienice, Janów-Nikiszowiec, Giszowiec, Zawodzie), północnych (Załęże) oraz zachodnich (Ligota, Piotrowice). W zespole dzielnic zachodnich (Ligota - Panewniki) oraz południowych (Piotrowice - Ochojec) koncentrują się ponadto metropolitalne usługi medyczne oraz szkolnictwa wyższego. Natomiast w zespole dzielnic wschodnich występują usługi metropolitalne związane ze szkolnictwem wyższym (Zawodzie), zaś w zespole dzielnic północnych wysokiej klasy powierzchnie biurowe (np. Wełnowiec-Józefowiec: Jesionowa Business Point, Górnośląski Park Przemysłowy).

Poza Śródmieściem handel wielkopowierzchniowy o znaczeniu ponadlokalnym koncentruje się w zespołach dzielnic północnych (w tym między innymi - Dąb: CH Silesia City Center; Os. Witosa: MAKRO; Os. Tysiąclecia: CH AUCHAN; Załęże: CH Załęże), wschodnich (Dąbrówka Mała: CH Dąbrówka, RAWA Park; Szopienice - Burowiec: SELGROS), zachodnich (Ligota – Panewniki: CH LIBERO).

W przypadku pozostałych dzielnic, szczególnie zespołu dzielnic południowych (Murcki, Zarzecze, Kostuchna, Podlesie) dominują funkcje endogeniczne związane z mieszkalnictwem, rekreacją oraz usługami podstawowymi. Korzystne trendy populacyjne na tym obszarze prowadzą do dalszego rozwoju funkcji mieszkaniowej wymuszającej konieczność tworzenia odpowiedniego zaplecza usługowego.

Trendy metropolizacyjne w zespołach dzielnic znajdujących się poza śródmieściem, a także wysoka atrakcyjność mieszkaniowa zespołu dzielnic południowych powodują, że w Katowicach zauważalne są procesy tworzenia subcentrów południowego i północnego. Obszar koncentracji funkcji metropolitalnych tworzy w przestrzeni miasta formę trójkąta, którego wierzchołkiem jest rejon strategicznego obszaru rozwojowego „Katowice-Północ Ekomiasto” na Wełnowcu, podstawą zaś pasmo al. Górnośląskiej na odcinku pomiędzy Os. Witosa a węzłem komunikacyjnym „Murckowska”⁴⁶.

Wysoka ranga społeczno-gospodarcza Katowic wyraża się między innymi w bardzo dużym odsetku pracujących na 1000 mieszkańców (najwyższy w Polsce), a także wysoką liczbą miejsc pracy (ponad 170

⁴⁶ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice – II edycja. Uchwała Nr XXI/483/12 Rady Miasta Katowice z dn. 25.04.2012. s. 10.

tys. ujętych przez GUS). Efektem rangi społeczno-gospodarczej Katowic są silne relacje gospodarcze, które miasto tworzy z otoczeniem. Zgodnie z raportem „Dojazdy do pracy w województwie śląskim”⁴⁷ w województwie śląskim w 2016 roku do pracy poza gminę swojego zamieszkania wyjeżdżało 514,8 tys. pracowników, tj. 15,7% ogółu dojeżdżających w Polsce (w 2011 roku było to 487,3 tys. osób). Przyjeżdżających do pracy do województwa śląskiego było więcej niż wyjeżdżających, stąd iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem wyniósł 1,09⁴⁸ i należał do jednych z najwyższych w kraju.

Najwyższy iloraz tego rodzaju przepływów odnotowały Katowice, w przypadku których wyniósł on 5,9 (por. tabela poniżej).

Tabela 69. Gminy województwa śląskiego z największą przewagą liczby przyjeżdżających do pracy nad liczbą wyjeżdżających do pracy (2016 r.)

Gmina	Iloraz przepływów
Katowice	5,90
Bielsko-Biała	4,33
Pietrowice Wielkie	4,02
Żywiec	3,48
Gliwice	3,15
Jastrzębie-Zdrój	2,95
Częstochowa	2,82
Skoczów	2,75
Szczekociny	2,69
Sośnicowice	2,49

Źródło: Dojazdy do pracy w województwie śląskim w 2016 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, 30.08.2019

Katowice stanowiły docelowe miejsce dojazdów do pracy dla 113,8 tys. osób (2016 r.), co oznacza spadek o 6,9% w relacji do poprzedniego badania realizowanego w 2011 roku. Większość dojeżdżających do Katowic do pracy pochodzi z województwa śląskiego (100,6 tys. osób, tj. 88,4%). Pod względem grup wiekowych osób dojeżdżających do pracy do Katowic dominowały dwie grupy osób w wieku 35-44 lata (31,1% dojeżdżających) oraz 25-34 lata (29,8% dojeżdżających).

Najwięcej osób do pracy do Katowic przyjeżdżało z następujących miast Aglomeracji Górnośląskiej: Sosnowiec (8,4 tys. osób), Chorzów (6,1 tys. osób), Ruda Śląska (5,0 tys. osób), Mysłowice (4,9 tys. osób), Tychy (4,7 tys. osób). Najliczniejszą grupą osób dojeżdżających do pracy do Katowic spoza województwa śląskiego były osoby zamieszkujące w województwie małopolskim, w szczególności z Oświęcimia⁴⁹ (1,1 tys. osób), Osieka (0,3 tys. osób), Chrzanowa (0,3 tys. osób), Trzebini (0,2 tys. osób), Kęt (0,2 tys. osób). Z terenu województwa opolskiego najwięcej przyjeżdżających do pracy do Katowic odnotowano z Kędzierzyna-Koźła (0,2 tys. osób).

Powiązania społeczno-gospodarcze Katowic mogą być także analizowane w kontekście tzw. policentrycznego regionu miejskiego. Koncepcja **policentrycznego regionu miejskiego** (*policentric urban region, PUR*) wykorzystuje założenie, zgodnie z którym poza klasycznymi hierarchicznymi powiązaniemmi pomiędzy miastami, w dobie globalizacji i cyfryzacji następuje sieciowanie miast przybierające wymiar horyzontalnych powiązań pomiędzy ośrodkami miejskimi różnej wielkości i rangi. Powiązania horyzontalne determinują takie czynniki jak: krajowa i międzynarodowa mobilność kapitału ludzkiego, występowanie przestrzennych i a-przestrzennych korytarzy, np. wysokiej jakości infrastruktura transportowa i ICT, będących swego rodzaju bramami (*gateways*) obszarów wysokiej

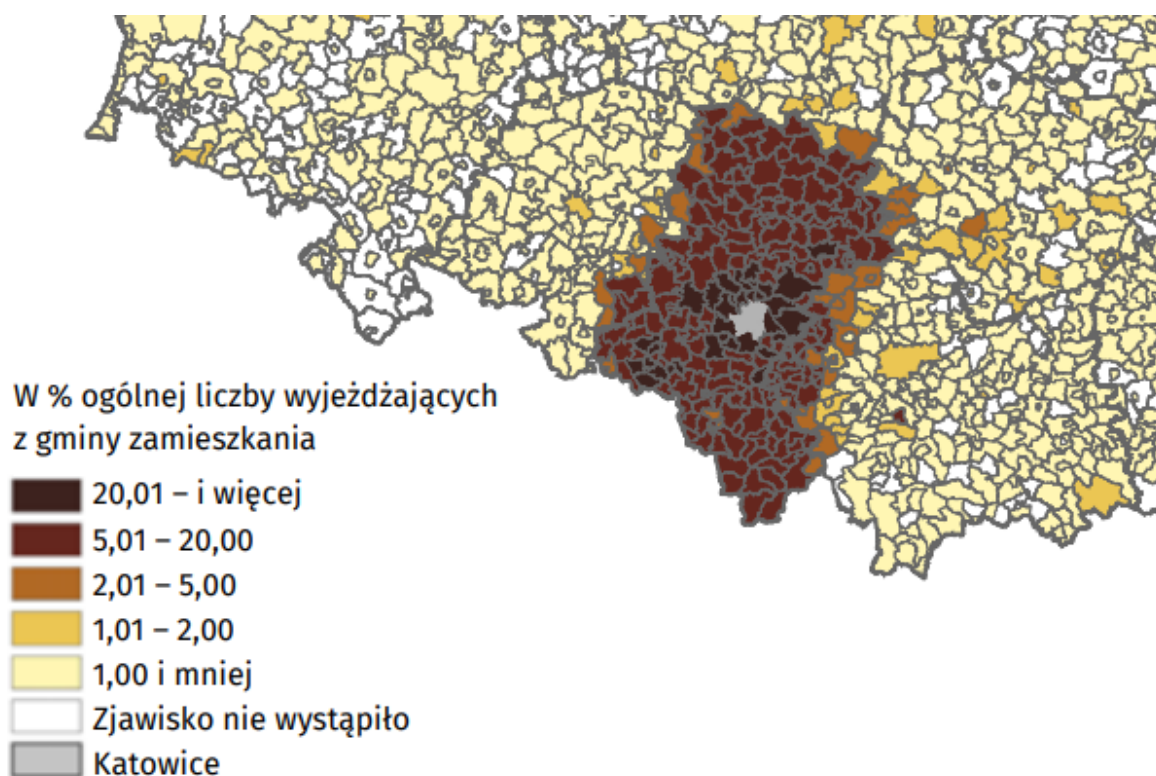
⁴⁷ Dojazdy do pracy w województwie śląskim w 2016 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, 30.08.2019

⁴⁸ Iloraz przepływów określa relację: liczba przyjeżdżających do pracy w danym województwie przez liczbę wyjeżdżających do pracy z danego województwa

⁴⁹ Ujęto gminę miejską i wiejską łącznie

aktywności gospodarczej istotnie wpływającymi na funkcjonowanie kanałów wzajemnych współzależności i przepływu informacji⁵⁰.

Rysunek 9. Przyjeżdżający do pracy do Katowic

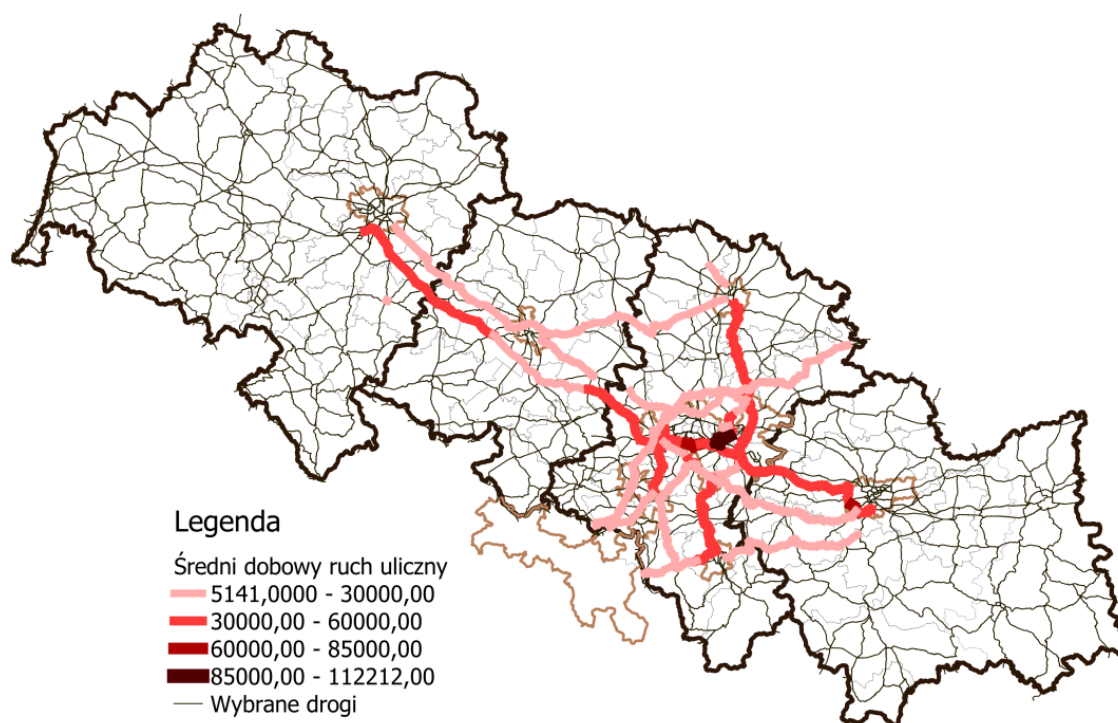
Źródło: Dojazdy do pracy w województwie śląskim w 2016 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, 30.08.2019

W warunkach polskich do najbardziej rozbudowanych - pod względem społeczno-gospodarczym i przestrzennym - policentrycznych regionów należy śląsko-małopolski policentryczny region miejski który w powiązaniu z miastami czeskimi występującymi w regionie transgranicznym (kraj morawsko-śląski) skupia 14 ponad 100 tysięcznych, pod względem liczby mieszkańców, miast. Powiązania infrastrukturalne (infrastruktura drogowa) miast wchodzących w skład Śląsko-Małopolskiego PUR charakteryzuje relatywnie wysoka wydajność transportowa, która jest determinowana dwoma autostradami, tj. A4 i A1, zapewniającymi dogodny czas dojazdu pomiędzy badanymi ośrodkami miejskimi, a także drogami ekspresowymi S1, S52 i krajowymi – głównie DK 81, DK 86, DK 94. W wymiarze przestrzennym śląsko-małopolski PUR przyjmuje charakter sieci, której wierzchołki tworzą Katowice – Kraków – Ostrawa i sięgając po Wrocław⁵¹ (Drobnik i in., 2021).

⁵⁰ Houtum van H., Lagendijk A., (2001), Contextualising Regional Identity and Imagination in the Construction of Polycentric Urban Regions: The Cases of the Ruhr Area and the Basque Country. *Urban Studies*, 1(4), s. 747-767.

⁵¹ Drobnik A., [inn.] (2021), Rezyliencja miast i regionów Europy Środkowej w kontekście hybrydyzacji rozwoju. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (w druku)

Rysunek 10. Śląsko-małopolski policentryczny region miejski

Źródło: Drobniaak A., Plac K., Rykała P., (2019), Polycentric regional development in the Silesia Region and in the Upper Silesian Agglomeration – development policies and socio-economic diversity, prezentacja wygłoszona podczas konferencji PLANNING AND GOVERNING POLYCENTRIC URBAN REGIONS, Loughborough University, 2-3 września, na podstawie danych GDDKiA z 2015.

* kolorami oznaczono średni dobowy ruch pojazdów na głównych trasach łączących kluczowe miasta policentrycznego regionu miejskiego Wrocław – Opole – Aglomeracja Górnośląska – Kraków – Aglomeracja Ostrawska, Aglomeracja Rybnicka, Bielsko-Biała-Częstochowa

POWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE⁵²

Powiązania środowiskowe Katowic z jego otoczeniem kształtowane są przez następujące relacje i elementy:

- rozmieszczenie regionalnych elementów struktury przyrodniczej, w tym:
 - lasy - Lasy Murckowskie i Panewnickie na granicach z Mysłowicami, Tychami, Lędzinami, Rudą Śląską,
 - pasma łącznikowe, w tym:
 - korytarz rzeki Mlecznej i Las Gniotek na pograniczu Katowic, Mikołowa i Tychów,
 - dolina Kłodnicy ze Ślepiotką i obszar leśno-łąkowy Starych Panewnik na granicy z Rudą Śląską,

⁵² Opracowano na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice – II edycja. Uchwała Nr XXI/483/12 Rady Miasta Katowice z dn. 25.04.2012.

- dolina Brynicy z zespołem stawów na granicy z Sosnowcem, dolina Boliny na styku z Mysłowicami,
- położenie Katowic na wododziale Wisły i Odry, w tym 80% powierzchni miasta znajduje się w obrębie lewostronnego dorzecza Wisły. Ponadto na terenie Katowic znajdują się źródła Kłodnicy (dopływ Odry) oraz Mlecznej (dopływ Wisły),
- sąsiedztwo dużego kompleksu parkowego w Chorzowie – Park Śląski,
- położenie w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych GZWP nr 331,
- napływ powietrza z kierunku zachodniego determinuje jakość powietrza Katowic.

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE⁵³

Infrastruktura wodociągowa: zaopatrzenie w wodę realizowane jest w systemie integralnego regionalnego systemu wodociągowego Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów wykorzystującego zewnętrzne źródła wód (Goczałkowice, Imielin-Dzieńkowice, Czaniec). System ten obejmuje zakłady i stacje uzdatniania wody, wodociągi magistralne oraz zbiorniki wyrównawcze wody zlokalizowane w Mikołowie i Chorzowie. Dodatkowo powiązania w zakresie infrastruktury wodnej (wodociągi magistralne) występują pomiędzy południowo-zachodnią częścią miasta a Mikołowem.

Infrastruktura kanalizacyjna i gospodarka ściekowa: w Katowicach zlokalizowane są oczyszczalnie ścieków działające w dużym stopniu na rzecz miast sąsiednich, tj. Chorzowa, Świętochłowic, Siemianowic Śl., Czeladzi. Natomiast w Rudzie Śląskiej przy granicy z Panewnikami znajduje się oczyszczalnia „Panewniki” obsługująca dzielnice Ligota, Panewniki i Brynów oraz część dzielnicy Ochojec. Rejon Giszowca, Nikiszowca i Janowa w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej i gospodarki ściekowej obsługiwany jest przez oczyszczalnię w Sosnowcu.

Infrastruktura energetyczna: dla bezpieczeństwa energetycznego Katowic, w zakresie energii elektrycznej, kluczowe znaczenie posiadają elektrownie Halemba, Jaworzno, Łągisza oraz Łaziska. Elektrownie powyższe powiązane są z miastem liniami elektroenergetycznymi wysokiego napięcia. Energia cieplna dostarczana jest do Katowic głównie ze źródeł znajdujących się poza granicami miasta, tj. z: Chorzowa, Siemianowic Śl., Rudy Śl., i Mysłowic. Zaopatrzenie miasta w gaz realizowane jest przez gazociągi prowadzące do Katowic z kierunku Dąbrowy Górniczej, Oświęcimia, Szobiszowic (Gliwice) oraz Przegędzy (rejon Rybnika).

Transport zbiorowy – powiązania komunikacyjne: codzienne powiązania transportowe mierzone intensywnością połączeń komunikacyjnych wiążą się głównie ze środkową i wschodnią częścią Aglomeracji Górnośląskiej (Chorzów, Mysłowice, Ruda Śl., Świętochłowice oraz miasta Zagłębia Dąbrowskiego), a także z Bytomiem i Tychami. Z sąsiednimi miastami Katowice powiązane są połączeniami autobusowymi, kolejowymi oraz tramwajowymi w następujący sposób:

- najbardziej intensywne powiązania komunikacją autobusową dotyczą relacji:
 - Katowice – Sosnowiec,
 - Katowice – Mysłowice,
 - Katowice – Siemianowice Śl.,

Silne relacje w komunikacji autobusowej obserwuje się także w odniesieniu do Tychów, Mikołowa, południowej części Rudy Śl., Chorzowa, a także Jaworzna. Relacje w komunikacji autobusowej

⁵³ Opracowano na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice – II edycja. Uchwała Nr XXI/483/12 Rady Miasta Katowice z dn. 25.04.2012.

notuje się także z Jastrzębiem Zdrojem, Żorami, Olkuszem, Oświęcimiem, Chrzanowem (woj. małopolskie).

- najbardziej intensywne powiązania w komunikacji tramwajowej odnoszą się do relacji:
 - Katowice – Chorzów,
- W mniejszym stopniu intensywność tych relacji dotyczy Bytomia, Świętochłowic i Rudy Śl.
- Najbardziej intensywne powiązania w aglomeracyjnej komunikacji kolejowej odnoszą się do relacji:
 - Katowice – Tychy
 - Katowice – Gliwice
 - Katowice – Zabrze
 - Katowice – Sosnowiec
 - Katowice – Zawiercie

Znaczenie posiadają także relacje komunikacji kolejowej Katowic z: Bytomiem, Tarnowskimi Górami, Mysłowicami, Mikołowem.

POWIĄZANIA INSTYTUCJONALNE

Katowice tworzą szereg powiązań instytucjonalnych z otoczeniem między innymi poprzez następujące instytucje administracyjne zlokalizowane na terenie miasta: Wojewódzki Urząd Statystyczny, Wojewódzki Urząd Pracy, Urząd Celny, Obwodowy Urząd Miar, Oddział Archiwum Państwowego, Oddział Instytutu Pamięci Narodowej, Placówka Żandarmerii Wojskowej, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Prokuratura Okręgowa, Oddział Najwyższej Izby Kontroli, Okręgowy Urząd Górniczy, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologicznej, Sąd Okręgowy, sądy rejonowe: Katowice – Zachód oraz Katowice Wschód. Powiązania tego rodzaju dotyczą głównie następujących miast: Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Mysłowice, Siemianowice Śl., Sosnowiec, Tychy, a także powiatu będzińskiego, mikołowskiego i bieruńsko-lędzińskiego.

3.6. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna (drogowa, rowerowa, kolejowa, lotnicza)

TRANSPORT DROGOWY

Dogodne położenie Katowic wynika z lokalizacji miasta w ramach następujących europejskich korytarzy transportowych:

- korytarza III: Berlin-Wrocław-Katowice-Lwów-Kijów,
- korytarza VI: Gdańsk-Katowice-Żylna.

Sieć drogową Katowic tworzy 520,4 km dróg publicznych o nawierzchni twardej, w tym 288,9 km dróg gminnych i 198,6 km dróg powiatowych. Kluczowe powiązania zapewniają 4 drogi krajowe o długości 44,3 km, w tym odcinki autostrady A4 i drogi ekspresowej Będzin – Katowice (E75 o łącznej długości 14,4 km) oraz Drogowa Trasa Średnicowa. Zgodnie z umową o głównych drogach samochodowych (AGR) znaczenie międzynarodowe posiadają ciągi drogowe – autostrada A4 oraz fragment E75.

Odcinek autostrady A4 przebiegający przez Katowice jest elementem ważnego transeuropejskiego szlaku komunikacyjnego E40 w układzie wschód - zachód i biegnącego od Ostendy w Belgii, poprzez Kolonię i Drezno w Niemczech, Wrocław, Katowice i Kraków w Polsce, aż do Kijowa na Ukrainie. Przez teren miasta Katowice autostrada A4 przebiega od granicy z Mysłowicami do granicy z Chorzowem. Łączna długość autostrady A4 na terenie Katowic wynosi 11 km.

Przez teren miasta Katowice przebiegają następujące drogi krajowe:

- S1 relacji: Helsinki – granica państwa – Gdańsk – Toruń – Łódź – Katowice – Cieszyn – granica państwa – Bratysława – Budapeszt, przebiegająca w ciągu drogi międzynarodowej E75. Przebieg na terenie Katowic: granica z Łędzinami, południowa część Murcek, granica z Tychami;
- DK Nr 86 / S86 relacji: Wojkowice Kościelne – Będzin – Sosnowiec - Katowice – Tychy. Przebieg na terenie Katowic: granica z Sosnowcem, aleja Roździeńskiego do ul. Murckowskiej, ul. Murckowska, ul. Pszczyńska, ul. Bielska, granica z Tychami;
- DK Nr 81 relacji: Katowice – Mikołów – Żory – Skoczów. Przebieg na terenie Katowic: aleja Górnośląska, ul. Mikołowska od al. Górnośląskiej do ul. Brynowskiej, ul. Brynowska, ul. Kościuszki od ul. Brynowskiej, granica z Mikołowem;
- DK Nr 79 relacji: Bytom – Chorzów – Katowice – Jaworzno – Chrzanów – Trzebinia – Kraków – Sandomierz – Warszawa. Przebieg na terenie Katowic: granica z Chorzowem, ul. Chorzowska, Rondo Gen. J. Ziętka/tunel pod Rondem, al. Roździeńskiego do ul. Bagiennej, ul. Bagienna, ul. Krakowska od ul. Bagiennej, granica z Mysłowicami.

Tabela 70. Łączna długość dróg

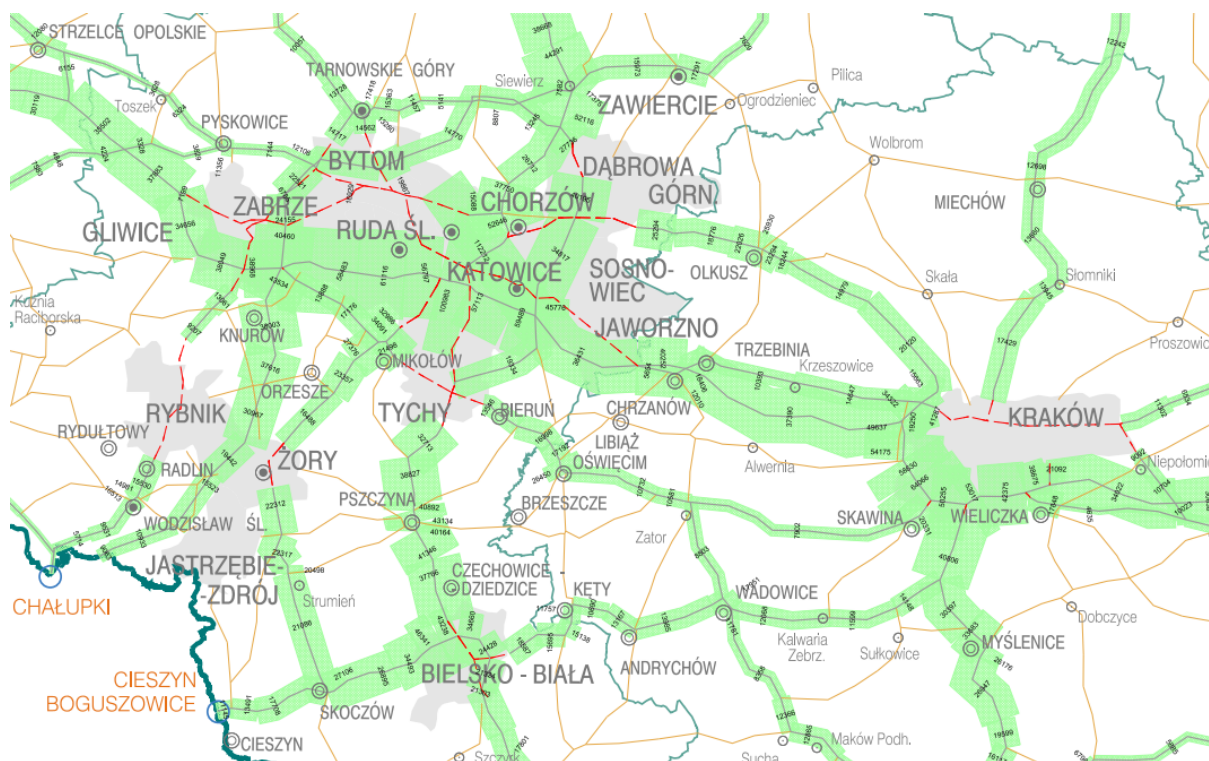
Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Transport i logistyka miejska							
Łączna długość dróg w km	556,4	561,4	562,8	564,1	565,5	566,7	567,4
Długość wybudowanych dróg [km]	5,61	5,08	1,40	1,24	1,43	1,20	0,74
Długość wyremontowanych dróg [km]	10,51	9,97	11,16	1,85	14,70	1,55	0,96
Powierzchnia strefy „Tempo 30” [km ²]		1,9	1,9	1,9	1,9	2,1	2,1

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020

Istotne znaczenie komunikacyjne dla Katowic, Aglomeracji Górnośląskiej i Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii posiada Drogową Trasa Średnicowa (DTŚ, oznaczona jako Droga Wojewódzka nr 902). To droga ruchu przyspieszonego o dwóch jezdniach i trzech pasach ruchu dla każdego kierunku z pasem dzielącym między jezdniami. Drogową Trasa Średnicowa przebiega na dominującym ruchowo w Aglomeracji Górnośląskiej kierunku wschód - zachód poprzez śródmieście Katowic oraz stycznie do obszarów centralnych pozostałych czterech miast: Chorzowa, Świętochłowic, Rudy Śląskiej, Zabrze i Gliwic.

Drogi powiatowe, krajowe oraz autostrada A4 stanowią podstawowy układ komunikacyjny miasta. Do dróg wojewódzkich na terenie Katowic zalicza się odcinek DTŚ.

Rysunek 11. Średni dobowy ruch pojazdów na drogach rajowych i autostradach w województwie śląskim i otoczeniu (2015)

Źródło: GDDKiA

W obrazie ruchu na odcinkach dróg krajowych, a także na podstawowej sieci ulic miejskich dominuje ruch docelowo-źródłowy, co wynika z położenia Katowic w centralnym węźle Aglomeracji Górnośląskiej i Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. W sposób obrazowy średnie dobowe natężenie ruchu pojazdów w 2015 prezentuje poniższy rysunek.

Maksymalne natężenia dobowego ruchu samochodowego przekraczające 30 tys. pojazdów na dobę, w tym ponad 3 tys. samochodów ciężarowych, na sieci drogowej miasta Katowice występują na odcinkach A4, DK86, DK81 (por. tabela poniżej). W latach 2010-2015 odnotowano dalszy wzrost średniego dobowego natężenia pojazdów na w/w odcinkach dróg, z czego największy wzrost, tj. o 35% dotyczył węzła autostrady A4 i DK86 (w przypadku wszystkich pojazdów samochodowych) oraz o 37% odcinka DK86 Katowice – Sosnowiec w kategorii samochodów ciężarowych.

Tabela 71. Średni dobowy ruch pojazdów na drogach krajowych i autostradzie A4 przebiegających przez obszar Katowic w 2010 i 2015 roku

Odcinek	Średni dobowy ruch pojazdów silnikowych ogółem (2010)	Pojazdy ciężarowe (2010)	Średni dobowy ruch pojazdów silnikowych ogółem (2015)	Pojazdy ciężarowe (2015)	Dynamika średni dobowy ruch pojazdów silnikowych ogółem (2010=100)	Dynamika pojazdy ciężarowe (2010=100)
A4: Chorzów-Katowice	50 770	7 220	56 797	7 892	112	109
A4: Katowice/Przejście	75 020	8 253	100 983	9 508	135	115
A4: Katowice-Mysłowice	b.d.	b.d.	57 113	7 989	-	-
DK 81: Mikołów/Przejście	36 002	1 330	32 986	1 252	92	94
S86/DK86: Sosnowiec-Katowice	104 339	5 531	112 212	7 595	108	137

Źródło: Średni dobowy ruch pojazdów w 2010 i 2015 roku. GDDKiA

Najważniejsze problemy komunikacyjne dotyczące nasycenia układu drogowego ruchem samochodowym dotyczą strefy centralnej Katowic (przykładowo: ul. Mikołowska, ul. Sokolska, ul. Graniczna, al. Roździeńskiego, ul. Kościuszki, ul. Murckowska). W częściach południowej i zachodniej nasycenie układu drogowego ruchem samochodowym dotyczy głównie pojedynczych ciągów i węzłów drogowych (przykładowo: ul. Kościuszki, ul. Ligocka, ul. Jankego, ul. Chorzowska, ul. Bocheńskiego). Duży poziom natężenia ruchu w komunikacji drogowej w relacji: strefa centralna – dzielnice południowe jest wynikiem wzrostu liczby mieszkańców obszarów południowych Katowic (i depopulacji sfery centralnej), który to proces generuje liczne codzienne dojazdy. Rodzi to potrzebę odpowiedniego dostosowania infrastruktury transportowej.

W latach 2014-2020 wzrosła o 6,6% uległa liczba zdarzeń drogowych. O ile w 2014 roku na terenie Katowic doszło do 5173 wypadków (śmiertelność: 15 osób), o tyle w 2020 roku liczba wypadków drogowych kształtowała się na poziomie 5517 (śmiertelność : 7). Przeciętna śmiertelność w wypadkach drogowych w Katowicach zmniejszyła się do poziomu 46% stanu z 2014 roku. Wzrost wypadków (zdarzeń drogowych) wynika z większej liczby kolizji (wzrost z 4858 do 5348). Warto natomiast odnotować korzystny spadek wypadków, tj. z 315 do 162 wypadki.

Tabela 72. Zdarzenia drogowe w Katowicach.

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zdarzenia drogowe, w tym:	5173	5743	6360	6590	6856	7015	5517
– kolizje	4858	5409	6034	6341	6609	6796	5348
– wypadki	315	334	326	268	247	219	162
Ofiary śmiertelne	15	13	18	11	4	12	7

Źródło: Roczne sprawozdania z działalności Komendanta Miejskiego Policji w Katowicach. Informacja o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Katowice w 2020 roku (styczeń 2021); Informacje o stanie bezpieczeństwa na terenie podległym Komendzie Miejskiej Policji w Katowicach w 2018 r. (styczeń 2019); Informacja o działalności i wynikach pracy Komendy Miejskiej Policji w Katowicach w 2015 r. (styczeń 2016)

Na przestrzeni dwóch ostatnich dekad w sposób bardzo dynamiczny wzrastał wskaźnik motoryzacji w mieście. Liczba pojazdów samochodowych w latach 2005-2012 wzrosła z 142,2 tys. do 196,0 tys., tj. o 38%. W 2020 roku w Katowicach zarejestrowanych było 265,7 tys. pojazdów samochodowych, co oznacza wzrost w relacji do 2012 roku o 36%, zaś w relacji do 2014 roku o 20%.

Tym samym wskaźnik motoryzacji kalkulowany jako relacja liczba pojazdów na 100 mieszkańców, wzrósł w przypadku Katowic z 45 pojazdów w 2005 roku do 91 pojazdów w 2020 roku. Znaczący przyrost liczby pojazdów samochodowych oraz ogólny wzrost natężenia ruchu w mieście na skutek przebiegu szeregu dróg krajowych i autostrady A4 powodują, że pomimo licznych inwestycji drogowych Katowice nie są już (jak to miało miejsce w 2012 roku w ramach rankingu korkowo.pl) zaliczane do tzw. „szybkich” miast⁵⁴. Rankingi prowadzone w ostatnich latach (m.in. w 2017 roku - ranking mojeauto.pl⁵⁵) wskazują, że Katowice zaczęło plasować się w czołówce najbardziej zakorkowanych miast w Polsce obok Warszawy, Łodzi czy Poznania, gdzie średnia prędkość przejazdu przez śródmieście wynosi mniej niż 40 km/h.

Tabela 73. Pojazdy samochodowe w Katowicach w latach 2014-2020

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba pojazdów samochodowych*	220 619	230 018	240 781	248 131	256 137	262 814	265 719
Dynamika 2009=100	100	104	109	112	116	119	120
Liczba pojazdów samochodowych/100 mieszkańców	73	77	81	84	87	90	91

Źródło: GUS BDL

* pojazdy samochodowe obejmują: samochody osobowe, autobusy, samochody ciężarowe, samochody ciężarowo – osobowe, samochody specjalne

TRANSPORT KOLEJOWY

Katowice stanowią znaczący w skali krajowej węzeł kolejowy połączonym z dużymi miastami w Polsce i Europie. Przez Katowice przebiegają następujące szlaki kolejowe o znaczeniu międzynarodowym:

- E30 Drezno – Zgorzelec – Wrocław – Katowice – Kraków – Medyka – Lwów – Kijów – Moskwa,
- E65 Gdynia – Warszawa – Katowice – Zebrzydowice – Ostrawa – Wiedeń.

W wymiarze krajowego transportu pasażerskiego Katowice posiadają regularne ekspresowe połączenia z Warszawą (poprzez CMK) oraz wiele połączeń z głównymi miastami Polski, w tym m.in.: z: Bielsko-Białą, Częstochową, Gdańskiem, Gdynią, Kielcami, Kołobrzegiem, Krakowem, Lublinem, Łodzią, Olsztynem, Opolem, Oświęcim, Poznaniem, Przemyślem, Rybnikiem, Rzeszowem, Szczecinem, Wisłą, Wrocławiem, Zakopanym, Zamościem, Zieloną Górą. Kolejowa komunikacja międzynarodowa zapewnia bezpośrednio połączone miasta z: Berlinem, Budapesztem, Mińskiem, Moskwą, Ostrawą, Pragą, Wiedniem, Villah, Żyliną, .

Do głównych korytarzy transportu kolejowego zalicza się:

⁵⁴ <http://korkowo.pl/informacja-prasowa/katowice-szybkie-miasto-290>

⁵⁵ https://motogazeta.mojeauto.pl/Aktualnosci/Najwolniejsze_miasta_w_Polsce_ranking,a,271134.html

- o kierunek wschód – zachód: Kędzierzyn (i Strzelce Opolski) – Gliwice – Zabrze – Ruda Śl. – Chorzów Batory – Katowice – Sosnowiec – Dąbrowa Górnicza – Zawiercie i Katowice – Mysłowice – Jaworzno - Kraków,
- o kierunek północ – południe: Kluczbork – Tarnowskie Góry – Bytom – Katowice i Katowice – Tychy – Pszczyna – Bielsko Biała – Żywiec - Zwardoń.

Katowice stanowią jeden z głównych węzłów komunikacji kolejowej w kraju, w tym obsługi ruchu pasażerskiego organizowanego przez Koleje Śląskie. Ruch pasażerski w komunikacji regionalnej i aglomeracyjnej obsługiwany jest w Katowicach przez następujące przystanki kolejowe: Katowice Szopienice Płd., Katowice Piotrowice, Katowice Zawodzie, Katowice Podlesie, Katowice Brynów, Katowice Ligota, Katowice Załęże. Katowicki Dworzec PKP (po przebudowie w 2013 roku) pełni funkcję węzła przesiadkowego zarówno w komunikacji lokalnej, regionalnej, jak i międzynarodowej.

TRANSPORT LOTNICZY

W Katowicach w dzielnicy Os. Paderewskiego - Muchowiec znajduje się lotnisko Aeroklubu Śląskiego „Muchowiec”. Jest to obiekt posiadający charakter szkoleniowo-sportowy, niemniej plany jego modernizacji rozpoczętej w 2013 roku zakładają wykorzystanie infrastruktury lotniczej do potrzeb biznesowych oraz ratownictwa medycznego (w 2020 roku uruchomiono bazę Lotniczego Pogotowia Ratownictwa). Lotnisko znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie Śródmieścia Katowic oraz autostrady A4 i drogi krajowej DK 86.

Krajowa i międzynarodowa obsługa pasażerska województwa śląskiego (w tym Katowic) i częściowo regionów sąsiednich) w przewozach lotniczych realizowana jest przede wszystkim przez Międzynarodowy Port Lotniczy „Katowice” w Pyrzowicach. Lotnisko „Katowice” w Pyrzowicach oddalone jest od centrum miasta o ok. około 35 km. W 2020 roku znaczącej poprawie uległ dojazd do lotniska w Pyrzowicach za sprawą oddania do użytku drugiej nitki drogi ekspresowej S1 na odcinku do węzła S1 z DK86 do węzła S1 z autostradą A1. Bezpośrednie regularne połączenie autobusowe Katowic z MPL w Pyrzowicach realizowane jest autobusem przyspieszonym ZTM (Związek Transportu Metropolitalnego) między innymi z Międzynarodowego Dworca Autobusowego Katowice (Sądowa). Równolegle trwają prace realizacyjne związane z budową bezpośredniego połączenia kolejowego z Katowic do lotniska w Pyrzowicach.

Dostępność lotnicza Katowic mierzona poprzez liczbę całkowitego ruchu pasażerskiego (tj. odprawionych pasażerów na Lotnisku Katowice w Pyrzowicach) w latach 2014-2019 uległa niemal podwojeniu, tj. wzrost o 80% z 2,7 mln osób do 4,8 mln osób. Gwałtowne załamanie liczby odprawionych osób nastąpiło w związku z COVID-19 w 2020 roku, kiedy w relacji do 2014 ruch pasażerski zmniejszył się o 46%, osiągając poziom notowany w 2006 roku (1,45 mln pasażerów).

Tabela 74. Dostępność lotnicza Katowic

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Całkowity ruch pasażerski Lotnisko Katowice w Pyrzowicach	2695732	3069279	3221261	3892941	4838149	4843889	1445781
Dynamika 2005=100	100	114	119	144	179	180	54

Źródło: Katowice Airport / Statystyki roczne (katowice-airport.com)

TRANSPORT I LOGISTYKA

W mieście, za wyjątkiem terenów zlokalizowanych w Załężu oraz przy ul. Obroki (Centrum Handlu Hurtowego) i ul. Kolejowej (Transbud), brak jest znaczących centrów logistycznych dla obsługi wielotonażowych samochodów ciężarowych. Obszar pomiędzy ulicami: Mikołowską, Sokolską, al. Roździeńskiego, Murckowską, al. Górnośląską został wyłączony z ruchu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 t. Należy także podkreślić, iż rozwój chłonnej powierzchniowo działalności magazynowej nie jest zgodny z przyjętym kierunkiem wspierania nowoczesnego profilu gospodarczego miasta opartego na usługach, przemysłach kreatywnych, ICT, gamingu. W mieście funkcjonują natomiast od lat duże i bardzo duże przedsiębiorstwa⁵⁶ działające w branży spedycyjno-logistycznej jak: JAS-FGB (ul. Kolejowa), VESTFARMA (ul. Rzepakowa), ID LOGISTICS POLSKA (al. Roździeńskiego), których siedziby i bazy transportowe znajdują się poza Śródmieściem.

Ponadto na niektórych ulicach w Śródmieściu oraz w osiedlach mieszkaniowych lokalnie ruch kołowy został ograniczony zakazem wjazdu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 2,5 t lub 3,5 t, lub też ograniczeniem prędkości przejazdu do 30 km/godz. Ograniczenia te są elementem inżynierii ruchu drogowego i wynikają ze względów bezpieczeństwa, w tym dążenia do uspokojenia ruchu kołowego.

ROWER MIEJSKI I ŚCIEŻKI ROWEROWE

W Katowicach od 2015 roku działa system roweru miejskiego tzw. „City by bike”. Obecnie „City by bike” obejmuje 83 stacje i 666 rowerów miejskiej. Katowicki system roweru miejskiego należy do największych w województwie śląskim. Katowicki system współdziała z systemem Nextbike, międzynarodowej firmy oferującej samoobsługowe systemy rowerów miejskich. Wypożyczenie roweru miejskiego w Katowicach wymaga jedynie zarejestrowania konta w systemie Nextbike.

W latach 2014-2020 według danych GUS wzrosła długość ścieżek rowerowych z 66,6 km do 92,6 km (tj. o 39%)⁵⁷. Relatywną i bardziej wiarygodną sytuację w zakresie rozwoju infrastruktury rowerowej obrazuje nasycenie powierzchni miasta w ścieżki rowerowe, kalkulowane jako długość ścieżek rowerowych przypadająca na 100 km² powierzchni miasta. W takim ujęciu Katowice w relacji do największych miast w Polsce nie wypadają korzystnie.

Tabela 75. Gęstość ścieżek rowerowych w wybranych miastach w Polsce w latach 2015-2016 (ścieżki rowerowe w km na 100 km² powierzchni miasta).

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2014=100
Katowice	35,29	36,44	40,45	45,01	47,07	49,56	56,24	159
Warszawa	79,75	88,39	95,93	103,96	114,07	124,64	130,71	164
Kraków	47,12	50,79	56,69	67,46	65,38	72,17	77,34	164
Łódź	39,56	42,63	51,15	52,86	53,98	56,61	60,36	153
Wrocław	73,56	78,48	82,82	85,34	88,79	106,58	123,08	167
Poznań	51,12	51,93	59,94	66,82	92,59	94,88	105,38	206

Źródło: GUS BDL

Gęstość sieci ścieżek rowerowych w Katowicach należy do najniższych w analizowanym układzie miast. Liderów pod tym względem, tj. Warszawa i Wrocław, wyróżnia ponad dwukrotnie większa gęstość sieci

⁵⁶ Tj. zatrudniające od 250 do 999 pracowników oraz 1000 i więcej pracowników

⁵⁷ Posłużono się oficjalnymi danymi z Banku Danych Lokalnych GUS, które to dane są odmienne od informacji prezentowanych przez Miasto Katowice w corocznych raportach o stanie miasta w zakresie długości ścieżek rowerowych – por. tabela 76.

ścieżek rowerowych niż ma to miejsce w Katowicach. Wolniejszy w Katowicach jest także przyrost gęstości sieci ścieżek rowerowych, niemal wszystkie z analizowanych miast (z wyjątkiem Łodzi) cechuje wyższa dynamika przyrostu sieci ścieżek rowerowych na 100 km² powierzchni miasta.

Liczba dróg rowerowych sprawozdawanych przez Miasto Katowice w corocznym raporcie o stanie miasta zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 76. Długość dróg rowerowych [km] i wypożyczeni roweru miejskiego wg danych Miasta Katowice

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźniki dla pola strategicznego: Transport i logistyka miejska							
Łączna długość dróg rowerowych [km]	146,3	148,2	154,7	161,8	166,1	169,1	169,2
Liczba wypożyczeni roweru miejskiego	-	7500	38200	103600	209100	243000	110535
Liczba stacji roweru miejskiego na terenie miasta	-	3	11	35	54	76	83
Liczba rowerów w systemie roweru miejskiego	-	24	88	288	450	620	666

Źródło: Raport o stanie miasta Katowice 2020

3.7. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym

W perspektywie do 2033 roku Rządowy Program Budowy Dróg Krajowych⁵⁸ nie przewiduje inwestycji drogowych w odniesieniu do sieci transportowej Katowic.

Do obecnie realizowanych dużych inwestycji drogowych należy przebudowa węzła drogowego DK 86 / DK 81. To jeden z większych węzłów drogowych w kraju, codziennie z DK86 na wysokość Giszowca korzysta ok. 60 tys. pojazdów, natomiast z DK81 (ul. 73 Pułku Piechoty) ok. 10 tys. pojazdów. W listopadzie 2021 roku poziom zaawansowania inwestycji określono na 75%. Całkowity koszt inwestycji to 247,5 mln zł.

W ujęciu Katowic i Aglomeracji Górnośląskiej istotne znaczenie w komunikacji drogowej posiada projekt kontynuacji rozbudowy Drogowej Trasy Średnicowej o tzw. odcinek wschodni (DTŚ Wschód).

3.8. Mobilność, transport zbiorowy

Głównym organizatorem miejskiej komunikacji autobusowej na terenie Katowic jest Zarząd Transportu Metropolitalnego (ZTM) będący jednostką organizacyjną Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, powołaną dla zarządzania lokalnym transportem zbiorowym gmin GZM (41 gmin) i gmin w jego otoczeniu. Obecnie (2021 rok) ZTM obsługuje 56 jednostek samorządu terytorialnego. Tabor ZTM obejmuje 1500 autobusów, tramwajów i trolejbusów, które obsługują niemal 460 linii i 7 tys. przystanków.

Na terenie Katowic obsługę ruchu pasażerskiego zapewniają także: Koleje Śląskie, Miejski Zarząd Dróg i Mostów w Jaworznie, Tramwaje Śląskie⁵⁹ oraz przewoźnicy komercyjni.

⁵⁸ Rządowy Program Budowy Dróg Krajowych do 2030 r. (z perspektywą do 2033 r.). Ministerstwo Infrastruktury, sierpień 2021

⁵⁹ Organizacja transportu tramwajowego na zlecenie ZTM

Katowice obsługiwane są przez 132 linie ZTM, w tym: 120 linii autobusowych (24 linie: Centrum Przesiadkowe Brynów; 22 linie: Centrum Przesiadkowe Zawodzie, 28 linii: Piotrowice FAMUR; 22 linie: Międzynarodowy Dworzec Autobusowy Katowice / Centrum Przesiadkowe Sądowa, 50 linii: Katowice Dworzec PKP)⁶⁰ i 12 tramwajowych (nr 6, 7, 13, 14, 15, 16, 20, 23, 36, 43, 45, 46). W 2020 roku na terenie miasta zlokalizowane było 725 przystanków autobusowych i tramwajowych. Całkowita długość linii komunikacyjnych w Katowicach w 2020 roku wyniosła 1198,68 km (w 2012 roku było to 922,25 km). Całkowita długość tras komunikacyjnych w mieście w 2020 roku kształtowała się na poziomie 254,79 km (w 2012 roku było to 248,86 km), w tym: długość tras autobusowych 226,68 km (w 2012 odpowiednio 220,75 km), długość tras tramwajowych 28,11 km (w 2012 roku było to odpowiednio 28,11 km)⁶¹. Długość tras komunikacyjnych w Katowicach (254,79 km) i linii komunikacyjnych (1198,68 km) jest najdłuższa wśród miast GZM.

W wymiarze całego GZM w odstępie do 20 minut w dniu roboczym kursuje zaledwie 1,51% linii autobusowych. W interwale do 30 minut kursuje 3,77% linii autobusowych oraz 40,00% linii tramwajowych. Najwięcej linii autobusowych (50,50%) jest obsługiwanych w interwale 60 minut⁶².

Całkowita liczba przystanków autobusowych w Katowicach w 2020 roku wynosiła 348 i była najwyższa wśród wszystkich gmin GZM. Największą liczebnością cechują się przystanki autobusowe (289 przystanków). W Katowicach znajdują się także 24 przystanki autobusowo-tramwajowe oraz 35 przystanków tramwajowych. W ujęciu względnym, liczba przystanków na 1000 mieszkańców Katowic w 2019 roku wyniosła 1,07 (średnio w GZM było to 1,29), natomiast liczba mieszkańców Katowic przypadająca na 1 przystanek ukształtowała się na poziomie 935 (średnio w GZM były to 776 osób).⁶³

Długość bus-pasów w latach 2014-2020 wzrosła z zaledwie 0,9 km do 2,5 km. W 2019 roku oddano do użytkowania Park&Ride Ligota. W 2020 roku oddano do użytkowania kolejne dwa tego rodzaju obiekty (Zawodzie, Brynów), a także nowy dworzec autobusowy w komunikacji krajowej i międzynarodowej (Międzynarodowy Dworzec Autobusowy Katowice).

Wskaźniki gęstości sieci komunikacyjnej w Katowicach (informujące o jej dostępności) w 2019 roku były następujące:⁶⁴

- wskaźnik geograficzny (km sieci komunikacyjnej / 1 km²), w tym:
 - dla tras komunikacyjnych: 1,37 (wartość średnia dla GZM: 0,97)
 - dla linii komunikacyjnych: 6,72 (wartość średnia dla GZM: 3,04)

⁶⁰ Ze względu na przejazd tej samej linii przez kilka centrów przesiadkowych liczba linii wykazanych w miejscach przesiadkowych nie sumuje się z ogólną liczbą linii autobusowych ZTM wykazaną dla Katowic

⁶¹ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz gmin, z którymi zawarto porozumienia w sprawie powierzenia zadania własnego gmin, tj. pełnienia funkcji organizatora transportu zbiorowego. Uchwała nr XXXIII/262/2021 Zgromadzenia GZM z dnia 17 marca 2021.

⁶² Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz gmin, z którymi zawarto porozumienia w sprawie powierzenia zadania własnego gmin, tj. pełnienia funkcji organizatora transportu zbiorowego. Uchwała nr XXXIII/262/2021 Zgromadzenia GZM z dnia 17 marca 2021, s. 138

⁶³ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz gmin, z którymi zawarto porozumienia w sprawie powierzenia zadania własnego gmin, tj. pełnienia funkcji organizatora transportu zbiorowego. Uchwała nr XXXIII/262/2021 Zgromadzenia GZM z dnia 17 marca 2021, s. 151 i 173

⁶⁴ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz gmin, z którymi zawarto porozumienia w sprawie powierzenia zadania własnego gmin, tj. pełnienia funkcji organizatora transportu zbiorowego. Uchwała nr XXXIII/262/2021 Zgromadzenia GZM z dnia 17 marca 2021, s. 158

- wskaźnik demograficzny (km sieci komunikacyjnej / 1000 mieszkańców), w tym:
 - dla tras komunikacyjnych: 0,77 (wartość średnia dla GZM: 1,10)
 - dla linii komunikacyjnych: 3,79 (wartość średnia dla GZM: 3,46)

Uzupełnieniem komunikacji realizowanej na zlecenie ZTM są regularne przewozy osób wykonywane przez przewoźników prywatnych bez dofinansowywania z budżetu miasta. Przewozy te wykonywane są na liniach wewnątrzmiastowych oraz na liniach międzygminnych. Największa oferta przewoźników prywatnych dotyczy:

- na liniach międzygminnych kierunki: Katowice – Sosnowiec – Dąbrowa Górnicza linia D, Katowice – Mikołów, Katowice – Mysłowice, Katowice – Jaworzno, Katowice – Bytom.

Własną ofertę przewozową prezentują przewoźnicy wykonujący przewozy taksówkowe. Usługi przewozowe taxi oferują liczne sieci, w tym między innymi: Rondo Taxi, Echo Taxi, City Taxi, Tele Taxi, Radio Taxi. W ostatnich latach rozwija się także obsługa nisko kosztowa w ramach Ubera, Bolt czy BlaBlaCar.

Przewozy międzyregionalne realizowane są przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Katowicach S.A. w ramach nowo powstałego Międzynarodowego Dworca Autobusowego Katowice (Sądowa). PKS Katowice współpracuje z sąsiadującymi Oddziałami PKS, co zapewnia bezpośrednie połączenia pasażerskie Katowic m.in. z: Bielsko-Białą, Busko-Zdrojem, Bytowie, Chełmem, Ciechanowem, Częstochową, Gryficami, Hrubieszowem, Jelenią Górą, Kielcami, Kłodzkiem, Koszalinem, Krosnem, Mławą, Oświęcimiem, Olsztynem, Ostrołęką, Przemyślem, Radomiem, Sieradzem, Słupskiem, Stalową Wolą, Starachowicami, Szczecinkiem, Tarnobrzegiem, Warszawą, Wrocławiem, Zamościem, Zieloną Górą. Poza PKS S.A. autobusowe przewozy regionalne realizowane są także przez przewoźników prywatnych, w tym m.in. FlixBus.

Międzynarodowe pasażerskie przewozy osób autobusami wykonywane są przez przewoźników prywatnych oraz biura podróży (m.in. FlixBus, Sindbad, EUROBUS, GLOBUS). Międzynarodowe przewozy pasażerskie obsługiwane są także w ramach nowo wybudowanego Międzynarodowego Dworca Autobusowego Katowice.

W wymiarze kolejowego zbiorowego transportu publicznego niemal wszystkie relacje przewozów pasażerskich przebiegają przez Katowice⁶⁵. Poniższa tabela prezentuje poszczególne linie Kolei Śląskich w 2020 roku.

Tabela 77. Relacje obsługiwane przez Koleje Śląskie w GZM

Oznaczenie linii Kolei Śląskich	Trasa linii
S1	Gliwice – Katowice – Częstochowa
S4	Sosnowiec – Katowice – Tychy Lodowisko
S41	Tychy Lodowisko – Katowice – Zawiercie
S5	Katowice – Bielsko-Biała – Zwardoń
S51	Katowice – Żywiec – Zakopane
S6	Katowice – Wisła Głębce
S61	Katowice – Tychy – Cieszyn
S7	Katowice – Rybnik – Racibórz
S71	Katowice – Rybnik – Wodzisław Śląski – Bohumin
S74	Katowice – Tychy – Łaziska Średnie – Rybnik – Racibórz
S8	Oświęcim – Katowice – Tarnowskie Góry – Kluczbork

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz gmin, z którymi zawarto porozumienia w sprawie powierzenia zadania własnego

⁶⁵ Wyjątkiem jest linia S76 relacji: Gliwice – Knurów – Rybnik – Chybie – Żywiec.

gmin, tj. pełnienia funkcji organizatora transportu zbiorowego. Uchwała nr XXXIII/262/2021 Zgromadzenia GZM z dnia 17 marca 2021.

Ponadto w kolejowym ruchu pasażerskim z Katowic realizowane są w ramach POLREGIO połączenia stykowe dające możliwość podróżowania pomiędzy województwem śląskim a regionami sąsiednimi. Połączenia te obejmują w szczególności:⁶⁶

- Katowice – Mysłowice – Kraków,
- Katowice – Sławków – Kielce,
- Katowice – Dąbrowa Górnicza – Busko-Zdrój,
- Katowice – Gliwice – Kędzierzyn-Koźle.

Z dworca katowickiego PKP kursują także pociągi PKP Intercity, które w wymiarze dojazdów w ramach GZM mają ograniczone znaczenie z powodu specyfiki przewozów dalekobieżnych, w tym wysokości taryfy za przejazd. Poza Katowicami pociągi PKP Intercity obsługują takie miasta GZM jak: Bytom, Będzin, Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Gliwice, Mikołów, Mysłowice, Sosnowiec, Tarnowskie Góry, Tychy, Zabrze.

Zadania Miasta Katowice związane z rozwojem transportu reguluje Wieloletni plan rozwoju zintegrowanego transportu Miasta Katowice⁶⁷, który do najważniejszych problemów systemu zalicza:

- trudność w dotarciu do centrum miasta w godziwych warunkach i rozsądnym czasie w momentach przeciążenia systemu w ruchu drogowym,
- niezadowolające obciążenia sieci transportu zbiorowego, w szczególności tramwajowego,
- znaczący stopień przeciążenia ruchem obszaru centrum Katowic rodzący konieczność bardziej racjonalnej segregacji ruchu w Śródmieściu, w tym uwolnienie tego obszaru miasta od ruchu tranzytowego, preferowanie dostępu za pomocą transportu zbiorowego,
- ograniczone możliwości poprawy dostępności Śródmieścia Katowic poprzez działania inwestycyjne w ramach infrastruktury drogowej,
- niską wartość prędkości handlowej transport autobusowego w relacjach dzielnice południowe – Śródmieście, a także południe – północ,
- znaczące zatłoczenie w ruchu drogowym na trasach wylotowych w kierunku południowym (głównie DK 81 i DK 86), a także północno-wschodnim (DK 86) i zachodnim (DTŚ).

3.9. Zasięg sieci, dostępność i jakość internetu

Internet w Katowicach oferowany jest przez szereg operatorów telefonii komórkowej, telewizji satelitarnej oraz kablowej, w tym m.in.: UPC, ORANGE, PLUS, NETIA, VECTRA, ETT.NET, GBN.PL. O ile dostęp do internetu 3G i 4G jest w Katowicach powszechny, o tyle dostęp do internetu 5G lub

⁶⁶ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz gmin, z którymi zawarto porozumienia w sprawie powierzenia zadania własnego gmin, tj. pełnienia funkcji organizatora transportu zbiorowego. Uchwała nr XXXIII/262/2021 Zgromadzenia GZM z dnia 17 marca 2021

⁶⁷ Wieloletni plan rozwoju zintegrowanego systemu transportowego miasta Katowice. Miasto Katowice, 2016.

światłowodu jest jednak zróżnicowany⁶⁸. Poniżej zaprezentowana mapa pokrycia Katowic internetem 5G wskazuje, że tego rodzaju wysokiej jakości sieci pozbawione są dzielnice południowe (Kostuchna, Podlesie, Zarzecze, Murcki), a także częściowo Piotrowice – Ochojce. Podobne, w ujęciu przestrzennym, ograniczenia występują także w dostępie do światłowodu.

Rysunek 12. Pokrycie Katowice siecią 5G

Źródło: <https://www.orange.pl/view/mapzasiegu>

3.10. Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów

Katowice zajmują powierzchnię 16,5 tys. ha, co stanowi 1,3% powierzchni województwa śląskiego oraz 0,1% powierzchni Polski. Podstawowe informacje na temat powierzchni Katowic prezentuje poniższa tabela.

Tabela 78. Informacje na temat powierzchni miasta Katowice, województwa śląskiego oraz Polski (2020 r.)

Kategoria	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [km ²]	Powierzchnia w relacji do powierzchni Polski	Powierzchnia w relacji do powierzchni województwa śląskiego
Katowice	16 464	165	0,1%	1,3%
Województwo śląskie	1 233 309	12 333	4%	100,0%
Polska	31 270 525	312 705	100%	-

Źródło: GUS BDL

⁶⁸ Bazowano na zasięgu operatora ORANGE. Operatorzy PLUS i PLAY mają zasięg 5G w Murckach, natomiast operator T-Mobile zapewni zasięg 5G na Kostuchnie.

Politykę przestrzenną Katowic definiuje Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice⁶⁹. Cel generalny studium odnosi się do ukształtowania zrównoważonej, efektywnej i czytelnej struktury przestrzennej. Na cele szczegółowe składają się:

- krystalizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta,
- integracja przestrzenna i funkcjonalna tkanki miejskiej,
- wzrost kapitału urbanistycznego,
- wysoka jakość przestrzeni miejskiej i środowiska,
- równoważenie struktury przestrzennej i procesów rozwoju przestrzennego.

W 2020 roku Miasto Katowice procedowało 18 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), które obejmowały 9 535 ha, tj. 57,9% powierzchni miasta. W 2020 roku Miasto Katowice dysponowało 152 uchwalonymi MPZP obejmującymi 4529 ha, tj. 27,5% powierzchni miasta. Dla porównania w całym województwie śląskim odsetek powierzchni objętej MPZP wynosił 71,8%, natomiast w Polsce wartość ta w 2020 roku ukształtowała się na poziomie 31,4%. Strukturę przeznaczenia terenów w Katowicach w 2020 roku prezentuje poniższa tabela.

Tabela 79. Struktura przeznaczenia terenów w Katowicach

Kategoria	Powierzchnia ogółem [ha]	Udział powierzchni lądowej [%]	Udział powierzchni użytków rolnych [%]	Udział powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych [%]	Udział powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych [%]
Katowice	16 464	98,56	10,05	42,82	42,35

Źródło: GUS BDL

Pod względem udziału powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych Katowice w GZM ustępują następującym miastom: Będzin (45,38%), Bytom (48,70%), Chorzów (70,70%), Czeladź (47,19%), Gliwice (44,52%), Ruda Śląska (44,64%), Siemianowice Śląskie (56,00%), Sosnowiec (48,56%), Świętochłowice (56,95%), Zabrze (47,44%).

Wśród gmin GZM Katowice posiadają natomiast bardzo duży udział terenów leśnych oraz zadrzewionych. W skali województwa pod tym względem ustępują jedynie takim gminom jak: Kobiór (85,09%), Sośnicowice (59,29%), Świerklaniec (44,66%).

Tabela 80. Wielkość i udział terenów zajmowanych przez drogi i infrastrukturę kolejową w Katowicach w 2020 roku

Kategoria	Powierzchnia terenów komunikacyjnych - drogi [ha]	Udział powierzchni terenów komunikacyjnych - drogi w powierzchni ogółem gminy [%]	Powierzchnia terenów komunikacyjnych - kolej [ha]	Udział powierzchni terenów komunikacyjnych - kolej w powierzchni gminy [%]
Katowice	1246	7,57	559	3,40

Źródło: GUS BDL

⁶⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice – II edycja. Uchwała nr XXI/483/12 z dnia 25 kwietnia 2012 r.

Pod względem udziału powierzchni terenów komunikacyjnych - drógi, wśród miast GZM Katowice ustępują takim gminom jak: Będzin (8,59%), Bytom (9,17%), Chorzów (8,42%), Czeladź (7,63%), Gliwice (9,08%), Piekary Śląskie (8,10%), Ruda Śląska (8,52%), Świętochłowice (11,34%), Zabrze (8,89%).

Natomiast pod względem udziału terenów komunikacyjnych - kolej, wśród miast GZM ustępują jedynie następującym gminom: Pyskowice (3,88%), Ruda Śląska (3,49%), Sławków (9,52%), Sosnowiec (4%), Zabrze (3,52%).

3.11. Rewitalizacja – obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji, założenia i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Zagadnienia rewitalizacji Katowic reguluje Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Katowice na lata 2016-2023 (LPR)⁷⁰. LPR został po raz pierwszy przyjęty w 2016 roku⁷¹ i podlega co do zasady corocznej aktualizacji obejmującej między innymi zgłoszenia nowych projektów instytucji i przedsiębiorców planowanych na podobszarach rewitalizacji. LPR został opracowany w oparciu o „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” oraz zgodnie z uchwałą nr 2483/83/V/2015 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 29 grudnia 2015 roku dotyczącą zasad wsparcia rewitalizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020⁷².

Za cel generalny LPR uznano w Katowicach wielowymiarową odnowę i trwałe ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji zapewniające poprawę jakości życia mieszkańców i umożliwiające dalszy jego samodzielny rozwój.

Na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej odnoszącej się do sfer społeczno-gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej przeprowadzonej dla wszystkich 22 dzielnic miasta (jednostek pomocniczych) LPR wskazał **obszar zdegradowany**. Za obszar ten uznaje się te jednostki pomocnicze, w których wystąpiła koncentracja negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z wyżej wskazanych sfer. W ten sposób za obszar zdegradowany w Katowicach należy uznać ten znajdujący się w granicach następujących jednostek pomocniczych: Śródmieście, Zawodzie, Załęże, Dąb, Wełnowiec – Józefowiec, Koszutka, Bogucice, Dąbrówka Mała, Szopienice – Burowiec, Janów – Nikiszowiec. Tak ujęty obszar zdegradowany obejmuje 25% powierzchni miasta i jest zamieszkiwany przez 44% mieszkańców.

Po przeprowadzeniu szczegółowej charakterystyki obszaru zdegradowanego, w tym mając na względzie zapisy wynikające z ustawy o rewitalizacji⁷³, LPR wyznacza **obszar rewitalizacji**, tj. tereny położone w granicach 8 dzielnic o łącznej powierzchni 1 407,42 ha (8,51% powierzchni miasta), który zamieszkuje 63 592 osób (ok. 23 % ludności miasta).

Obszar rewitalizacji składa się z **6 podobszarów miejskich** w dzielnic: Śródmieście, Zawodzie, Załęże, Bogucice, Szopienice – Burowiec, Janów – Nikiszowiec oraz **6 podobszarów występowania problemów**

⁷⁰ Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Katowice na lata 2016-2023. Uchwała nr XXIX/637/20 Rady Miasta Katowice z dnia 17 grudnia 2020 r.

⁷¹ Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Katowice na lata 2016-2023. Uchwała nr XXVII/559/16 z dnia 29 czerwca 2016 r.

⁷² aktualna uchwała - nr 1656/272/V/2018 z dnia 17 lipca 2018 r

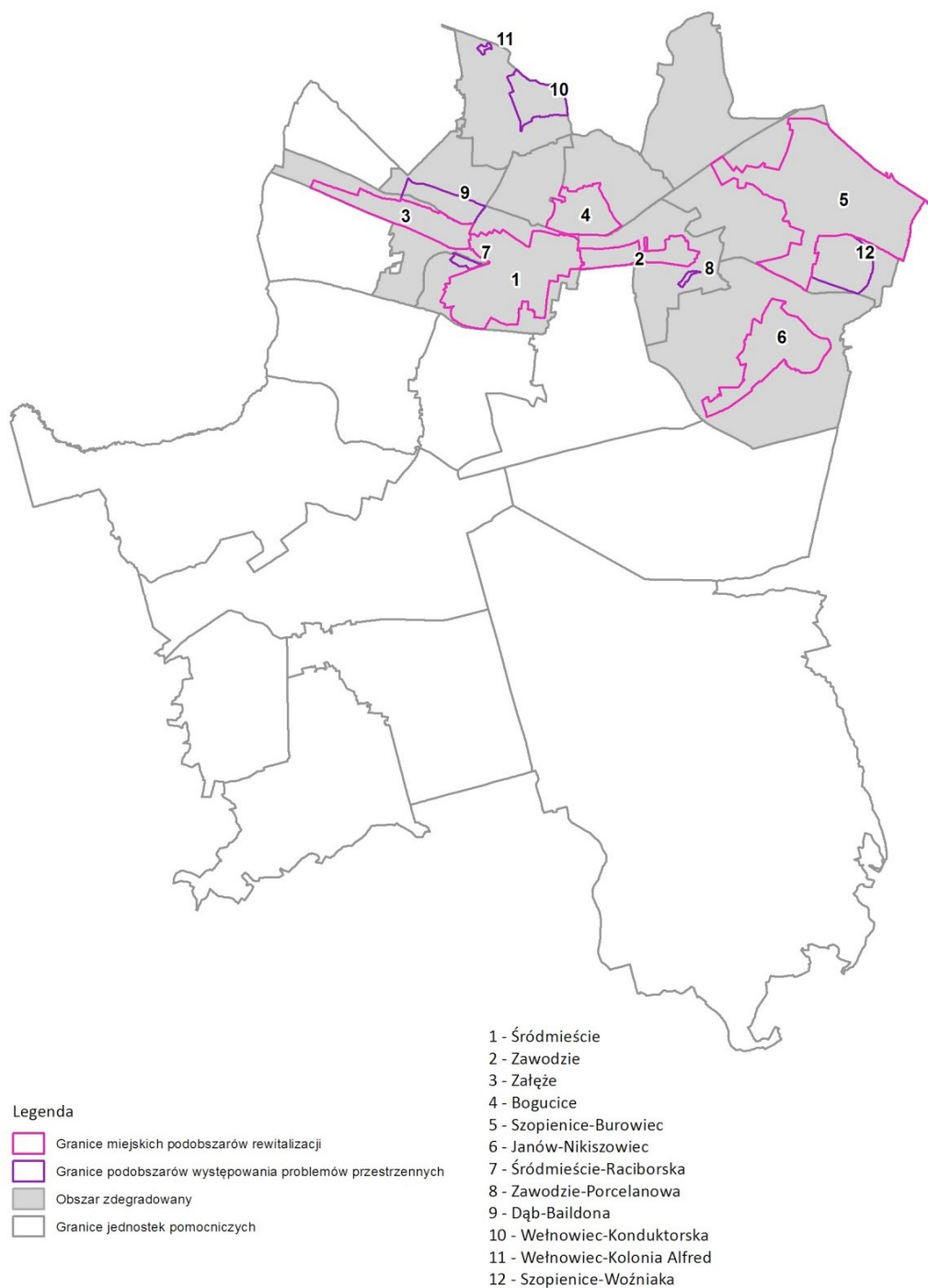
⁷³ Ust. o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Dz.U. z 2020, poz. 802 ze zm. określa, iż obszar rewitalizacji nie może zajmować więcej niż 20% powierzchni gminy oraz nie może obejmować więcej niż 30% jej mieszkańców

przestrzennych w jednostkach pomocniczych (dzielnicach): Śródmieście, Zawodzie, Załęże, Dąb, Wełnowiec-Józefowiec oraz Szopienice-Burowiec.

Podobszary występowania problemów przestrzennych obejmują:

- Zawodzie – Porcelanowa, działania: dalsza rozbudowa Parku Przemysłowo-Technologicznego,
- Dąb – Baildona, działania: wprowadzenie funkcji usługowych i usługowo-produkcyjnych na tereny pod Hucie Baildon, poprawa ładu przestrzennego, dopasowanie funkcji do funkcji pobliskiego centrum miasta i funkcji mieszkaniowych występujących w sąsiedztwie,
- Józefowiec – Wełnowiec, Kolonia Alfred, działania: utworzenie centrum społecznościowego,
- Józefowiec – Wełnowiec, Konduktorska, działania: rekultywacja i uzbrojenie terenów inwestycyjnych, budowa budynków biurowych, osiedla mieszkaniowego „Nowy Wełnowiec”, część projektu „Katowice – Północ Eko Miasto”,
- Szopienice – Burowiec, Woźniaka, działania: utworzenie strefy aktywności gospodarczej, utworzenie parków przemysłowych i technologicznych, zagospodarowanie terenów i obiektów poprzemysłowych,
- Śródmieście, Raciborska, działania: ukształtowanie przestrzeni publicznych oraz powiązań pieszych i rowerowych z otoczeniem.

Rysunek 13. Obszar rewitalizacji w Katowicach

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Katowice na lata 2016-2023. Uchwała nr XXIX/637/20 Rady Miasta Katowice z dnia 17 grudnia 2020 r.

Szczegółową listę 150 podstawowych projektów rewitalizacji zawiera Załącznik 1 do Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Katowice na lata 2016-2023.

3.12. Obszary zintegrowanego inwestowania i wykluczenia z inwestowania, obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego

W LPR nie wyznaczono obszarów zintegrowanego inwestowania i wykluczenia z inwestowania. Niemniej lista 150 podstawowych projektów rewitalizacji zawartych w Załączniku 1 do LPR obejmuje szereg przedsięwzięć cechujących się zintegrowanym podejściem do rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych i przestrzenno-środowiskowych.

W dokumencie pn.: Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta Katowice⁷⁴ dokonano weryfikacji działań z zakresu inwestycji, w tym inwestycji celu publicznego zawartych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Katowic opracowanym w 2012 roku. Wskazano, iż w Studium zidentyfikowano szereg inwestycji związanych z wieloletnimi programami inwestycyjnymi miasta, które służą realizacji celów publicznych. W ramach przeprowadzonej weryfikacji inwestycji dokonano ich podziału na inwestycje o charakterze lokalnym (w wymiarach inwestycji strategicznych, mieszkaniowych, sportowo-rekreacyjnych, kulturalnych, drogowych w tym m.in.: układ komunikacyjny dla Strefy Kultury, Pałac Młodzieży, uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, przebudowa strefy śródmiejskiej, inwestycje Towarzystwa Budownictwa Społecznego, ścieżki rowerowe, centra przesiadkowe) oraz o charakterze ponadlokalnym – regionalnym (jak przykładowo: Międzynarodowe Centrum Kongresowe, modernizacja obiektu „Spodka”, system gospodarki odpadami dla GZM, budowa Teatru Wielkiego Opery i Baletu). Wnioski wynikające z przeprowadzonej weryfikacji inwestycji, w tym inwestycji celu publicznego są następujące: ocena Studium w kontekście wykazanych w nim zadań inwestycyjnych wskazuje na nieaktualne i wymagające wykreowania celów i zadań w kierunkach zagospodarowania przestrzennego.⁷⁵

3.13. Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych i obszary o wyjątkowym potencjale rozwoju

Do obszarów o szczególnych problemach lub barierach rozwoju należy zaliczyć **6 podobszarów miejskich** w ramach obszaru rewitalizacji LPR w dzielnicach: Śródmieście, Zawodzie, Załęże, Bogucice, Szopienice – Burowiec, Janów – Nikiszowiec oraz **6 podobszarów występowania problemów przestrzennych** w ramach obszaru rewitalizacji LPR w jednostkach pomocniczych (dzielnicach): Śródmieście, Zawodzie, Załęże, Dąb, Wełnowiec-Józefowiec oraz Szopienice-Burowiec.

Mając na względzie specyfikę społeczno-gospodarczą Katowic do **obszarów o wyjątkowym potencjale rozwoju** (obszary strategicznej interwencji - wzmocnianie efektów rozwoju) należy zaliczyć:

- Strefę Kultury (generator nowych działalności związanych z przemysłem wydarzeń, przemysłem kreatywnym, sportem, e-sportem),
- Śródmieście (lokalizacja wysokiej klasy obiektów biurowych, galerii handlowych, hoteli i gastronomii),

⁷⁴ Uchwała nr LIII/1083/18 Rady Miasta Katowice z dn. 1 marca 2018 roku w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Katowice oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Katowice

⁷⁵ Ibid., s. 40.

- obszary funkcjonowania parków naukowo-technologicznych i przemysłowych związanych z technologiami budownictwa pasywnego, tj. Park Naukowo-Technologiczny EURO CENTRUM (Ligota) oraz Górnośląskiego Parku Przemysłowego (Wełnowiec - Józefowiec),
- obszar po KWK „Wieczorek” miejsce przyszłej lokalizacji hubu technologicznego wyspecjalizowanego między innymi w gamingu i ICT,
- obszar po Śląskiej Fabryce Porcelany obecnie obszar parku biznesowego Porcelana Śląska Park (Zawodzie),
- obszar wzdłuż rzeki Rawy w Śródmieściu i Zawodziu stanowiący załączek planowanego laboratorium miejskiego w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury w ramach projektu „Zielona Strefa Nauki”
- obszar w ramach Hałdy Załęskiej – Brynowa Części Zachodniej związanej z lokalizacją planowanego stadionu GKS Katowice,
- obszar po dawnej Hucie Metali Nieżelaznych w Szopienicach (Uthemanna) stanowiący rezerwę terenów inwestycyjnych Katowic,
- obszar obejmujący stawy w Szopienicach – Burowcu, tj. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Szopienice-Borki”.

III. Diagnoza w zakresie obszarów tematycznych wynikających z dokumentu pn.: Ocena aktualności Strategii Katowice 2030

3.1. Obszary tematyczne – pola strategiczne Strategii Katowice 2030

Diagnoza o charakterze ilościowym poszczególnych pól strategicznych Strategii Katowice 2030 została zaprezentowana w części I i II niniejszego dokumentu, w szczególności w postaci wskaźników monitoringu dla poszczególnych pól strategicznych. Wskaźniki te ujęto w tabelach stosując kolorystykę tożsamą z tą stosowaną w corocznych raportach o stanie miasta. Wskaźnikom powyższym towarzyszyła analiza jakościowa (opisowa).

Ponadto szczegółowa diagnoza jakościowa poszczególnych obszarów tematycznych Strategii Katowice 2030 z punktu widzenia działań podejmowanych przez Miasto Katowice została zamieszczona w dokumencie pn.: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030⁷⁶.

3.2. Obszary tematyczne – dokumenty strategiczne wyższych poziomów

DOKUMENTY STRATEGICZNE WYŻSZEGO POZIOMU

Agenda 2030, Nowa Agenda Miejska 2030, City Resilience Programmes, Action Plan on Climate Change Adaptation and Resilience, Agenda Terytorialna

Po ponownym przeglądzie zapisów w/w dokumentów w mocy pozostają wnioski sformułowane w opracowaniu pt.: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, które prezentują poniższe tabele.

Tabela 81. Wnioski wynikające z przeglądu dokumentu Agenda 2030

Dokonując przeglądu i analizy szczegółowych zapisów Strategii Katowice 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ONZ należy sformułować następujące **wnioski i rekomendacje** odnośnie procesu aktualizacji strategii:

- w ujęciu generalnym zapisy pól strategicznych, priorytetów, celów i przedsięwzięć strategicznych Strategii Katowice 2030 wpisują się we wszystkie cele zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 (wyjątkiem jest cel odnoszący się do gospodarki morskiej), których specyfika wiąże się przede wszystkim z zagadnieniami społeczno-środowiskowymi, gospodarczymi i infrastrukturalnymi
- biorąc pod uwagę współczesne postulaty rozwoju sformułowane na poziomie globalnym w procesie aktualizacji Strategii Katowice 2030 należy rozważyć następujące rekomendacje:
 - przemyślenia filozofii / koncepcji rozwoju Katowic, w tym wskazania nowych akcentów we współczesnym rozwoju miejskim i w konsekwencji sformułowanie nowego / nowych pól strategicznych (lub priorytetów) odnoszących się wprost do zagadnień środowiskowych w powiązaniu ze zmianami klimatycznymi, rezyliencją miejską, zieloną i cyfrową gospodarką, zdolnościami instytucjonalnymi,
 - sformułowanie nowego pola strategicznego (lub priorytetu) odnoszącego się do budowania rangi i metropolitalności Katowic przez jego włączenie w działania, sieci, projekty globalne oraz międzynarodowe na rzecz miast i regionów rozwiniętych, jak też mniej rozwiniętych (postulat wynikający z 17 celu Agendy 2030),

⁷⁶Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030. Miasto Katowice, grudzień 2020.

- nadanie większej rangi w zapisach strategii dostępności infrastruktury społecznej, w tym edukacyjnej, dla osób z niepełnosprawnościami,
- nadanie większej rangi w zapisach strategii kwestiom szerszego wykorzystania oraz lepszego dostępu mieszkańców do technologii informacyjnych / cyfrowych wraz z działaniami na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu,
- podkreślenie znaczenia przedsięwzięć skierowanych do sektora edukacyjnego, w tym nauczycieli, podnoszenia ich kwalifikacji, międzynarodowej wymiany (tego rodzaju projekty realizowane są przez Miasto Katowice, niemniej w obecnej Strategii Katowice 2030 nie znajdują bezpośredniego odzwierciedlenia w jej zapisach),
- wprowadzenia przedsięwzięć odnoszących się do rozwoju energetyki prosumenckiej, w tym zakładania spółdzielni energetycznych, powszechnego rozwoju odnawialnych źródeł energii na rzecz poprawy jakości powietrza,
- wprowadzenia szczegółowych zapisów związanych dziedzinowym ujęciem rezylencji, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, instytucjonalnej i infrastrukturalnej,
- wprowadzenia zapisów odnoszących się do ochrony ekosystemów i ich usług, w tym lasów, zbiorników wodnych, bioróżnorodności, ochrony gatunków fauny i flory, retencji,
- wprowadzanie zapisów odnośnie konieczności uwzględnienia w strategiach i politykach miejskich Miasta Katowice elementów podkreślających wartość usług ekosystemowych oraz bioróżnorodności,
- większego zaakcentowania w zapisach zaktualizowanej strategii transparentności działań podejmowanych przez Miasto Katowice, dostępności do instytucji i procedur publicznych (w tym dostępności cyfrowej),
- większego zaakcentowania w zapisach przyszłej strategii podejścia partycypacyjnego w zarządzaniu miastem wraz z doбором metod, instrumentów wspierających włączenie społeczne w procesy decyzyjne,
- większego zaakcentowania w zapisach zaktualizowanej strategii konieczności ciągłego uczenia się i doskonalenia w zakresie zdolności instytucjonalnych, w tym podnoszenia kompetencji i sprawności działania pracowników administracyjnych, kadr zarządczych w instytucjach publicznych,
- wprowadzenia zapisów odnoszących się do udziału Miasta Katowice w przedsięwzięciach, inicjatywach związanych z partnerstwem na rzecz celów rozwoju zrównoważonego, takich jak: COP24, WUF11, Porozumienie Burmistrzów, w tym aktywnego przyciągania do miasta dużych wydarzeń o randze światowej i europejskiej, a także roli koordynacyjnej GZM
- większe zaakcentowanie zapisów związanych z rozwojem gospodarki cyfrowej, zaawansowanych usług i produkcji w ramach gospodarki 4.0,
- większe zaakcentowanie w zaktualizowanej strategii zagadnień obejmujących problematykę zrównoważonej konsumpcji, śladu węglowego wynikającego z konsumpcji, rolnictwa miejskiego,
- dalsze zaakcentowanie w przyszłych zapisach strategii zagadnień różnorodnej oferty mobilności miejskiej i rozwoju nisko- lub zeroemisyjnego transportu publicznego,
- zaakcentowanie zagadnień tzw. infrastruktury krytycznej dla miasta, w tym wodnej, energetycznej, transportowej, informacyjnej w powiązaniu z zagadnieniami bezpieczeństwa, rezylencji, zarządzaniem ryzykiem na wypadek katastrof i przeciążeń – adaptacji do zmian klimatycznych.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

Tabela 82. Wnioski wynikające z dokumentu Nowa Agenda Miejska ONZ 2030

Wśród zapisów rozwijających idee zawarte w Nowej Agendzie Miejskiej ONZ **wnioski i rekomendacje** dla procesu aktualizacji Strategii Katowice 2030 są następujące:

- większe zaakcentowanie w zapisach przyszłej strategii wrażliwości Katowic na zmiany klimatyczne, katastrofy naturalne lub też niekorzystne zdarzenia wywołane przez człowieka. Działania przeciwdziałające tego rodzaju niekorzystnym zdarzeniom powinny być ukierunkowane na: ochronę i poprawę miejskich ekosystemów i ich usług środowiskowych, redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz zanieczyszczeń powietrza, wzmacnianie narzędzi zarządzania ryzykiem (w tym przygotowanie strategii redukcji ryzyka, cykliczne oceny ryzyka katastrof, szoków, presji),
- wprowadzenie do zapisów strategii konieczności wdrażania rozwiązań typu 'smart' w związku z poszerzającym się zakresem zastosowania technologii cyfrowych, w każdej dziedzinie gospodarki miejskiej,
- wprowadzenia zapisów odnoszących się do wsparcia powszechnego wdrażania działań na rzecz czystej energii, w tym jej wykorzystania w zakresie transportu nisko- lub zeroemisyjnego, gospodarki mieszkaniowej i szerzej gospodarki komunalnej,
- większego zaakcentowania znaczenia rozwoju zielonej infrastruktury w połączeniu z dobrze powiązаныmi i prawidłowo rozłożonymi w przestrzeni miasta, dostępnymi terenami zieleni, w tym w powiązaniu z przestrzeniami publicznymi,
- większego zaakcentowania w modelu funkcjonalno-przestrzennym Katowic zrównoważonego wykorzystania przestrzeni, w tym powiązanie rozwoju społeczno-gospodarczego miasta z odpowiednią gęstością i kompaktowością na rzecz przeciwdziałania tendencją *urban sprawl*,
- zaakcentowanie bardziej zrównoważonego i oszczędnego gospodarowania zasobami wodnymi, w tym jej gromadzenie / retencja,
- zaakcentowanie konieczności wprowadzania rozwiązań gospodarki cyrkularnej, w tym redukcję ilości odpadów poprzez ponowne użycie i recykling we wszystkich podmiotach gospodarki miejskiej,
- wprowadzenie do zapisów zaktualizowanej strategii konieczności stopniowej transformacji w kierunku budownictwa pasywnego, efektywnego energetycznie w powiązaniu z indywidualnym wytwarzaniem i magazynowaniem energii.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

Tabela 83. Wnioski wynikające z przeglądu dokumentu City Resilience Programm oraz Action Plan on Climate Change Adaptation and Resilience

Wnioski i rekomendacje wynikające z działań podejmowanych przez Bank Światowy dla aktualizacji Strategii Katowice 2030 i sposobu jej wdrażania są następujące:

- wprowadzenie systemowego podejścia do polityk, strategii, programów i projektów miejskich Katowic w zakresie realizacji działań na rzecz adaptacji klimatycznej, w tym oceny ich efektów w kontekście adaptacji do zmian klimatycznych,
- na poziomie przedsięwzięć strategicznych rozważenie udziału Miasta Katowice w sieciach i projektach globalnych na rzecz redukcji efektów i przeciwdziałania zmianom klimatycznym,
- wsparcia obecnego systemu monitoringu i ewaluacji strategii narzędziem City Scan, wraz z dyskusją na temat różnorodnych wyzwań rezylencji,
- wdrożenie na etapie przedsięwzięć strategicznych oraz formułowanie wytycznych do zarządzania strategią i Miastem Katowice w zakresie nowoczesnych instrumentów zarządzania ryzykiem w połączeniu z zapewnieniem systemów wczesnego ostrzegania oraz zapewnienia ciągłości świadczenia usług miejskich (mając także na uwadze doświadczenia wyciągnięte przez Miasto Katowice z tytułu COVID-19).

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

Tabela 84. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu Agenda Terytorialna 2030

Wnioski i rekomendacje dla procesu aktualizacji Strategii Katowice 2030 wynikające z Agendy Terytorialnej 2030 formułowane w kontekście jej priorytetów obejmują:

- prowadzenie na poziomie pól strategicznych / priorytetów i towarzyszących im zapisów odniesień do zdrowego środowiska, tj.: nowych rozwiązań pro-środowiskowych gospodarki miejskiej, zielonej i niebieskiej infrastruktury, zrównoważonego zarządzania przestrzenią, narzędzi zarządzania kryzysami, wzmocnienia czynników/wymiarów rezyliencji, wzmocnienia lokalnych społeczności, rehabilitacji i ponownego wykorzystanie infrastruktury i zabudowy miejskiej,
- wprowadzenie na poziomie celów strategicznych zapisów odnoszących się do gospodarki cyrkularnej obejmującej: transformację procesów miejskich w kierunku ponownego użycia zasobów; wsparcia lokalnej, metropolitalnej, regionalnej gospodarki cyrkularnej wraz z budowaniem globalnych powiązań; tworzenie strategii na rzecz transformacji energetycznej w budownictwie, transporcie i bioekonomii,
- wprowadzenie na poziomie celów strategicznych zapisów podejmujących kwestie zrównoważonych powiązań, tj.: zapewnienia dostępności do szybkiej infrastruktury nadrzędnej, w tym do infrastruktury cyfrowej ograniczającej ślad węglowy, planowanie i wdrażanie nowoczesnych społecznie i środowiskowo modeli mobilności.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

DOKUMENTY PROGRAMUJĄCE NOWĄ PERSPEKTYWĘ UE

Strategia Europa 2030, Plan Odbudowy, Zielony Ład i Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Po ponownym przeglądzie zapisów w/w dokumentów w mocy pozostają wnioski sformułowane w opracowaniu Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, które prezentują poniższe tabele.

Tabela 85. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu Strategia Europa 2030

Wnioski i rekomendacje wynikające z przeglądu zapisów Strategii Europa 2030 dla procesu aktualizacji Strategii Katowice 2030 obejmują:

- w zakresie transformacji w kierunku gospodarki cyrkularnej i jej wdrożenia w każdym sektorze i branży gospodarki: potrzeba tworzenia nowego designu i materiałów dla produktów ułatwiającego ponowne ich wykorzystanie, naprawę, recykling. Pomocny w formułowaniu szczegółowych zapisów może okazać się Circular Economy Action Plan, EU Bioeconomy Strategy, EU Plastics Strategy definiujące kierunki działań w tym zakresie,
- w zakresie rozpowszechnienia źródeł czystej energii, pasywnego budownictwa i zeroemisyjnego transportu, w tym działania związane z ‘etykietowaniem’ zużycia energii, energetycznymi modernizacjami budynków (materiały, izolacje, wentylacja, prowadzeniem badań nad czystą energią i oszczędnymi energetycznie materiałami), mobilność miejska w powiązaniu z mobilnością europejską. W nowych zapisach strategii mogą okazać się pomocne odniesienia do The Action Plan for Low Emission Mobility,
- w programowaniu rozwoju miasta w ramach aktualizowanej Strategii Katowice 2030 należy mieć ponadto na uwadze założenia polityki klimatycznej wynikające z Porozumienia Paryskiego, które postulują znaczącą redukcję emisji gazów cieplarnianych, tj. o 40% do 2030. W kontekście Katowic oraz województwa śląskiego, w którym zlokalizowane jest najwięcej regionów węglowych i najwięcej miejsc pracy związanych z branżą górniczą oraz okołogórnictwem oznacza to rzeczywistą i głęboką strukturalnie transformację energetyczną, która poza oczywistymi pozytywnymi efektami klimatycznymi może wiązać się z poważnymi konsekwencjami społecznymi i gospodarczymi. Transformacja tego rodzaju może zakończyć się sukcesem pod warunkiem zapewnienia włączenia społecznego w ten proces, a także

podjęcia działań na rzecz wsparcia wymiaru społeczno-gospodarczego transformacji energetycznej w kierunku reorientacji zawodowej i tworzenia nowych szans rozwoju dla dzieci i młodzieży Katowic oraz województwa śląskiego,

- postulowane na poziomie UE kierunki zmian w zakresie edukacji, badań, innowacyjności i cyfryzacji z punktu widzenia aktualizowanej strategii powinny znaleźć odzwierciedlenie w nowych zapisach odnoszących się do: kształcenia przez całe życie, podnoszenia jakości edukacji (na wszystkich poziomach), kreowania nowych form kształcenia dla dorosłych, wzmocnienia instytucji edukacyjnych w tym nauczycieli, aktywnego włączania szkół w realizację 17 celów zrównoważonego rozwoju ONZ, większego zaakcentowania edukacji digitalnej i doskonalenie jej metod, wykorzystania sztucznej inteligencji, w tym w gospodarce miejskiej, poprawy zdolności adaptacyjnych firm w wymiarze ich innowacyjności na rzecz wzrostu produktywności,
- istotne dla nowych zapisów strategii mogą także okazać się kierunki działań postulowane przez UE w zakresie *governance* i spójności polityk. W tym wymiarze w procesie aktualizacji Strategii Katowice 2030 należy zaakcentować konieczność wskazania wzajemnych powiązań pomiędzy różnego rodzaju: wyzwaniami zrównoważonego rozwoju, politykami i strategiami różnych poziomów i dziedzin (koordynacja sektorowo-terytorialna) oraz zarządzania (koordynacja decyzyjna). Ponadto formułowanie nowych zapisów strategii powinno odbywać się z poszanowaniem zasad *evidence-based* i *place-based* w powiązaniu z podejściem partycypacyjnym.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

Tabela 86. Wnioski i rekomendacje wynikające z Planu Odbudowy

Wnioski i rekomendacje dla procesu aktualizacji Strategii Katowice 2030 wynikające z podstawowego przeglądu wymiaru finansowego nowej perspektywy programowania Unii Europejskiej są następujące:

- równolegle z podjęciem prac nad aktualizacją zakresu diagnostycznego i merytorycznego strategii, należy dokonać szczegółowego przeglądu dostępnych w UE instrumentów wspierających rozwój społeczno-gospodarczy, zmiany środowiskowo-infrastrukturalne i instytucjonalne na poziomie lokalnym,
- tego rodzaju *screening źródeł finansowania* przyszłej zaktualizowanej / nowej Strategii Katowic z jednej strony pozwala na odpowiednie zorientowanie wynikających z niej działań, z drugiej zaś będzie stanowił istotny wkład w ramy finansowe strategii, które to są obecnie wymaganą częścią dla dokumentów strategii rozwoju gmin.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

Tabela 87. Wnioski i rekomendacje wynikające z Zielonego Ładu i Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Wnioski i rekomendacje wynikające z analizy zapisów Zielonego Ładu oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji dla aktualizowanych / nowych zapisów Strategii Katowice 2030 obejmują:

- nowe instrumenty finansowe i rozstrzygnięcia strategiczne UE w zakresie przyspieszenia wdrażania rozwiązań na rzecz bardziej zrównoważonej środowiskowo gospodarki będą z pewnością oddziaływały na województwo śląskie, jego regiony węglowe i w konsekwencji na Katowice,
- dotychczasowe zapisy Strategii Katowice 2030 – ze względu na czas ich powstania, tj. 2015 rok – nie uwzględniają i nie mogły uwzględniać tego rodzaju zmian, szczególnie w zakresie przyspieszenia likwidacji sektora górnictwa (i branży okołogórnicznej) w województwie śląskim. Ta zmiana gospodarcza, będzie z pewnością oddziaływała na reorganizację i przeorientowanie znaczącej części działalności

gospodarczych i zawodowych dużej grupy społecznej województwa, biorąc pod uwagę fakt, iż bezpośrednie zatrudnienie w górnictwie w województwie śląskim wynosi ponad 80 tys. osób,

- obecnie toczące się prace nad Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji, prowadzone przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego wymagają znaczącego zaangażowania władz w koordynowaną (na poziomie regionu) przez Urząd Marszałkowski tzw. Platformę Regionów Węglowych, jak i w bezpośrednie działania związane z programowaniem sprawiedliwej transformacji. Prawdopodobnie – biorąc pod uwagę obecny harmonogram prac nad Sprawiedliwą Transformacją – zapisy Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Regionów Węglowych Województwa Śląskiego powstaną wcześniej niż zaktualizowany dokument Strategii Katowice 2030. Tym bardziej warto podjąć już obecnie przez Miasto Katowice działania na rzecz powołania Lokalnego Zespołu ds. Sprawiedliwej Transformacji, celem określenia strategii i projektów miasta w tej dziedzinie.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

DOKUMENTY PROGRAMUJĄCE ROZWÓJ POLSKI

Założenia do Krajowej Polityki Miejskiej, Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego – Śląskie 2030

Po ponownym przeglądzie zapisów w/w dokumentów w mocy pozostają wnioski sformułowane w opracowaniu Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, które prezentują poniższe tabele.

Tabela 88. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu założeń do Krajowej Polityki Miejskiej

Wnioski i rekomendacje dla prac nad zaktualizowaną Strategią Katowice 2030 wynikające z założeń do Krajowej Polityki Miejskiej obejmują:

- założenia do KPM na obecnym etapie ich planowania w zasadzie powielają ustalenia zawarte w celach zrównoważonego rozwoju ONZ, Strategii Europa 2030, Zielonym Ładzie,
- w nowych zapisach zaktualizowanej strategii warto wziąć pod uwagę w priorytecie instytucjonalnym elementy odnoszące się do poprawy jakości planowania przestrzennego, w tym jego integracji z planowaniem społeczno-gospodarczym, lepszego wykorzystania zasobów przestrzeni,
- mając na uwadze założenia KPM odnośnie celu (3) ‘adaptacja miast do zmian klimatu’ warto w tym kontekście przywołać dokument przyjęty przez Radę Miasta Katowice pn.: Plan adaptacji Miasta Katowice do zmian klimatu do roku 2030. Jego cele szczegółowe a następnie planowane działania wyznaczają szeroki zakres zadań dotyczących zwiększania odporności środowiskowej jako pożądanej reakcji na występowania: wyższych temperatur i fal upałów, miejskiej wyspy ciepła, deszczy nawalnych, temperatur przejściowych, okresów bezopadowych i niedoboru wody. Tego rodzaju działania wzmacniające rezyliencję środowiskową powinny także zostać uwzględnione w procesie aktualizacji Strategii Katowice 2030.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

Tabela 89. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego – Śląskie 2030

Wnioski i rekomendacje płynące z analizy nowej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego – Śląskie 2030 dla prac nad aktualizacją zapisów Strategii Katowice 2030 są następujące:

- rozważenie wprowadzenia na poziomie pól strategicznych / priorytetów / celów strategicznych zapisów odnoszących się wprost do transformacji społeczno-gospodarczej w kierunku bardziej zrównoważonej środowiskowo gospodarki miasta,

- wprowadzenie kolejnych (m.in. poza budżetem obywatelskim) mechanizmów / przedsięwzięć umożliwiających większe włączenie mieszkańców w kreowanie procesów rozwojowych Katowic, w tym dzieci i młodzieży, osób w wieku senioralnym, osób z niepełnosprawnościami,
- rozważanie na poziomie pól strategicznych / priorytetów / celów bezpośrednich odniesień do zagadnień budowania zdolności instytucjonalnych i sprawności zarządzania miastem,
- w zakresie dotychczasowych zapisów związanych z rozwojem gospodarczym i przedsiębiorczością, większe podkreślenie zagadnień transformacji cyfrowej, budowania gospodarki 4.0, dalszej dywersyfikacji struktury gospodarczej miasta, rozwoju infrastruktury wsparcia w postaci inkubatorów, parków technologicznych ukierunkowanych na gospodarkę 4.0, wpisania się Katowic w inteligentne specjalizacje województwa śląskiego, wsparcia lokalnej przedsiębiorczości w transformacji technologicznej w kierunku zielonej i cyfrowej gospodarki,
- w zakresie jakości życia, usług publicznych rozważenie zapisów dotyczących podniesienia jakości i dostępności placówek ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, aktywizacji osób z niepełnosprawnościami, rozwoju srebrnej gospodarki, włączenia młodzieży w działalność społeczną, wsparcia organizacji pozarządowych i tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, wsparcia reorientacji zawodowej i kształcenia przez całe życie, wsparcia infrastruktury edukacyjnej, podnoszenia kompetencji nauczycieli oraz uczniów w nowych metodach nauczania, w tym trybie pracy zdalnej,
- w zakresie jakości środowiska naturalnego, rozważenie zapisów m.in. na poziomie przedsięwzięć odnoszących się do pokazowych projektów w zakresie zielonej gospodarki (tzw. demonstratorów), kompleksowe wsparcie mieszkańców i instytucji publicznych w przechodzeniu na odnawialne źródła energii, wraz z tworzeniem spółdzielni energetycznych oraz rozwojem różnorodnych sposobów magazynowania czystej energii, rozwój pasywnego energetycznie budownictwa mieszkaniowego w połączeniu z energetyczną modernizacją budynków komunalnych,
- wprowadzenie zapisów na poziomie pola strategicznego / priorytetu w zakresie wzmocnienia zdolności instytucjonalnych i zarządzania miastem w oparciu o rozwiązania 'smart city' w każdej dziedzinie gospodarki komunalnej, tworzenie partnerstw na poziomie lokalnym, sub-regionalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, odgrywanie roli lidera zmian dzielącego się doświadczeniem w różnorodnych dziedzinach funkcjonowania miasta, kreowanie i przyciąganie z sektorem B+R i biznesem nowych instytucji badawczo-rozwojowych m.in. w branżach zielonej gospodarki, cyfryzacji, transformacji społeczno-ekonomicznego,
- zidentyfikowane w dokumencie Strategii Śląskie 2030 obszary interwencji klasyfikują Katowice głównie jako 'najważniejszy ośrodek wzrostu' oraz jako typ gminy górniczej z problemami 'przestrzennymi' w kontekście transformacji społeczno-gospodarczej. Tego rodzaju klasyfikacja będzie odgrywała rolę w procesie sporządzania zaktualizowanej/nowej strategii miasta zgodnie z wymogami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Ustawa 2020), a także najprawdopodobniej w kontekście programowania działań w ramach Terytorialnego Planu Transformacji Regionów Węglowych Województwa Śląskiego.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

ZAKTUALIZOWANA USTAWA O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU

Po ponownym przeglądzie zapisów w/w dokumentu w mocy pozostają wnioski sformułowane w opracowaniu Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, które prezentuje poniższa tabela.

Tabela 90. Wnioski i rekomendacje wynikające ze zaktualizowanej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Wnioski i rekomendacje dla procesu aktualizacji Strategii Katowice 2030 formułowane w kontekście zmienionej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju są następujące:

- zmieniona ustawa w sposób ścisły strukturyzuje dokument strategii rozwoju gminy, w tym łączy go z wymiarem planowania przestrzennego w niemal wszystkich elementach strategii, tj. w warstwie: diagnozy, celów strategicznych, kierunków działań, oczekiwanych rezultatów, modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, obszarów strategicznej interwencji,
- odnosząc wskazany w regulacji wymagany zakres dokumentu strategii rozwoju gminy w relacji do obecnego zakresu Strategii Katowice 2030 oznacza to, iż poza wykazanymi powyżej aktualizacjami merytorycznymi znaczącej zmianie i rozszerzeniu będzie podlegał cały w/w dokument. Tego rodzaju rozszerzenie będzie odnosiło się między innymi do wymiaru przestrzennego, finansowego, ewaluacyjnego. W konsekwencji należy oczekiwać, że po uwzględnieniu wskazanych w rekomendacjach zapisów merytorycznych oraz uwzględnieniu wymogów ustawowych (formalnych) w przypadku podjęcia prac nad aktualizacją Strategii Katowice 2030, ich efektem będzie całkowicie nowy dokument strategii.

Źródło: Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030, Miasto Katowice 2020

IV. Wnioski strategiczne

Poniżej zamieszczono listę wniosków strategicznych wynikających z przeprowadzonej diagnozy miasta Katowice. Wnioski te są następujące:

SPOŁECZNE

- (1.1.) zmniejszenie dynamiki spadku liczby mieszkańców wynikające przede wszystkim z mniejszej różnicy pomiędzy osobami wyprowadzającymi się z Katowic a osobami osiedlającymi się w mieście. W Katowicach liczba osób wymeldowanych zaczyna zbliżać się do liczby osób zameldowanych. Tego rodzaju „wymiana” może wiązać się ze stopniową zmianą profilu gospodarczego miasta (z ośrodka przemysłowego w kierunku ośrodka nowoczesnej gospodarki), który wymaga obecnie nowych kompetencji i nowej jakości kapitału ludzkiego. Potwierdzają to z jednej strony informacje na temat wzrastającej liczby miejsc prac, relatywnie wysokich zarobków, z drugiej zaś ze wzrostu liczby wydanych pozwoleń na budowę mieszkań (z 1,4 tys. w 2011 r. do 3,2 tys. w 2020 r.).
- (1.2.) niepokojący wzrost niekorzystnej tendencji w zakresie przyrostu naturalnego w ostatniej dekadzie, tj. powiększającej się różnicy pomiędzy liczbą zgonów a liczbą urodzeń.
- (1.3.) bardzo, bo aż 20-krotny wzrost liczby zezwoleń na pracę dla obcokrajowców udzielonych w województwie śląskim, w tym duży udział tego rodzaju pracowników w podregionie katowickim.
- (1.4.) bardzo znacząca liczba osób dojeżdżających w cyklu dobowym do pracy w Katowicach, w tym także do katowickich szkół i uczelni.
- (1.5) spadek liczebności osób młodych (0-24 lata) w strukturze demograficznej mieszkańców związany ze spadkiem dzietności, modelu rodziny („single”) przy równoczesnym bardzo wysokim udziale osób w wieku 70+.
- (1.6) miasto posiada bogatą i różnorodną ofertę kulturalną w dziedzinie muzyki, teatru, sztuk wizualnych (w tym designu), literatury, muzealnictwa. Za dobrze rozwinięte należy uznać zaplecze infrastruktury kultury w dzielnicach w postaci miejskich domów kultury. Dodatkowo działalność o charakterze kulturalnym w sposób „oddolny” animują struktury osiedlowych klubów kultury działające przy spółdzielniach mieszkaniowych.
- (1.7) mieszkańcy wykazują duże zainteresowanie ofertą sportową miasta czego potwierdzeniem jest 28% wzrost liczby osób ćwiczących w klubach sportowych pomimo obostrzeń związanych z COVID-19. Wobec powyższego pojawia się pytanie czy wzrostowi popytu na ofertę sportową Katowic towarzyszy wystarczający wzrost zaplecza w postaci obiektów sportowych (których liczba w latach 2014-2020 wzrosła o 4%. To pytanie o tyle istotne, że miasto posiada lub gości szereg wydarzeń sportowych o znaczeniu zarówno lokalnym czy regionalnym, jak i krajowym oraz międzynarodowym, w tym długoletnie tradycje w sportach związanych z hokejem, piłką nożną, lekką atletyką, szachami.
- (1.8) znacząca poprawa poziomu bezpieczeństwa w mieście w wymiarze przestępczości o charakterze kryminalnym oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W tym ostatnim aspekcie relatywnie niewielki wzrost zdarzeń drogowy (ale przy spadku śmiertelności w wypadkach drogowych i bardzo dużym wzroście liczby pojazdów samochodowych) świadczą o potrzebie kontynuacji współpracy Miasta Katowic i jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne w zakresie działań prewencyjnych, zapobiegawczych.

- (1.9) zagadnienia pomocy społecznej w Katowicach są regulowane przez szereg dokumentów strategicznych, programowych i wdrożeniowych. Obecnie funkcjonujący system pomocy społecznej, w postaci instytucji, procedur, kompetencji, aktywności należy uznać za dobrze funkcjonujący o czym świadczą między innymi zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, wzrost aktywizujących projektów pomocy społecznej, duża aktywność w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania, współpraca z organizacjami pozarządowymi.
- (1.10) Pomimo pewnego spadku liczny studentów w latach 2014-2019 w Katowicach (z 54,8 tys. do 52,0 tys.) miasto skutecznie zbudowało i utrzymuje status ośrodka akademickiego. Świadczy o tym udział studentów i absolwentów studiujących w Katowicach w relacji do wszystkich studentów studiujących w województwie śląskim. Udział ten kształtuje się w przedziale 46%-47% co oznacza, że niemal co drugi student, a także absolwent studiuje w województwie śląskim właśnie w Katowicach.
- (1.11) w kontekście problemów demograficznych i niewielkiego udziału w grupie wiekowej mieszkańców miasta dzieci do lat 5 - istotnym i wartym dalszego wzmocnienia kierunkiem rozwoju jest wsparcie tworzenia żłobków i przedszkoli, w tym dalsza poprawa ich dostępności. To jeden z wymiarów znacząco poprawiających jakość życia osób młodych, w tym potencjalnie osiedlających się w Katowicach, którzy przy dobrej dostępności tego rodzaju usług mogą osiedlać się w mieście.
- (1.12) współczynniki skolaryzacji brutto i netto w katowickich szkołach podstawowych przekraczają wartość 100% co wskazuje, że oferta edukacyjna szkół podstawowych przyciąga uczniów z innych, prawdopodobnie ościennych gmin.
- (1.13) w latach 2014-2020 nastąpiło większe otwarcie Miasta Katowice na współpracę z organizacjami pozarządowymi potwierdzone między innymi 54% wzrostem wydatków z budżetu Miasta na ten cel. Sektor organizacji pozarządowych odgrywa we współczesnych, dobrze i partycypacyjnie współzarządzanych miastach istotną rolę, artykułując potrzeby społeczności lokalnej, inicjując stosowne projekty, a także włączając się aktywnie w ich realizację. Organizacje pozarządowe to podmioty dzięki którym podejście mieszkańców może zmienić się z: „wasze miasto” na „moje/nasze miasto”.
- (1.14) niski poziom aktywności obywatelskiej przejawiający się w niskiej frekwencji zarówno w wyborach samorządowych w 2018 roku, a także w głosowaniach nad projektami do Budżetu Obywatelskiego.

GOSPODARCZE

- (1.15) pozytywna transformacja gospodarcza miasta, w tym rozwój nowoczesnych sektorów gospodarki związanych z sektorem outsourcingu usług, przemysłem wydarzeń, przemysłem muzycznym (niestety nie znajdująca odzwierciedlenia w pozytywnych zmianach demograficznych – brak utożsamiania się z miastem).
- (1.16) atrakcyjny rynek nieruchomości mieszkaniowych, szczególnie rynek wtórny, w relacji do innych miast wojewódzkich.
- (1.17) relatywnie wysoki poziom miesięcznego wynagrodzenia.
- (1.18) duże znaczenie muzyki w tworzeniu sektora kreatywnego Katowic, poparte udziałem miasta w Sieci Miast Kreatywnych w dziedzinie Muzyki, a także odpowiednia infrastruktura umożliwiającą organizację znaczących wydarzeń muzycznych oraz mniejszych form. Wykształcona strefa rozrywki w ramach ulicy Mariackiej.

- (1.19) interesującym projektem Miasta Katowice jest wsparcie działalności kulturalnej w formie programu „Lokal na kulturę”.
- (1.20) pewnego rodzaju niestabilność liczebności wydarzeń metropolitalnych o charakterze strategicznym (od 1-go wydarzenia w 2018 roku do 16-tu wydarzeń w 2017 roku) w latach 2014-2020, czemu towarzyszy duża zmienność liczby uczestników tych wydarzeń, tj. od 159,1 tys. osób (2014 rok) po 310,4 tys. (2017 rok).
- (1.21) Korzystne tendencje wzrostowe wiążą się z liczbą dotacji udzielonych z budżetu Miasta Katowice na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków a także z liczbą udzielonych zwolnień od podatku od nieruchomości budynków lub ich części wybudowanych przed 1945 r. położonych na terenie miasta Katowice, w których dokonano remontu elewacji. Wskazuje to stopniowy (aczkolwiek obecnie jednostkowy) wzrost zainteresowania inwestorów odnawianiem budynków o walorach zabytkowych, historycznych.
- (1.22) w mieście w sposób dynamiczny rozwija się branża turystyki biznesowej także w połączeniu z różnego rodzaju wydarzeniami o charakterze kulturalnym, sportowym i e-sportowym. Potwierdza to zarówno liczebność wydarzeń, liczba osób nocujących w Katowicach, jak i też wielkość wydatków ponoszonych przez turystów w mieście.
- (1.23) pod względem rozwoju rynku nieruchomości mieszkaniowych w Katowicach w latach 2014-2020 następuje wzrost liczby mieszkań, którego dynamika (7,0%) jest nieco niższa niż w województwie śląskim (7,4%). W mieście buduje się mniejsze mieszkania (przeciętna powierzchnia użytkowa to ok. 60 mkw) niż w województwie śląskim (74,5 mkw). Niemniej powierzchnia mieszkania przypadająca na osobę (31 mkw) jest większa w Katowicach niż przeciętnie w województwie śląskim (29 mkw). Oznacza to, że popyt na mieszkania w Katowicach generowany jest w znaczącej mierze przez osoby mieszkające indywidualnie lub w niewielkie osobowo gospodarstwa domowe. To swego rodzaju wielkomiejski rodzaj klienta, który zamieszkując w danym mieście osiedla się tu przede wszystkim ze względów ekonomicznych (dobra praca), natomiast plany związane z powiększeniem rodziny pozostawia na późniejszy okres (stabilizacji zawodowej).
- (1.24) w Katowicach rejestruje się znaczący popyt na mieszkania zarówno efektywny jak i potencjalny. Ten ostatni jest szczególnie duży jeśli wziąć pod uwagę liczbę osób oczekujących na najem w relacji do wielkości gruntów, którymi dysponuje miasto z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe, tj. 25,6 osób/ha. To wartość zdecydowanie wyższa niż w województwie śląskim (16,8 osób/ha) oraz w Polsce (11,0 osób/ha).
- (1.25) w mieście funkcjonuje nie tylko dobrze rozwinięty system współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi, ale także z biznesem (inwestorzy, mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa), który posiada odpowiednie regulacje i struktury organizacyjne oraz kompetencje w zakresie współpracy międzysektorowej (Wydział Obsługi Inwestorów, Rawa.Ink)
- (1.26) w ujęciu statystycznym liczba podmiotów gospodarczych w Katowicach uległa zwiększeniu o 9%. Jednak wzrost ten Katowice zawdzięcza wyłącznie dobrej dynamice rozwoju mikroprzedsiębiorstw (11% wzrost). Niepokojące są natomiast trendy zmniejszania się liczebności podmiotów gospodarczych w pozostałych kategoriach firm, tj. małych, średnich i dużych. Jedynie wśród bardzo dużych podmiotów gospodarczych (zatrudnienie 1000 osób i więcej) ich liczba w latach 2014-2020 pozostała na stałym poziomie.

- (1.27) struktura sektorowa i branżowa gospodarki Katowic wykazuje korzystny stopień dywersyfikacji. W mieście funkcjonują bardzo duże i duże podmioty gospodarcze działające w branżach związanych z: przetwórstwem przemysłowym, usługami komunalnymi, budownictwem, handlem hurtowym i detalicznym, transportem i magazynowaniem, finansami i ubezpieczeniami, administracją publiczną, edukacją, opieką zdrowotną oraz kulturą i rozrywką.
- (1.28) Katowice stały się centrum lokalizacji sektora outsourcingu usług biznesowych w województwie śląskim, który w mieście i jego bezpośrednim otoczeniu stworzył ok. 25-27 tys. wysokiej jakości miejsc prac - miejsc pracy będących atrakcyjną alternatywą dla ludzi młodych, dobrze wykształconych, posługujących się językami obcymi. To swego rodzaju magnes na rynku pracy, który pozwala sprawdzić własne umiejętności w korporacji, globalnej firmie młodemu pokoleniu katowiczian, ale który przyciąga równocześnie do Katowic osoby z innych miast GZM, województwa śląskiego, Polski oraz z zagranicy.
- (1.29) w mieście funkcjonuje kilkanaście klastrów przedsiębiorstw. Rozwój tego rodzaju form współpracy był z pewnością determinowany wysoką dostępnością środków europejskich służących wspieraniu klastrów. Jednak liczebność klastrów w Katowicach i ich różnorodność wskazuje także na coraz powszechniej pojawiającą się wśród przedsiębiorców potrzebę integracji, wymiany informacji celem tworzenia spójnej, konkurencyjnej na rynku krajowym i międzynarodowym oferty produktowej.
- (1.30) relatywnie wolno (4% wzrost w latach 2014-2020) rozwija się sektor firm prowadzonych przez osoby fizyczne, choć kilka branż z nim związanych, w tym m.in. branża informacji i komunikacji notuje wysokie wzrosty liczebności podmiotów (55%). Pozytywną cechą działalności prowadzonych przez osoby fizyczne są ich profile gospodarcze związane z nowoczesnymi branżami, w tym: działalność profesjonalna – naukowa i techniczna (16,0%), opieka zdrowotna (12,3%), informacja i komunikacja (6,4%), usługi administrowania (3,3%).
- (1.31) niższą dynamikę przedsiębiorczości w Katowicach, i to zarówno pod względem przyrostu liczebności firm prowadzonych przez osoby fizyczne, czy też relacji podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych, można tłumaczyć korzystną ofertą na rynku pracy kreowanym przez istniejące firmy, w tym z sektora outsourcingu usług biznesowych. Poziom wynagrodzeń oferowanych w tym sektorze dla osób posiadających stosowne kompetencje może zniechęcać do zakładania własnej działalności gospodarczej, w tym ponoszenia dodatkowego ryzyka związanego z działalnością firmy.
- (1.32) w wymiarze przedsiębiorczości, w tym budowania nowoczesnego profilu gospodarczego Katowic warto nadal wzmacniać działania związane ze wsparciem branży ICT, gamingu, e-sportu. Już obecnie udział podmiotów gospodarczych w branży informacja i komunikacja stanowi 5,9%, co oznacza, że w Katowicach istnieje dobrze rozwinięte zaplecze dla tego rodzaju działań.
- (1.33) pozytywne efekty transformacji gospodarczej Katowic widoczne są we wzroście dochodów budżetowych Miasta Katowice. Niemal podwoiły się wpływy z podatku CIT co jednoznacznie wskazuje na dobrą kondycję przedsiębiorstw zlokalizowanych w mieście. Warto także odnotować, iż dynamika wzrostu dochodów ogółem do budżetu Miasta Katowice jest wyższa niż w Poznaniu, Łodzi, Wrocławiu, Krakowie a nawet w Warszawie.
- (1.34) relację pomiędzy dochodami budżetu Miasta Katowice a wydatkami budżetowymi należy ocenić pozytywnie, szczególnie w kontekście dodatniej różnicy pomiędzy wzrostem dochodów (wzrost o 54%) a wzrostem wydatków (wzrost o 31%). Miasto Katowice utrzymuje także relatywnie dobrą relację pomiędzy wydatkami inwestycyjnymi a bieżącymi w skali 20:80.

- (1.35) zgodnie z umową społeczną podpisaną z sektorem górnictwa eksploatacja węgla kamiennego do 2021 roku zostanie zakończona w KWK Wujek oraz KWK Ruda – Ruch Pokój (której to pola eksploatacyjne znajdują się między innymi na terenie miasta). Według zapisów umowy społecznej wyłączenia pozostałych kopalń eksploatujących węgiel kamienny w granicach administracyjnych Katowic nastąpią w: 2039 roku (KWK Murski-Staszic), 2041 roku (KWK Mysłowice – Wesola), w 2034 roku (KWK Ruda). Biorąc jednak pod uwagę dynamikę zmian w nisko- lub zeroemisyjnych technologiach stosowanych w energetyce można prognozować, iż zamknięcia tych kopalń nastąpią w perspektywie do 2030 roku.

PRZESTRZENNE – ŚRODOWISKOWE – INFRASTRUKTURALNE

- (1.36) Katowice stanowią ośrodek centralny w największej pod względem liczebności miast w Polsce aglomeracji miejskiej skupionej w ramach GZM i są równocześnie stolicą drugiego pod względem liczby mieszkańców województwa w kraju. Ta pozycja społeczno-gospodarcza, administracyjna i geograficzna powoduje, że miasto posiada znaczącą rangę i odgrywa znaczące funkcje metropolitalne wśród największych polskich miast.
- (1.37) w ujęciu zewnętrznym model powiązań funkcjonalno-przestrzennych Katowic w kontekście koncepcji policentrycznych regionów miejskich powinien być rozpatrywany w odniesieniu do innych dużych miast wojewódzkich w otoczeniu, tj. Krakowa, Wrocławia, Ostrawy. Wewnątrzregionalnie zaś w relacji do Bielska-Białej, Częstochowy i Rybnika.
- (1.38) w ujęciu wewnętrznym struktura funkcjonalno-przestrzenna Katowic odnoszona do poszczególnych zespołów dzielnic charakteryzuje się dużą różnorodnością poczynając od funkcji metropolitalnych, przez komunikacyjne, usługowo-handlowe po funkcje mieszkaniowe, turystyczno-kulturowe, rekreacyjne. Spuścizną industrialnej przeszłości Katowic są tereny i obiekty przemysłowe obecne przede wszystkim w zespołach dzielnic wschodnich, północnych i zachodnich. W mieście zanikają funkcje przemysłowe, choć w jego krajobrazie nadal obecna jest funkcja związana z eksploatacją węgla kamiennego.
- (1.39) w zakresie kształtowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Katowic warto podkreślić, iż:
 - w mieście dominuje metropolitalny charakter Śródmieścia,
 - zauważalny jest proces tworzenia subcentrów południowego i północnego, przy czym procesy demograficzne wskazują, iż w strukturze funkcjonalno-przestrzennej większą rangę zaczynają odgrywać południowe i częściowo zachodnie dzielnice miasta (Kostuchna, Piotrowice-Ochojec oraz Ligota-Panewniki). Subcentrum północne wymaga dalszego rozwoju obszaru „Katowice-Północ-Ekomiasto”,
 - subcentra południowe i północne nie są obecnie w wystarczającym stopniu (w wymiarze społeczno-gospodarczym) równoważone przez obszary wschodnie i zachodnie (brak subcentrum wschodniego i zachodniego). Impulsem do stworzenia subcentrum wschodniego są z pewnością inwestycje mieszkaniowe w dzielnicy Janów-Nikiszowiec, atrakcyjność historyczno-turystyczna zabudowy mieszkaniowej Nikiszowca, a w przyszłości zagospodarowanie terenów po KWK „Wieczorek” na funkcje hubu technologiczno-informatycznego.
- (1.40) obecnie Katowice posiadają infrastrukturę energetyczną zapewniającą stosowny poziom bezpieczeństwa. Jednak przemysłenia, w kontekście dynamicznego rozwoju energetyki

odnawialnej i skokowego wzrostu instalacji PV, wymaga modelu zaopatrzenia Katowice w energię elektryczną. Istotnym elementem jest refleksja związana z przebudową sieci energetycznych, tworzeniem magazynów energii, wprowadzaniem pojazdów elektrycznych z dwukierunkową baterią, zakładaniem spółdzielni energetycznych.

- (1.41) znaczący wzrost liczby pojazdów samochodowych, wysoka częstotliwość i liczebność dojazdów do pracy i usług oferowanych przez Katowice względem zarówno GZM, jak i województwa śląskiego powodują, że wyzwaniem dla miasta staje się jego zatłoczenie, które dotyka już nie tylko Śródmieścia, ale większość dzielnic przez które prowadzą główne drogi krajowe.
- (1.42) Miasto Katowice w sposób dynamiczny rozbudowało system roweru miejskiego. Jednak w ślad za tym projektem, bardzo pożądanym z punktu widzenia wspierania mobilności miejskiej, w zdecydowanie wolniejszym stopniu postępuje rozbudowa ścieżek i tras rowerowych. Pod tym względem Katowice posiadają najniższą wśród największych miast w Polsce gęstość sieci ścieżek rowerowych.
- (1.43) Katowice posiadają unikalny w skali dużych miast w Polsce rezerwuar terenów leśnych, których udział w powierzchni miasta sięga ponad 40%. Poza dużymi kompleksami leśnymi (Lasy Murckowskie, Lasy Panewnickie) ważnym walorem środowiskowo-rekreacyjnym jest także kompleks stawów Szopienice-Borki, a także obszary łącznikowe (zielona infrastruktura) pomiędzy Lasami Panewnickimi i Murckowskimi oraz Lasami Pszczyńskimi (tj. korytarz ekologiczny Mlecznej, Las Gniotek, kompleksy rolne w Zarzeczcu, a także pasma dolin: Kłodnicy, Ślepiotki, Kokocińca, Rowu Panewnickiego, Brynicy, Rawy, Boliny).
- (1.44) znaczący udział terenów niezainwestowanych w strukturze użytkowania gruntów Katowic może wskazywać na możliwości tkwiące w ich potencjalnym wykorzystaniu w procesach urbanizacji. Niemniej tereny te – w większości lasy – stanowiąc cenny obszar biologicznie czynny podlegają ochronie i możliwości ich przekształcenia są ograniczone.
- (1.45) miasto boryka się z niekorzystnymi skutkami działalności górniczej w postaci szkód górniczych (wpływ na zabudowę mieszkaniową i techniczną infrastrukturę liniową), zalewiskami zmieniającymi stosunki wodne.
- (1.46) już obecnie, a także na przestrzeni najbliższych lat nastąpi de-aktualizacja szeregu dokumentów planujących rozwój kluczowych obszarów miasta, w tym: sportu, kultury, edukacji, zagospodarowania przestrzennego.

WNIOSKI PODSUMOWUJĄCE

Jaki obraz Katowic wyłania się z przeprowadzonej diagnozy strategicznej? Generalnie większość wskaźników w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym wykazuje pozytywne tendencje. Transformacja miasta z ośrodka przemysłu ciężkiego w kierunku nowoczesnych branż gospodarki przebiega korzystnie i Katowice stały się swego rodzaju wizytówką pozytywnych przemian dawnych ośrodków przemysłowych w Europie Środkowej.

Te pozytywne przemiany zostały zauważone przede wszystkim przez sektor biznesu, w tym globalny sektor usług outsourcingowych, ale także przemysł wydarzeń, który coraz częściej organizuje w mieście wydarzenia o skali międzynarodowej a nawet globalnej.

Przesunięcie akcentu w kierunku przemysłów kreatywnych, w tym związanych przede wszystkim z muzyką, gamingiem, designem jest swego rodzaju nowym impulsem rozwojowym Katowic, którego skala dopiero zaczyna być zauważalna w statystykach, ale które to działalności rysują nowy wizerunek i profil gospodarczy miasta w otoczeniu.

Wzrost siły gospodarczej wynikający ze skutecznego przeprofilowania jego struktury wytwórczej jako silnika napędzającego przemiany strukturalne w ostatniej dekadzie prowadzi do ukształtowania się Katowic jako *Central Business District* dla całej Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. To do Katowic dojeżdża do pracy, szkoły, oferty kulturalnej, handlowej, rozrywkowej najwięcej osób już nie tylko z samego GZM, ale z całego terenu województwa śląskiego, a także z regonów ościennych.

Tego rodzaju *Central Business District* poza niezaprzeczalnymi pozytywnymi efektami wizerunkowymi czy ekonomicznymi generuje także efekty negatywne między innymi w postaci należącego do jednego z najwyższych w Polsce natężenia ruchu drogowego, zanieczyszczenia powietrza, wzrostu cen nieruchomości – już nie tylko w strefie centralnej, ale także w dzielnicach sąsiednich. W kontekście wysoko zurbanizowanego województwa śląskiego oraz największego organizmu miejskiego w kraju, tj. Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii funkcja *Central Business District* Katowic wydaje się nieunikniona. Pojawiają się natomiast wyzwania związane z pogodzeniem tego rodzaju profilu z lokalnym wymiarem pożądanego wysokiej jakości życia mieszkańców.

Każda transformacja społeczno-gospodarcza, nawet ta udana jak w przypadku Katowic, posiada odmienne dynamiki zmian w różnych wymiarach rozwoju miejskiego. Jej cechą charakterystyczną są „odmienne prędkości zmian” skutkujące szeregiem kontrastów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Tego typu tendencje są również obecne w Katowicach.

Przykładowo dynamiczny wzrost liczby miejsc pracy, relatywnie dobre wynagrodzenia wywierają presję na zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni do zamieszkania. Mieszkańcy Katowic i deweloperzy realizują szereg inwestycji mieszkaniowych w południowych dzielnicach miasta dynamizując lokalny rynek nieruchomości w relatywnie krótkim okresie czasu. Za tymi zmianami nie nadążają jednak zmiany związane z zapewnieniem szybkiej dostępności komunikacyjnej do i z centrum miasta, co powoduje nadmierny wzrost czasu dojazdu do Śródmieścia, a także przejazdu przez miasto w kierunku północ – południe.

Liczne miejsca pracy tworzone zarówno przez międzynarodowych, jak i krajowych inwestorów w dziedzinach związanych z nowoczesną gospodarką wymagają nowych kompetencji kapitału ludzkiego. Zmiany w tym zakresie zachodzą w biznesie relatywnie szybko, natomiast po rankingach szkół ponadpodstawowych oraz wyższych widać, że katowicki sektor edukacji i nauki pozostaje nieco „w tyle” względem oczekiwań współczesnej gospodarki. Dalsza transformacja społeczno-gospodarcza

wymaga zatem transformacji podstaw, z których wyrasta tj. transformacji edukacji, szkolnictwa wyższego, nauki.

W sferze społecznej następuje pokoleniowa i kompetencyjna, stopniowa zmiana kapitału ludzkiego, której wymaga i domaga się nowoczesne centrum Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Trendy globalizacyjne, dobra znajomość języków i współczesnych narzędzi ICT, elastyczność w zmianie kwalifikacji i ciągłe dążenie do ich podnoszenia, a także elastyczność w czasie wykonywania pracy powodują, że Katowice nie są już miastem „niebieskich kołnierzyków” i ogólnie dostępnej ciężkiej, ale relatywnie prostej pracy w przemyśle. Skutkiem tego są wyjazdy dotychczasowych mieszkańców oraz przyjazdy nowych. Różnica pomiędzy wymeldowaniami a zameldowaniami zmniejszyła się znacząco na korzyść miasta. Niemniej nowi mieszkańcy, nowe pokolenie pracujące w wirtualnej i globalnej gospodarce posiada zdecydowanie odmienne postrzeganie życia prywatnego, społecznego i zawodowego, w tym inne aspiracje. Stąd niepokojące trendy demograficzne związane ze spadkiem liczby dzieci w wieku 0-4 lata przy równoczesnym wzroście liczby zgonów wynikającym z bardzo dużego odsetka osób w wieku 70+.

Miasto z pewnością wykonało „dużą pracę” dla stworzenia atrakcyjnego miejsca zamieszkania dla nowego pokolenia pracującego w wirtualnej, kreatywnej i globalnej gospodarce, jak chociażby Strefa Kultury, strefa rozrywki w ramach ul. Mariackiej, nowe kompleksy basenów miejskich, wzrost liczby miejsc w żłobkach. Te zmiany widoczne są przede wszystkim w strefie śródmiejskiej, która podlega silnym przemianom przestrzenno-architektonicznym. Niemniej, wykształcone „nowe pokolenie” oczekuje więcej w zakresie oferty spędzania wolnego czasu (między innymi sport, rekreacja, rozrywka), dobrego dostępu do usług publicznych (żłobek, przedszkole, szkoła, opieka zdrowotna, transport publiczny) i wysokiej jakości przestrzeni miejskiej. To „nowe pokolenie” obserwuje inne duże ośrodki metropolitalne w Polsce, które także walczą o nowego mieszkańca.

Kontrasty transformacji widoczne są w układzie poszczególnych dzielnic Katowic. Te spośród nich, które w przeszłości były bardzo silnie związane z przemysłem ciężkim nadal borykają się z szeregiem problemów rewitalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. W mieście – szczególnie w północnej i wschodniej jego części – znajduje się szereg terenów poprzemysłowych, w tym zanieczyszczonych, które oczekują ponownego zagospodarowania. Wyzwanie to jest szczególnie, ważne w przypadku Katowic, których rezerwy terenowe pod nowe inwestycje i rozwój (biorąc pod uwagę ponad 40% udział terenów leśnych i 10% udział terenów rolnych) są obecnie niewielkie.

W nadchodzących 10-20 latach miasto stanie w obliczu wyzwań związanych z budowaniem gospodarki niskoemisyjnej wynikających z Porozumień Paryskich, Europejskiego Zielonego Ładu czy ustaleń Fit for 55. Poza koniecznością rozwoju poszczególnych branż zielonej gospodarki, stanie – choć w mniejszym stopniu niż inne regiony węglowe mając na uwadze przeprowadzoną już transformację profilu gospodarczego – w obliczu prawdopodobnie ostatecznej likwidację sektora górnictwa, nie tylko w wymiarze obecnie funkcjonujących kopalń (KWK Staszic, KWK Wesoła, KWK Wujek), ale także likwidacji lub ograniczenia działalności sektora okołogórniczego oraz instytucji administracyjnych, kontrolnych i badawczych związanych z górnictwem. W tym ujęciu branże zielonej gospodarki takie jak: OZE i efektywność energetyczna, budownictwo i materiały pasywne, zielona i niebieska infrastruktura, zagospodarowanie terenów poprzemysłowych, gospodarka obiegu zamkniętego, niskoemisyjny transport mogą wzbogacić profil gospodarczy miasta, stając się jego nowymi wizytówkami oraz sposobami na bardziej zrównoważone z punktu widzenia mieszkańca Katowic ich funkcjonowanie jako *Central Business District*.

Sformułowane wnioski strategiczne wskazują na potrzebę aktualizacji *Strategii rozwoju miasta Katowice 2030*. W pierwszej kolejności weryfikacji należy poddać wizję miasta, a także poszczególne

poła strategiczne. Mając na uwadze z jednej strony diagnozę strategiczną Katowic, z drugiej zaś zmiany jakie dokonują się w otoczeniu metropolitalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym należy zdecydować, czy obecne priorytety (poła strategiczne) związane z: jakością życia, metropolitalnością, rozwojem gospodarczym i przedsiębiorczością oraz transportem i logistyką są w nadchodzącej dekadzie rzeczywiście aktualne; czy i w jakim zakresie wymagają dookreślenia lub przeprofilowania. Poza wykonaną pracą analityczną, do rozstrzygnięcia tego dylematu potrzebne jest partycypacyjne podejście z włączeniem grup interesariuszy Katowic zarówno na etapie weryfikacji dotychczasowych ustaleń Strategii Katowice 2030, jak i w procesie wypracowania ewentualnych nowych rozstrzygnięć strategicznych.

Materiały źródłowe

- A European Strategy for Low-Emission Mobility. COM(2016), 20.7.2016.
- Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta Katowice. Uchwała nr LIII/1083/18 Rady Miasta Katowice z dn. 1 marca 2018 roku w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Katowice oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Katowice.
- A sustainable Bioeconomy for Europe: Strengthening the connection between economy, society and the environment. COM(2018), 11.10.2018.
- Action Plan on Climate Change Adaptation and Resilience. Managing Risk For a More Resilient Future. World Bank Group, Washington DC.
- City Resilience Program. World Bank Group, Washington DC.
- Closing the loop -An EU action plan for the Circular Economy. COM(2015), 2.12.2015.
- Dojazdy do pracy w województwie śląskim w 2016 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, 30.08.2019.
- Drobniak A., [inn.] (2021), Rezyliencja miast i regionów Europy Środkowej w kontekście hybrydyzacji rozwoju. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (w druku).
- EU Digital Education Action Plan.
- European Strategy for Plastics in a Circular Economy. COM(2018), 16.1.2018.
- Gminny program wspierania rodziny na lata 2021-2023. UM Katowice.
- Houtum van H., Legendijk A., (2001), Contextualising Regional Identity and Imagination in the Construction of Polycentric Urban Regions: The Cases of the Ruhr Area and the Basque Country. *Urban Studies*, 1(4), s. 747-767.
- Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030 roku. KPZK PAN, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013.
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Katowice na lata 2016-2023. Uchwała nr XXVII/559/16 z dnia 29 czerwca 2016 r.
- Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2017-2021 „Katowice bez barier”.
- Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na 2021 rok.
- Miejski program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2025.
- New Urban Agenda. HABITAT III, United Nations.
- Ocena aktualności Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030. Miasto Katowice, grudzień 2020.
- Ogólnopolski Ranking Liceów Ogólnokształcących 2021. Perspektywy.
<https://2021.licea.perspektywy.pl/rankings/ranking-glowny-liceow>
- Overview of Investment Guidance on the Just Transition Fund 2021-2027 per Member State. Annex D. Brussels. Paris Agreement. United Nations.
- Plan adaptacji Miasta Katowice do zmian klimatu do roku 2030. Uchwała Nr XII/286/19 Rady Miasta Katowice z dnia 26 września 2019.
- Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Katowice Plan Główny. Urząd Miasta Katowice, 2019.
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz gmin, z którymi zawarto porozumienia w sprawie powierzenia zadania własnego gmin, tj. pełnienia funkcji organizatora transportu zbiorowego. Uchwała nr XXXIII/262/2021 Zgromadzenia GZM z dnia 17 marca 2021.
- Polityka edukacyjna Miasta Katowice „Katowiczanie 2020”.
- Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023.
- Program „Aktywni Seniorzy”.
- Program „Katowicki Senior w Mieście” na lata 2016-2021.
- Program „Nas Troje i więcej”.
- Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Katowice na lata 2021-2025.
- Program profilaktyki i promocji zdrowia dla miasta Katowice na lata 2021-2027.

Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2021 rok. Zarządzenie nr 1704/2021 Prezydenta Miasta Katowice z dnia 29 czerwca 2021.

Program zadań społecznych i gospodarczych na 2020 rok.

Program zadań społecznych i gospodarczych na 2021 rok.

Program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Uchwała nr IV/48/19 Rady Miasta Katowice z dn. 24 stycznia 2019 r. w sprawie Programu zapobiegania przestępczości oraz ochron bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

Propozycje rekomendacji dla obszaru sprawiedliwa transformacja. A. Drobnik, M. Baron, P. Churski, R. Muster, A. Nowakowska, T. Pietrzykowski, A. Rzeńca, Ł. Trembaczowski, A. Węgrzyn. Ministerstwo Klimatu, maj 2020.

Raport o stanie miasta Katowice 2014. Miasto Katowice.

Raport o stanie miasta Katowice 2019. Miasto Katowice.

Raport o stanie miasta Katowice 2020. Miasto Katowice.

Raport: Rynek turystyki biznesowej w Katowicach w 2019 roku. K. Cieślowski - Convention Bureau Katowice, luty 2020.

Reflection Paper. Towards a Sustainable Europe by 2030. European Commission, COM (2019)22, 30.01.2019.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. COM (2020/20), 14.01.

Rządowy Program Budowy Dróg Krajowych do 2030 r. (z perspektywą do 2033 r.). Ministerstwo Infrastruktury, sierpień 2021.

Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Katowicach. ABSL, 2021.

Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020. ABSL, 2021.

Strategia mieszkalnictwa miasta Katowice na lata 2010-2020.

Strategia ochrony zdrowia psychicznego dla miasta Katowice na lata 2021-2022.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2021.

Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2021.

Strategia Rozwoju Miasta „Katowice 2030”. Uchwała nr XIX/365/15 Rady Miasta Katowice z dn. 17 grudnia 2015.

Strategia Rozwoju Kultury – Katowice 2020+. Uchwała nr X/147/11 Rady Miasta Katowice z dnia 30 maja 2011 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kultury Katowice 2020+.

Strategia Rozwoju Sportu Miasta Katowice do 2022 roku. UM Katowice 2013.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Katowice – II edycja. Uchwała nr XXI/483/12 z dnia 25 kwietnia 2012 r.

Territorial Agenda 2030. A future for all places. Ministers responsible for Spatial Planning and Territorial Development. UE German 1 December 2020.

The European Green Deal. European Commission, COM(2019)640, Brussels, 11.12.2019.

Transforming our world. The 2030 Agenda for sustainable development. United Nations.

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Dz.U. z 2020, poz. 802 ze zm.

Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990. Wersja ujednolicona: Dz.U z 2020, poz. 713.

Ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. z dn. 15 lipca 2020, poz. 1378.

Wieloletni plan rozwoju zintegrowanego systemu transportowego miasta Katowice. Miasto Katowice, 2016.

Wieloletni program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na lata 2021-2025.

World Bank Group Climate Change Action Plan 2016-2020. World Bank Group, Washington DC.

Założenia aktualizacji Krajowej Polityki Miejskiej 2023. Projekt. Ministerstwo Funduszy i Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad.

Zasady wynajmowania lokai wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Katowice. Miasto Katowice.

Zezwolenia na pracę cudzoziemców w Polsce w 2019 roku. GUS, Warszawa:
file:///C:/Users/dro.a/AppData/Local/Temp/zezwozenia_na_prace_cudzoziemcow_w_polsce_w_2019_r.pdf

folder moderna__pl.pdf (katowice.eu)

<http://korkowo.pl/informacja-prasowa/katowice-szybkie-miasto-290>

<http://www.katowice.eu/pl/nasze-miasto/projekty-rewitalizacji-w-katowicach/projekty-rewitalizacji-w-katowicach-2/miedzynarodowe-centrum-kongresowe.htm>

https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl (dostęp 12.12.2020)

<https://katowice.naszemiasto.pl/szlak-katowickich-murali-w-miescie-jest-kilkadziesiat/ar/c1-7981885>

https://motogazeta.mojeauto.pl/Aktualnosci/Najwolniejsze_miasta_w_Polsce_ranking,a,271134.html

<https://rynekpierwotny.pl/wiadomosci-mieszkaniowe/specyfika-ryнку-nieruchomosci-mieszkaniowych-w-katowicach/1374/>

<https://www.fitchratings.com/research/pl/international-public-finance/fitch-affirms-polish-city-of-katowice-at-a-outlook-stable-28-05-2021>

<https://www.indexo.com.pl/material,nieruchomosci-katowice-022014-raport-z-ryнку-nieruchomosci,166.html>

<https://www.slaskibiznes.pl/wiadomosci,przyjezdni-pracownicy-katowice-ustepuja-tylko-warszawie,wia5-6-3512.html>

invest.katowice.eu

Sieć Miast Kreatywnych UNESCO (katowice.eu)

Spis tabel

Tabela 1. Saldo migracji w Katowicach w latach 2010-2020.....	9
Tabela 2. Kierunki migracji w Katowicach	9
Tabela 3. Przyrost naturalny w Katowicach w latach 2010-2020.....	10
Tabela 4. Liczba kobiet i mężczyzn w Katowicach w latach 2010-2020	11
Tabela 5. Struktura ludności i procesy starzenia się społeczności Katowic w latach 2010-2020	11
Tabela 6. Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym – mieszkania	14
Tabela 7. Prognoza liczby ludności GUS dla Katowic oraz skorygowana prognoza liczby ludności Katowic	14
Tabela 8. Najważniejsze instytucje i wydarzenia kulturalne w Katowicach	15
Tabela 9. Informacje na temat aktywności kulturalnej w Katowicach w latach 2014-2020 – część 1	19
Tabela 10. Informacje na temat aktywności kulturalnej w Katowicach w latach 2014-2020 – część 2	19
Tabela 11. Liczba klubów sportowych w Katowicach w latach 2014-2020.....	22
Tabela 12. Liczba osób ćwiczących w Katowicach w latach 2014-2020.....	22
Tabela 13. Zestawienie przestrzeni sportowo-rekreacyjnych w Katowicach, w układzie dzielnic zarządzanych przez MOSiR (2021).....	24
Tabela 14. Liczba obiektów sportowych w Katowicach w latach 2014-2020	25
Tabela 15. Informacje na temat rozwoju sektora turystyki w Katowicach w latach 2014-2020	30
Tabela 16. Bezpieczeństwo publiczne w Katowice – liczba przestępstw	33
Tabela 17. Struktura przestępstw w Katowicach w 2020 roku	34
Tabela 18. Liczba zdarzeń drogowych	34
Tabela 19. Podstawowe informacje dotyczące pomocy społecznej w Katowicach w latach 2014-2020	36
Tabela 20. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców.....	37
Tabela 21. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Katowicach - kategorie wiekowe osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015 i 2020 (jako % ogółu ludności w danej grupie wiekowej) ...	37
Tabela 22. Podstawowe informacje na temat służby zdrowia w Katowicach w latach 2014-2020	38
Tabela 23. Podstawowe informacje na temat sytuacji na rynku mieszkaniowym w Katowicach w latach 2014-2020.....	39
Tabela 24. Grunty przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe w Katowicach	40
Tabela 25. Gospodarstwa domowe oczekujące na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w 2020 roku	40
Tabela 26. Struktura zasobów mieszkaniowych Katowic w kontekście wyposażenia w instalacje – procent mieszkań wyposażonych w instalacje	41
Tabela 27. Wydatki Miasta Katowice na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca	42
Tabela 28. Szkoły podstawowe i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020	42
Tabela 29. Szkoły ogólnokształcące i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020	42
Tabela 30. Szkoły policealne i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020	43
Tabela 31. Szkoły branżowe i ich uczniowie w Katowicach w latach 2014-2020.....	43
Tabela 32. Uczelnie macierzyste i studenci w Katowicach w latach 2014-2020	44
Tabela 33. Liczba przedszkoli i żłobków wraz z liczbą dostępnych miejsc w Katowicach w latach 2014-2020.....	45
Tabela 34. Współczynnik skolaryzacji w Katowicach	46
Tabela 35. Wyniki egzaminów: ósmoklasisty, gimnazjalnego i maturalnego w Katowicach	46
Tabela 36. Podstawowe informacje na temat współpracy z organizacjami pozarządowymi w Katowicach w latach 2014-2020.....	47
Tabela 37. Frekwencja w głosowaniu nad wyborem projektów do Budżetu Obywatelskiego w Katowicach w latach 2014-2020.....	48
Tabela 38. Podmioty gospodarki narodowe oraz ich wielkość w Katowicach w latach 2014-2020.....	50
Tabela 39. Bardzo duże podmioty gospodarki Katowic, tj. podmioty gospodarki narodowej zatrudniające od 1000 osób i więcej (2020)	51
Tabela 40. Duże podmioty gospodarki Katowic - podmioty gospodarki narodowej zatrudniające od 250 do 999 pracowników (2020)	53
Tabela 41. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD w Katowicach w latach 2014-2020.....	56

Tabela 42. Sektor outsourcingu usług biznesowych w wybranych miastach w Polsce w 2020 roku - główne miejsca lokalizacji SNUB).....	58
Tabela 43. Kłustry w Katowicach w latach 2014-2020	58
Tabela 44. Struktura branżowa firm prowadzonych przez osoby fizyczne w Katowicach w latach 2014-2020 ...	59
Tabela 45. Poziom przedsiębiorczości i jego dynamika w Katowicach w latach 2014-2020 – podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne na 1000 mieszkańców	60
Tabela 46. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane na 1000 mieszkańców w latach 2014-2020	60
Tabela 47. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane jako procent ogółu podmiotów gospodarki narodowej w latach 2014-2020.....	61
Tabela 48. Relacja: podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowana do wyrejestrowanych w Katowicach w latach 2014-2020.....	61
Tabela 49. Informacja na temat przedsiębiorczości w Katowicach w latach 2014-2020.....	61
Tabela 50. Podstawowe informacje na temat ofert inwestycyjnych i współpracy z inwestorami w Katowicach w latach 2014-2020.....	63
Tabela 51. Bezrobotni w Katowicach, województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2020.....	64
Tabela 52. Stopa bezrobocia w Katowicach, województwie śląskim oraz w Polsce w latach 2014-2020 [%]	64
Tabela 53. Struktura bezrobocia w Katowicach w 2020 roku	65
Tabela 54. Odsetek osób młodych zarejestrowanych jako bezrobotne w okresie dłużej niż 6 miesięcy w latach 2014-2020.....	65
Tabela 55. Pracujący w Katowicach, województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2020	66
Tabela 56. Pracujący na 1000 mieszkańców w latach 2014-2020	66
Tabela 57. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Katowicach w latach 2014-2020	67
Tabela 58. Dochody budżetu Miasta Katowice ogółem (tys. zł) w latach 2014-2020.....	67
Tabela 59. Dochody budżetu Miasta Katowice na 1 mieszkańca (zł) w latach 2014-2020	67
Tabela 60. Wydatki budżetu Miasta Katowice (w tys. zł) w latach 2014-2020	68
Tabela 61. Wydatki budżetu Miasta Katowice na 1 mieszkańca ogółem (zł) i inwestycyjne budżetu Miasta Katowice na 1 mieszkańca (zł) w kontekście wydatków tego rodzaju w województwie śląskim, Polsce oraz wybranych miastach	69
Tabela 62. Deficyt i nadwyżka w budżecie Miasta Katowice (tys. zł) w latach 2014-2020	70
Tabela 63. Obsługa długu w budżecie Miasta Katowice w latach 2014-2020.....	70
Tabela 64. Dochody budżetu Miasta Katowice (zł) związane z finansowaniem i współfinansowaniem programów i projektów unijnych.....	71
Tabela 65. Struktura terenów zielonych i jej dynamika zmian w latach 2014-2020	77
Tabela 66. Parki miejskie, skwery, zieleń uliczna w Katowicach	77
Tabela 67. Harmonogram wyłączenia kopalń węgla kamiennego, których obszar eksploatacji znajduje się (lub wchodzi) na teren miasta Katowice	78
Tabela 68. Struktura zagospodarowania gruntów w Katowicach w 2020 roku	81
Tabela 69. Gminy województwa śląskiego z największą przewagą liczby przyjeżdżających do pracy nad liczbą wyjeżdżających do pracy (2016 r.)	84
Tabela 70. Łączna długość dróg	90
Tabela 71. Średni dobowy ruch pojazdów na drogach krajowych i autostradzie A4 przebiegających przez obszar Katowic w 2010 i 2015 roku	92
Tabela 72. Zdarzenia drogowe w Katowicach.....	92
Tabela 73. Pojazdy samochodowe w Katowicach w latach 2014-2020	93
Tabela 74. Dostępność lotnicza Katowic	94
Tabela 75. Gęstość ścieżek rowerowych w wybranych miastach w Polsce w latach 2015-2016 (ścieżki rowerowe w km na 100 km ² powierzchni miasta.	95
Tabela 76. Długość dróg rowerowych [km] i wypożyczeni roweru miejskiego wg danych Miasta Katowice	96
Tabela 77. Relacje obsługiwane przez Koleje Śląskie w GZM.....	98
Tabela 78. Informacje na temat powierzchni miasta Katowice, województwa śląskiego oraz Polski (2020 r.)..	100
Tabela 79. Struktura przeznaczenia terenów w Katowicach	101
Tabela 80. Wielkość i udział terenów zajmowanych przez drogi i infrastrukturę kolejową w Katowicach w 2020 roku	101

Tabela 81. Wnioski wynikające z przeglądu dokumentu Agenda 2030	107
Tabela 82. Wnioski wynikające z dokumentu Nowa Agenda Miejska ONZ 2030	108
Tabela 83. Wnioski wynikające z przeglądu dokumentu City Resilience Programm oraz Action Plan on Climate Change Adaptation and Resilience	109
Tabela 84. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu Agenda Terytorialna 2030	110
Tabela 85. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu Strategia Europa 2030	110
Tabela 86. Wnioski i rekomendacje wynikające z Planu Odbudowy	111
Tabela 87. Wnioski i rekomendacje wynikające z Zielonego Ładu i Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji	111
Tabela 88. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu założeń do Krajowej Polityki Miejskiej	112
Tabela 89. Wnioski i rekomendacje wynikające z dokumentu Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego – Śląskie 2030	112
Tabela 90. Wnioski i rekomendacje wynikające ze zaktualizowanej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju	113

Spis rysunków

Rysunek 1. Liczba ludności i jej dynamika w latach 2010-2020	8
Rysunek 2. Liczba ludności Katowic w poszczególnych grupach wiekowych w 2020 roku	12
Rysunek 3. Zmiana liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych mieszkańców Katowic w latach 2010-2020	12
Rysunek 4. Ceny ofertowe na rynku pierwotnym (zł/mkw, kolor niebieski) oraz ceny ofertowe na rynku wtórnym (zł/mkw, kolor pomarańczowy) w Katowicach w latach 2010-2021	13
Rysunek 5. Podregion katowicki (NUTS3)	72
Rysunek 6. Aglomeracja Górnośląska	73
Rysunek 7. Katowicki obszar metropolitalny	74
Rysunek 8. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia	75
Rysunek 9. Przyjeżdżający do pracy do Katowic	84
Rysunek 10. Śląsko-małopolski policentryczny region miejski	86
Rysunek 11. Średni dobowy ruch pojazdów na drogach rajowych i autostradach w województwie śląskim i otoczeniu (2015)	90
Rysunek 12. Pokrycie Katowice siecią 5G	100
Rysunek 13. Obszar rewitalizacji w Katowicach	104